OLAY YARATACAK BELGELER...

YAKINDA **Aydınlık**'TA

Aydınlık

Kuruluş yılı: 1921
Kurucusu: ŞEFİK HÜSNÜ

BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ VE EZİLEN HALKLAR, BİRLEŞİN!

PAZARTESİ
28
NİSAN 1980
10 LIRA

TANIMLANAN EŞGAL, ORKAN'A TIPATIP BENZİYOR

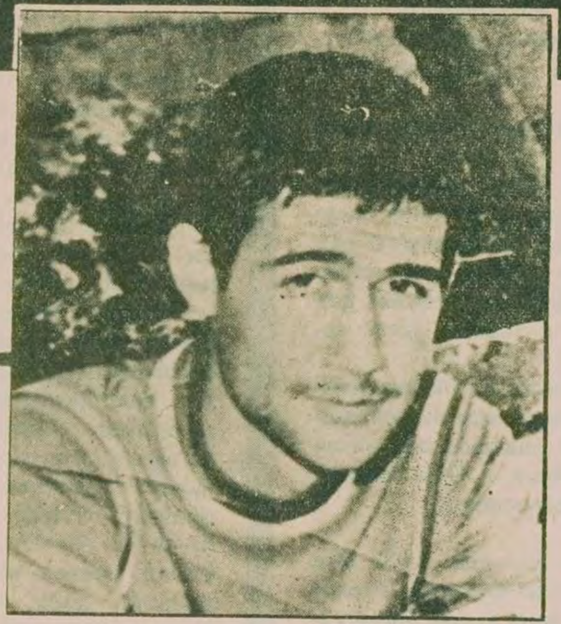

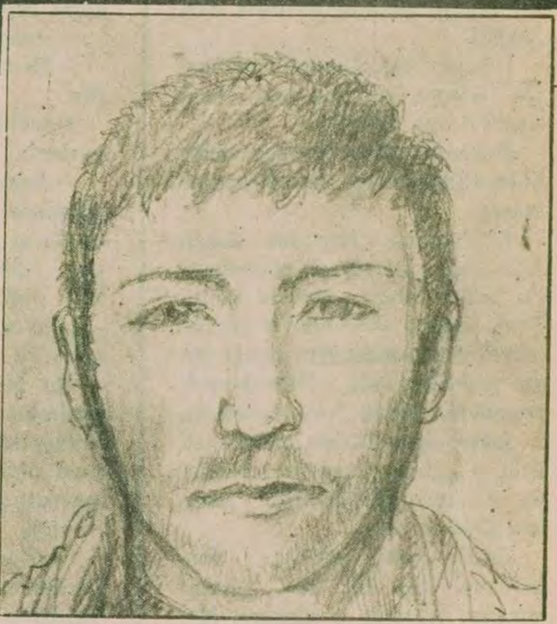

Tanıklar komando Ali Bülent Orkan için, "katil budur" diyorlar

Komandolar tarafından katledilen yazar Ümit Kaftancıoğlu.

Görgü tanıkları Kaftancıoğlu'nun katilini teşhis etti

- Orkan, Piyangotepe katliamında ve Prof. Ümit Doğanay'ın öldürülmesi olayında da yer almıştı

- Ümit Kaftancıoğlu'na ateş eden diğer katilin orta boylu kumral ve saçları alnına dökük. Yüzünde büyük ve belirgin bir yara izi var

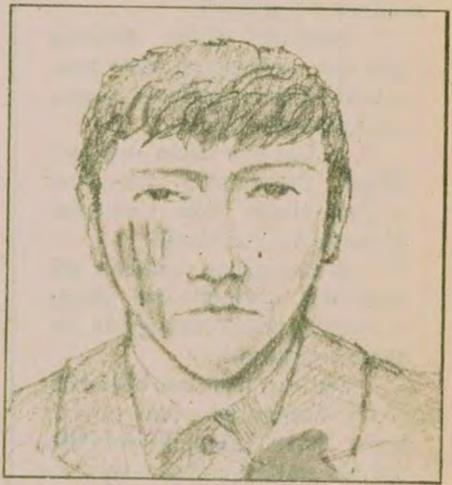

İkinci katilin tanıkların tarifi üzerine çizilen temsili resmi.

İSTANBUL (ÖZEL)

YAZAR Ümit Kaftancıoğlu'nu öldüren kişinin, TİT üyesi ve Piyangotepe katliamı ile Prof. Ümit Doğanay'ı öldürmek suçundan da aranan komando Ali Bülent Orkan olduğu belirlendi.

Muhabirlerimiz, cinayetin en yakın görgü tanıklarıyla görüştüler. Ressam arkadaşlarımız da tanıkların yaptıkları tarifleri birleştirerek katillerin temsili resimlerini çizdiler. Daha sonra tanıkların ifadelerinden ve yaptıkları tanımlamalardan yola çıkarak, bazı muhtemel sanıkların fotoğrafları kendilerine gösterildi. Gösgü tanıklarının, tümü kendilerine gösterilen fotoğraflardaki kişilerden birini teşhis ettiler. Bu önemli kişileri öldürmekle görevli ve kendilerini Anti-Terör Birliği ismiyle tanıtan özel komando timinin üyesi Ali Bülent Orkan'dı. Zaten, yukarda da görüldüğü gibi, temsili resim ile Ali Bülent Orkan'ın fotoğrafı tıpatıp uyuyor.

(Devamı Sa. 6 Sü.5)

Çapa Tıp Fakültesinde komando saldırılarına karşı önlem alınması istendi

İSTANBUL (ÖZEL)

ÇAPA Tıp Fakültesi'ne yönelik komando saldırılarına karşı önlem alınması istendi.

İstanbul Devrimci Gençlik Birliği (DGB) tarafından yapılan açıklamada, okulu ''ülkücü tıbbiye'' yapacaklarını duvarlara yazan ve öğrencileri tehdit eden faşist komandoların en son 25 Nisan günü okula gelen öğrencilere muşta ve tabancalarla saldırdıkları belirtiliyor. Kayseri Yurdu ve okul karşısındaki

(Devamı Sa. 6 Sü.5)

İlhan Ersoy tarafından verilen yasa önerisine göre

Özel sektörün, sigara üretimi için yalnızca yerli tütün kullanma şartı getirildi

ANKARA (ÖZEL)

SİGARA üretiminin özel teşebbüse devrini öngören kanun teklifinde bulunan AP Kütahya Milletvekili ve TBMM Dışişleri Komisyon Başkanı İlhan Ersoy, gazetemize yaptığı açıklamada, teklif edilen sigara üretiminde yüzde 80 yerli tütün, yüzde 20 Virginia tütünü kullanılacağı şeklindeki haberlerin doğru olmadığını belirterek, ''Teklifimizde yüzde 100 yerli tütün kullanılması şartını getirdik'' dedi.

1177 sayılı Tütün ve Tütün Tekeli Kanununda yapılacak değişikliklerin

(Devamı Sa. 6 Sü.5)

MHP'lilerin ihbarı üzerine gözaltına alınmışlardı

İki yurttaş Kayaş Karakolunda hortumlarla dövüldü

ANKARA (ÖZEL)

MHP'lilerin ihbarı sonucu gözaltına alınan yurttaşlara Kayaş Karakolunda işkence yapıldı. Karakolda bir gün gözaltında tutulan yurttaşlar falakaya yatırılarak lastik hortumla dövüldü. Falakaya yatırılan yurttaşlardan Uğur ve Güzel Yıldız adlı kardeşler Hacettepe Hastanesinden işkence gördüklerine dair rapor aldılar.

CHP Genel Merkezinde CHP Genel Sekreter Yardımcısı Altan Öymen ve CHP Adana Senatörü Hayri Öner'in de katıldığı basın toplantısında işkence gören vatandaşlar olayı anlattılar ve gazetecilere vücutlarındaki şişkinlikleri gösterdiler.

Basın toplantısında kısa bir konuşma yapan Altan Öymen, hükümetin boğazına kadar kana bulandığını belirterek, ''Terör hükümetin yanlı tutumu nedeniyle tırmanma göstermiştir. Hükümet Başkanı 'sağcılar cinayet işlemiyor' diyor.

(Devamı Sa. 6 Sü.5)

İşkenceci Akçakale Emniyet Amiri hakkında soruşturma açıldı

URFA (ÖZEL)

AKÇAKALE Emniyet Amirliğinde MHP'li toprakağalarının emriyle işkence yapıldığı yolundaki yayınımız üzerine, İçişleri Bakanlığının talimatı ile Urfa Valisi Akın Gönenç, Urfa Emniyet Müdür Muavinini soruşturma yapmak üzere görevlendirdi.

8 Mart günü gözaltına alınan Urfa muhabirimiz Emin Göker'e Akçakale Kaymakamının gözü önünde, MHP yanlısı İsmail Yalçın ve bazı polisler tarafından işkence yapılmıştı. Muhabirimiz cop ve yumrukla işkencenin yanısıra, küfür ve hakarete

(Devamı Sa. 6 Sü.4)

15 bin parasız yatılı için 116 bin öğrenci başvurdu

ANKARA (ÖZEL)

MESLEK liseleriyle bazı ortaokul ve liselere alınacak parasız yatılı öğrencilerin sınavı salı günü il merkezlerinde yapılıyor.

Sınav için yaklaşık 116 bin öğrenci başvurdu. Sınav sonunda bu okullara toplam 15 bin 85 parasız yatılı öğrenci alınacak.

Çeşitli illerdeki 80 ortaokul ve lise ile meslek liselerine alınacak parasız yatılı öğrenci sayıları şöyle:

Ortaokul ve liselere 7 bin 742,

Sağlık meslek liselerine 4 bin 250,

Üç yıllık öğretmen liselerine 1575,

Kız meslek liselerine 563,

Otelcilik ve turizm meslek liselerine 530,

Endüstri meslek liselerine 425.

Yarın yapılacak parasız yatılı sınavını kazanacak öğrenciler gelecek öğretim yılından itibaren parasız yatılı öğrenci olarak öğrenimlerine devam edecekler.

Tahran Radyosu Irak'da darbe olduğunu ileri sürdü

DIŞ HABERLER SERVİSİ

TAHRAN Radyosu, 27 Nisan tarihli yayında Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin'in öldürüldüğünü ileri sürdü.

Tahran Radyosunun iddiasına göre Bağdat'ta, bir darbe yapıldı ve darbe sırasında Devlet Başkanı Saddam Hüseyin öldürüldü.

Öte yandan Irak'ın Birleşmiş Milletler temsilcisi Cenevre'de yaptığı bir açıklamada, darbe ve Saddam Hüseyin'in öldürülme haberlerini tekzip ederek, ''Bütün bunlar tamamen uydurmadır. İran yönetiminin ortaya attığı yalanlardan başka bir şey değildir'' şeklinde konuştu.

İran Devlet Başkanı Beni Sadr

Beni Sadr, Kürtlere karşı tek taraflı ateş-kes ilan etti

TAHRAN

İran'da Sanandaj ve Sakız kentlerinde, hükümet kuvvetleriyle, bazı Kürtler arasında yer yer çatışmalar olurken, Devlet Başkanı Abdülhasan Beni Sadr, silahlı kuvvetlere tek taraflı olarak ateş-kes talimatı verdi.

Tahran'da düzenlediği basın toplantısında Beni Sadr, ordu birliklerinin saldırıya uğraması halinde buna karşılık vereceğini hatırlattı.

Kürtlerin dini lideri Ayetullah İzzeddin Hüseyni, ordunun soykırımına giriştiğini ileri sürerek, Kızılhaç Örgütü ve BM'yi acil yardıma çağırmıştı.

(Devamı Sa. 6 Sü.1)

YORUM

İran'ı yalnız bırakamayız!

Muhittin Sirer

İran'a karşı girişliği operasyonun başarısızlıkla sonuçlanması üzerine, bundan sonra ABD'nin neler yapabileceği tartışılmaya başlandı.

Gelişmelerin önemli odak noktalarından biri olan ABD'nin İran'a iktisadi ambargo uygulama kararı alması ve Avrupa ülkelerini de bu karara uymaya zorlaması, özellikle Türkiye açısından kamuoyu önünde açıkça gözden geçirilmesini gerektiren dış siyaset meselelerini ön plana çıkardı.

Gerçi Türkiye hükümeti ABD'nin iktisadi ambargo zorlamasına katılmayacağını diplomatik bir biçimde açıkladı ama hemen ardından da Dışişleri Bakanı Hayrettin Erkmen AET toplantısından dönünce ayağının tozuyla Batı ülkeleri ile İran arasında iktisadi aracılık yapmayacağını açıkladı.

(Devamı sa. 6 sü. 9'da)

- Beni Sadr: ''Sovyetler'den yardım almayacağız.''
- Çin, Amerikan operasyonunu kınadı
- İranlılar silah altına alınacak.

(Haberleri 3. sayfada)

TBMM VE GİZLİ DİPLOMASİ

CUMARTESİ günü TBMM'de yapılan Dış Politika konulu oturumu televizyondan izledik. Bölgemizdeki gelişmelerin askeri harekatlara dönüştüğü bir ortamda Meclisin bu konuyu ele alması, ayrıca TRT'nin oturumu naklen yayınlamasını olumlu bir girişim olduğunu hemen belirtelim.

Grup sözcüleri arasında en olumlu konuşmaları Kontenjan Grubundan Prof. Sefa Reisoğlu ile Milli Birlik Grubu adına Selahattin Özgür yaptılar.

Reisoğlu, Helsinki ruhunun iflas ettiğini belirtirken, ''Afganistan işgaline karşı doğan tepkinin caydırıcı boyutlara ulaşmamış olmasından dolayı Sovyetler'in arzettiği tehlikeyi'' sergiledi. Reisoğlu, Moskova'nın tutumunun, İran-ABD gerginliğini çözümsüzlüğe götürdüğünü söyledi. Kontenjan Senatörü, bölgemizdeki gelişmelerle ilgili olarak Türkiye'nin takınması gereken tutumu da doğru bir şekilde tespit etti: Milli Savunmayı güç-

(Devamı Sa. 6 Sü.3)

BAŞYAZI

Türkiye'de parlamento zamanını doldurdu mu? (1)

Doğu Perinçek

DEVRİMCİLERİN parlamento konusundaki tutumlarını berraklaştırmaları büyük bir önem taşımaktadır.

Acaba parlamento günümüz Türkiye'sinde nasıl bir rol oynamaktadır? Parlamento zamanını doldurmuş ve Türkiye'nin ilerlemesi, demokratlaşması açısından bir ayakbağı, gerici bir kurum haline mi gelmiştir?

Bir zamanlar Türkiye'de bir Yön-Devrim hareketi vardı. Daha on yıl bile dolmadı, ama bu hareketi bir masal gibi anıyoruz.

12 Mart olayı, Türkiye'de solun kökünü kazıyamadı, bireysel terörizmin bile sonunu geti-

(Devamı Sa. 6 Sü.1)

Yirmi yıl sonra yine "hürriyet"

28 Nisan 1960. Dönemin iktidarı, üniversitelerden yükselen hürriyet seslerini susturmak için gençlerin üzerine tanklarını, atlı polislerini yolluyor. Bir ayı kalmadan yıkılıp gidecek olan bir diktatörlüğün son fotoğrafları bunlar... (Sekizinci sayfamızda)

Devrimci Gençlik Birlikleri Federasyonu:

"28-29 Nisan 1960'ların mücadelesini ve Turan Emeksizleri anıyoruz"

ANKARA (ÖZEL)

DEVRİMCİ Gençlik Birlikleri Federasyonu (DGBF) Merkez Yürütme Kurulu tarafından basına bir açıklama yapılarak, 28-29 Nisan 1960 Bağımsızlık ve Özgürlük Mücadelesinin 20. yıldönümünde Turan Emeksiz, Nedim Özpulat ve diğer şehitlerin saygıy-

(Devamı Sa. 6 Sü.2)

içten geldiği gibi

NİMET ARZIK

Neşet Aytan'la bir söyleşi

Boyunları bükük insanlardı. Rahat dekanlık odasında, boyunları daha da bükülmüştü. Ana ve babaydılar. Sözkonusu oğullarının geleceğiydi. Oğulları doktor olacaktı yakında Hacettepe'de. Yönetimin gözüyle bakılırsa uslu değildi.

Hemen yalanlamaya kalkmayın. Hikaye oldukça eski. Daha Neşet Aytan dekandı.

Dekanlık odası Avrupa ciciliği biciliğinde değil Amerikanca sadeydi.

Bir yetmiş boyunda dekan Ağrı dağı gibi yüksek görünüyordu anaya babaya. Makam koltuğuna, olanca dekanlığıyla gömülmüştü. Karşısındakilere sineğe bakar gibi bakıyordu. Onlar da yazık kendilerini sinek hissediyorlardı.

Baba üniversiteden çıkarılmak istenen oğlunu soruyordu. Dekan da ha bire kükrüyordu: "Derslere giremez" diye.

Erkek kolay etkilenir. Hele karakuşi bir hiyerarşi eğitimi almışsa. Almıştı o eğitimi: Memurluktan emekliydi.

– Mademki oğlum dediğiniz gibi kötü, diye boyun büktü baba o halde derslere girmesin okumasın, haklısınız.

O zaman ana bütün analığıyla dikildi. Okumamıştı, yazmamıştı ama yüreği göğüs kafesindeydi, başka bir yerde değil:

– Benim oğlum dediğiniz gibi değil diye haykırdı, kanlı yüreği

Neşet Aytan dekanlığında büsbütün koskoslandı:

– Sen sus, dedi sen bilmezsin.

Bir ananın bilmediği neymiş acaba Neşet Aytan? Bildiri dağıtan bir gencin şu anda Karşıyaka Mezarlığında yatmasına neden olmak mı?

– Ben üzülmüyor muyum?

– Bize ne senin üzüntünden? Genç Karataş Karşıyaka Mezarlığında yatmıyor mu bugün, beyin travmasından tıpkı Yaşar Gündoğdu gibi?

Karataş için rapor kesin, kafasına sert bir şey vurularak öldüğü kuşkusuz. İstanbul raporu doğruyu söylüyor. Ankara raporu fazla yorumluysa da.

Artık bir işimiz de rapor üstüne rapor incelemek.

Yalnız dünya galiba kurt göçü gibidir. Gide gide düzelir. Yaşar Gündoğdu hakkındaki raporu gene Karataş hakkında raporu veren yerler mi? Ama bu son rapor daha objektif. Daha yorumsuz bir rapor. Ölünün aleyhinde değil.

Cahil bulduğu kadına karşı, Neşet Aytan'ın takındığı tavırdan sözettiğimde onu tanıyanlar şaştılar.

"Ben bildiğimi okurum" ifadesi vardır.

Bir de "Ben değil siz her şeyi bilirsiniz" ifadesi vardır. Hiyerarşi bu ismi üstünde.

Ve üç çocuk anlatıyor

Neşet Aytan'dan sözetmem şundan: Hını üç genç doktor yardımına başvuracaklarını bana anlattılar. Çocuk denilecek kadar gençtiler. Biraz sevgi, biraz sıcaklık onlara dünyaları kazandırırdı. Ama görmüyorlardı bu sevgiyi. Hiç çocuklarınız yok mu sizlerin, büyük profesörler. Büyük bilirkişer, büyük bilmezkişiler?

– Ama onlar uslu çocuklar.

– Demek sınameki otu cinsinden.

Çocuklar ılımlı ılımlı anlatıyorlardı.

– Neşet Aytan, nefrete kolay tahammül ediyor. Nefretin önünde duvar gibi. Yaptığını görev biliyor. Görev anlayışı çok sınırlı. Yok yok, kimseye yaranmak için yapmıyor. Gerçekten görev anlayışı bu. . .

Bu gencecik çocukların, geleceklerine soğuk satır darbesi indirebilecekler hakkında hoş görüşü beni öldürüyordu. Oysa başkalarını turp gibi yaşatıyor.

Hâlâ:

– Gidip konuşsak acaba bize yardım eder mi diyorlardı. Yardım istedikleri konu şuydu: Yirmi yıldan beri Hipokrates yemini diye bir şeyler gevelenir durur. Yeminin herhalde gizli kapaklı tarafları var bilmediğimiz. Örneğin 12 Mart'tan sonra, Haydarpaşa Numune Hastanesinden, "darp yoktur" diye verilen raporları gördüm. Üç koca imzalı raporlar.

Bir tanesi örneğin Numan Esin'e verilmişti. Oysa haftalar sonra Numan Esin'in ayak baş parmağında yara izi vardı. Fare kapanına mı sıkıştırmıştı baş parmağını

Çocukların istediği bazı raporcu doktorları kendilerine getirmekti: Doktorlar bazen neye uyarlar da, ölü aleyhine bile böyle raporlar verirler? Gençlerin teklifi şu:

– İşkence görenler,Tabipler Odasına başvurup muayene istesinler, aradan zaman geçmiş olsa bile bazı izler kaybolmuyor ve en büyük izliler, beyin travmalarından mezarlarda yatıyor.

Sayın Neşet Aytan, ama haklı ama haksız senin yakalattığın Karataş için de raporun altına imzasını atan bir Hipokratesçi de, "efendim zaten ölecekti, ya çarşamba, ya perşembe" demişti.

Tanrı mısın sen lan? Çocuğun var mı, çoluğun var mı? Anan var mı, baban var mı? Hey Hipokratesçi söylesene.

Sayın Neşet Aytan Karataş olayına gerçekten üzüldünüzse bizlere yardım edin. Şu raporlamaların eğrisini doğrusunu meydana çıkaralım. Siz işe el koyun. İşkence gördük diyenleri, belinizle elinizle Tabipler Odasına muayeneye sevkedin. Bütün hatırınızı kullanın. O masum yüzlü çocuklar sizden hâlâ bunu umuyorlar:

– Üzüldü, bize yardım eder diyorlar.

– Peki sen ne diyorsun Nimet Arzık?

– Ben onların yaşında değilim, sadece Neşet Aytan'a bir fırsat vermek istiyorum.

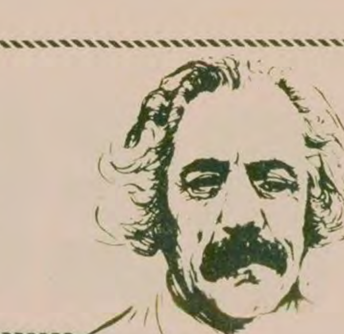

PAZARTESİ DENEMELERİ

İsmet Zeki EYUBOĞLU

> Geçmiş özlemi içinde çırpınan, tutucu, kendilerinden başkasına ulus yönetiminde görev alma yetkisi tanımak istemeyen kimi yöneticilere ne oluyor da boyuna "milliyetçilik"ten sözediyorlar, "milli devlet" deyip duruyorlar? Bu "milli devlet"i kurmak, yaşatmak isteyen onlar, şu görev başında bulunanlar, yönetimi ellerinde bulunduranlar değil mi?

MİLLİYETÇİLİK

> 23 Nisan dolayısıyla tutucu kuruluşlar, onların başkanları "milliyetçilik" sözcüğünü dillerine doladılar. Ülkenin kurtuluşunu, bunalımdan çıkışını, mutluluğunu ileri sürdüler. Hangi dönemde büyük sarsıntılar, bunalımlar, yöneticilerde aşırı beceriksizler, başarısızlıklar, tutarsızlıklar ortaya çıkmışsa "milliyetçilik" gündeme getirilmiştir.

SON günlerde, özellikle, 23 Nisan dolayısıyla tutucu kuruluşlar, onların başkanları "milliyetçilik" sözcüğünü dillerine doladılar. Ülkenin kurtuluşunu, bunalımdan çıkışını, mutluluğu, güvenli yaşamayı onda gördüklerini, tek çıkar yolun bu sözcüğe bağlanmak olduğunu ileri sürdüler. Hangi dönemde büyük sarsıntılar, bunalımlar, yöneticilerde aşırı beceriksizlikler, başarısızlıklar, tutarsızlıklar ortaya çıkmışsa "milliyetçilik" gündeme getirilmiştir. Ortaçağ dine dayalı bir yönetim anlayışının egemen olduğu dönemdi, onda "ulus" kavramı yoktu. Hıristiyan olan, Müslüman olan toplumlar kendi inançlarına göre bir yönetim benimsemişlerdi. Ulusçuluk çok sonraları, Renaissance'la ortaya çıktı. Onun özünü ulusal diller, bağımsız devlet bilinci oluşturuyordu. Ulusçuluk (milliyetçilik) din anlayışıyla bağdaşmaz. Birincisi belli toplumların oluşmasını, bağımsızlığı, sözün kısası dindışı olmayı, ikincisi bir dine bağlı bütün toplumların birleşmelerini gerekli görür. Bu nedenle ortaçağda kurulan büyük imparatorluklar ulus (millet) anlayışına değil, din toplumu (ümmet) inancına dayalıydı. İslamlık da, Hıristiyanlık da ulusçu değil evrensel, uluslararası toplumları öneren dinlerdir.

Ulusal kurumların doğuşu ile bugünkü "devlet' denen varlık biçimlenmeye başladı. Çağdaş Batı devletlerinin kaynağı işte bu dindışı anlayıştır. Ulusçuluk (milliyetçilik) akımının en güçlü dönemi XIX yy.dır. Osmanlı İmparatorluğu bu çağda bölünmeye, üleşilmeye başlamış, onun egemen olduğu topraklar üzerinde on iki bağımsız devlet kurulmuştur. Birinci Dünya Savaşı döneminde de Osmanlı İmparatorluğunun toprakları üzerinde, özellikle Doğu bölgesinde, birkaç bağımsız devlet kurulması için çalışmalara girişilmiş, bu girişimleri Amerika, İngiltere, Fransa, İtalya gibi Batı ulusları beslemiş, sevinçle karşılamışlardı. Kurtuluş Savaşının başarıyla sona ermesi bu girişimleri önlemiş, geçersiz duruma getirmişti. Atatürk'ün bu dönemde, ülkemizi bölüşmek, sömürmek, egemenlikleri altına almak için üzerimize çullanan sömürgen saldırganlara karşı ulusçuluk anlayışıyla ortaya çıkması, o çağın diliyle "milli devlet", "milliyetçi bir yönetim" istemesi doğaldı. Ülkemiz saldırganlara, sömürgenlere karşı varlığını korumak için başka türlü davranamazdı

Bugün belli bir yönetimimiz, ülkemiz, kimi konularda yöneticilerin dışa bağımlılık tutkusu yüzünden sınırlı bile olsa, ulus olarak bağımsızlığımız vardır. Kurtuluş Savaşı yıllarında değiliz, onu gerektiren koşullardan uzağız. Durum böyleyken, geçmiş özlemi içinde çırpınan, tutucu, kendilerinden başkasına ulus yönetiminde görev alma yetkisi tanımak istemeyen kimi yöneticilere ne oluyor da boyuna "milliyetçilik"ten söz ediyorlar, "milli devlet" deyip duruyorlar? Bu "milli devlet"i kurmak, yaşatmak isteyen onlar, şu görev başında bulunanlar, yönetimi ellerinde bulunduranlar değil mi? Seçim gezilerinde abdestsiz namaz kılan, yakınlarını, yandaşlarını varlıklı kılmayı ulus yönetiminin başlıca ilkesi sayan görevliler, okumayı bile bilmedikleri Kuran'ı öpüp başlarına koyarken, o kutsal dedikleri kitabın evrensel bir toplum anlayışını önerdiğini, "milliyetçilik"e kesinlikle karşı olduğunu öğrenseler daha iyi olmaz mı? İslam dininin, Peygamberin "milliyetçilik"e, bölücülüğe (kavmiyyete) karşı olduğunu bilmiyorlarsa, ikide bir büyük ozan olduğunu söyledikleri Mehmed Akif'in "Fikr-i kavmiyyeti tel'in ediyor Peygamber" dizesini de duymamışlar mı? Övdükleri ozan başka bir dizesinde "Evet bendeniz de Arnavudum işte perişan yurdum" diyerek bir yandan Osmanlı ülkesinin yürekler acısı durumunu, bir yandan da Arnavut olduğunu, "milliyetçi" değil de "ümmetçi", İslamcı bir inanca bağlandığını açıklıyor.

Burada Mehmed Akif'i eleştirmek istemiyorum, o düşüncelerini açıkça söylüyor, neyin yanında, neyin karşısında olduğunu açıklamaktan çekinmiyor. İslam dininin, Kuran'ın bütün insanları İslam inancı, İslam bayrağı altında toplamak istediğini, böyle bir evreni önerdiğini iyi biliyor. Peki bu bizim yöneticilere, tutuculara ne oluyor dersiniz? Boyuna "milliyetçilik"ten söz ettiklerine göre Anadolu'da yeni bir devlet kurmak mı istiyorlar? Ağızlarından bir türlü düşürmedikleri bu sözcüğün çağımızda bölücü, bütünlüğü ortadan kaldırıcı, yıkıcı bir anlam taşıdığını öğrenemeyecekler mi?

Anadolu üzerinde yaşayan insanlardan oluşan, geçmişiyle, geleceğiyle, suyuyla, toprağıyla değişik diller konuşan azınlıklarıyla, yerlileriyle. Müslümanıyla, başka inançlardan olanlarıyla kurulu bir bütündür. Bu bütünlük onun özünü korumasıyla, varlığının bilincine varmasıyla sağlanabilir ancak. Ülkeyi en kısa sürede bolluk içinde yaşatacağım diyerek yakınlarını, yeğenlerini, banka vurguncularını daha varlıklı, daha doymaz duruma getiren yalanı iş edinmiş saygısızlarla değil. Bütün yeryüzü insanlarının bir bayrak altında toplanmasını özleyen, bu özlemi çağdaş bir felsefe anlayışına dönüştüren büyük aydınların, bilgelerin, bilginlerin bize ışık tuttukları bir dönemde ulusu ortaçağ karanlıklarına götürmek için çırpınanların dillerinin altında bir iri bakla olsa gerek. Günün birinde bakla ağızdan çıkacak, ne yazık ki toplum gereğini yerine getirince o ağız bir daha açılıp kapanmayacak.

Başkalarını, kendisine karşı çıkanları, başka bir yönetim düzeni getirmek isteyenleri suçlamak, yermek ağırbaşlı bir yöneticiye, kendini bilen yetkiliye yakışmaz. Beceriksizliğini, başarısızlığını kendi özünde değil de başkalarında aramak yetersiz başların biricik özelliğidir. Onların aşağılık duygusu altında ezilişlerini, dengesizliklerini, doymak bilmez tutkularını erdem diye göstermek için yalan gibi örtüleri, yüzsüzlük gibi yaşmakları vardır. Suçlunun en büyük sığınağı başkalarını suçlamak, alçağın en güçlü dayanağı başarısızlığını görenlere sataşmaktır. Bir bakın tarihe bütün alçakların çok kolay yükseldiklerini, bir türlü inmek istemedikleri yükseklerden düşünce de bir daha kalkamadıklarını görürsünüz. Öç duygusu, kan kokusu alçağı yükseltmek için benzersiz bir aşıdır geri kalmış yörelerde.

Toplumlar da insanlar gibi belli gelişim aşamalarından geçerler. Bu aşamalarda bulunan önderlerin genel nitelikleri, onları oralara çıkaran toplulukların uygarlık düzeyini, yaşama anlayışını gösterir. Yalanla dolanla, başarısızlığı başarı, alçalışı yüceliş diye gösterip çevresini kandırmakla yükselenler düşmeye başlayınca yalnız kalırlar. Böylesi kimselerin en çok yararlandıkları da halkın inançları, duyguları, onları yansıtan kavramlardır. Hangi toplumda geçmişi dile getiren, eskiye özlemi bildiren kavramlar yaygınsa, çoksa orada duygu sömürücülüğü, inanç vurgunculuğu alıp yürümüştür. Bu tür bir toplumda gerileme, bunalıma, çöküşe gitme hızı ilerleme hızından daha çoktur. Otuz yıldır bu olayları sıcağı sıcağına yaşıyoruz. Bugün yıkımın, bunalımın, gerileyişin, tükenişin sorumluları bütün suçu, kendilerini o görevlere çıkaran, Anayasada buluyorlar. Peki onların seçilmesini sağlarken neden suçlu değilmiş bu Anayasa? Özlenen koltuğa çıkarırken, suçlu olmayan Anayasa baskıyı, vurgunu, hırsızlığı, sömürüyü, devlet kurumlarını eli bıçaklı, gözü kanlı bıçkınlara geçim yeri yapmayı önleyince suçlu oluyor öyle mi?

Geri kalmış toplumlarda yükselirken namuslu geçinmek kolaydır da koltuğa oturunca namussuzluğunu gizlemek güçtür. O koltukta yalan ancak uçuruma götüren yolu bir süre örtmeye yarar. İşte güçsüzün güçlü görünmesini sağlayan da bu durumdur. Bunun birçok örneğini gördük yirmi yıldır. Bugün yeni bir olayla karşı karşıyayız: Toplumun ilgisini önemli sorunlardan uzaklaştırmak, suları bulandırıp balık avlamak için duyguları kamçılayıcı birtakım kavramları ortaya atmak. Ülkedeki bunalımın yaşama koşullarının yetersizliğinden değil de kimi inanç varlıklarına, geleneklere ilgisiz kalıştan kaynaklandığını ileri sürmek. İşte "komünizm", "milliyetçilik" kavramlarının arkasında saklı gerçek neden budur. Oysa ülkede inanç bunalımı, yönetim (rejim) bunalımı değil, hırsızlara, vurguncularaa, soygunculara, yandaşlara, yakınlara daha geniş çıkar olanakları sağlamayı önleyen geçim bunalımı vardır.

Geçtiğimiz Hafta

ABD'nin başarısız İran operasyonu

Cuma günü sabahı Beyaz Saray Sözcüsü Jody Powell'in bir açıklaması bir anda bütün gözlerin yeniden İran-ABD anlaşmazlığına çevrilmesine yol açtı. Jody Powell açıklamasında ABD'nin İran'a bir operasyon girişiminde bulunduğunu, İran Çölünde iki Amerikan uçağının çarpışması sonucu 8 Amerikalının öldüğünü ve operasyonu yarım bırakarak geri çekildiğini bildiriyordu. Haberin duyulmasıyla birlikte bir açıklama yapan İran yetkilileri böyle bir operasyondan Powell'in açıklamasıyla haberdar olduklarını ve araştırdıklarını söylerken, ABD Başkanı Jimmy Carter, başarısız operasyonun bütün sorumluluğunu üzerine aldığını ve bazı teknik aksaklıklardan dolayı harekatın ertelendiğini kaydetti.

TARSUS'TA DOKUZ YURTTAŞIMIZ KATLEDİLDİ

Salı akşamı Tarsus'ta karayoluna üst geçit yapılması için toplanan halka, polis ve jandarmanın açtığı ateş sonucu 9 yurttaşımız hayatını kaybederken, içinde kadın ve çocukların çoğunlukla bulunduğu yüzlerce yurttaş da çeşitli yerlerinden yararlanarak tedavi altına alındılar. Polis ve jandarma kurşunuyla ölen 9 yurttaş usulen yapılan bir otopsi ile alelacele gömülürken, olay yerine giden Devlet Bakanı Orhan Eren, "Yapılan otopsi sonucu anlaşıldığına göre ölenlerin hiç biri jandarma veya polis kurşunuyla ölmemiştir" dedi. Tarsus Savcılığı ise, Bakanın açıklama yaptığı sırada henüz otopsi sonuçlarının belli olmadığını, Eren'in tahminen konuştuğunu belirterek, Devlet Bakanının 20 milyon televizyon izleyicisinin gözünün içine baka baka gerçekleri saptırdığını kanıtlıyordu.

ANAYASA DEĞİŞİKLİGİ İÇİN KAMUOYU YARATILMAYA ÇALIŞILIYOR

Tercüman gazetesinin geçen hafta düzenlediği Anayasa Değişikliği ve Seçim Sistemimiz konulu seminerde "otoriter demokrasi" özlemlerini dile getiren bazı çevreler kamuoyunun sert tepkisiyle karşılaştılar. Nazlı Ilıcak'ın açış konuşmasını yaptığı seminerde Orhan Aldıkaçtı, İlhan Akın ve Yaşar Karayalçın, 1961 Anayasasının değiştirilerek Meclislerin ve Anayasal kuruluşların yetkilerinin kısılması ve hükümetlere daha geniş yetkiler verilmesi taleplerinin sözcülüğünü yaptılar.

Bazı parlamenterler ve işadamlarının da katıldığı seminerde eski DP döneminin Tahkikat Komisyonu Başkanı Ahmet Hamdi Sancar'ın Celal Bayar'a hitaben, "Sayın Cumhurbaşkanım" diye söze başlaması bu çevrelerin niyetlerini ortaya koyan bir ayrıntı olarak gözlerden kaçmadı.

Seminerin ardından Sakarya'da konuşan CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, "Başkanlık sistemi getirmek isteyenlerin Cumhurbaşkanlığı seçimini çözümsüzlüğe ittiğini" açıklarken, Milli Birlik Grubu, kuvvetlerin ayrılığı prensibine dayanmayan Anayasaların demokratik olamayacağını belirtiyor, Kurucu Meclis üyeleri de yayınladıkları bir bildiriyle Anayasa değişikliğine karşı olduklarını ifade ediyorlardı. Türkiye İşçi Köylü Partisi de Parlamentoyu rafa kaldırmak isteyenlerin yenilgiye uğrayacaklarını belirterek, "Bugün halkın özgürlüklerini ve Parlamentoyu savunmadan MHP'nin terörüne ve Rusya'nın yıkıcılığına karşı mücadele etmek imkansızdır" diyordu.

MANDALİNCİ İSTİFA ETTİ

Anayasa değişikliği tartışmalarının alevlendiği günlerde AP Muğla Milletvekili Zeyyat Mandalinci partisinden istifa ettiğini açıkladı. Bir milli birlik hükümeti kurulması gerektiğini ifade eden Mandalinci, memleketin bir batağa sürüklenmesine mani olabilmek için mücadele kararına vardığını belirterek, "Milleti içeride yokluğa ve anarşiye terkedip, dışarıda vekar ve itibarını zedeleyen yalandan başka hiç bir hüneri olmayan hükümete karşı itimadım bundan böyle kocaman bir sıfırdır" dedi.

1 MAYIS KUTLAMALARI YASAKLANIYOR

1 Mayıs Bayramının yaklaşmasıyla birlikte kutlamalar için Sıkıyönetim Komutanlıklarına ve ilgili mercilere başvuran kuruluşlar ret cevabıyla karşılaştılar. Çeşitli bölgelerin sıkıyönetim komutanlıkları 1 Mayıs'ın bahar bayramı olduğunu öne sürerek hiç bir kutlamaya izin vermeyeceklerini açıkladılar.

BALIKESİR

Komandolar, idare ve polisten alaldıkları destekle saldırılarını sürdürüyorlar

İdare, polis desteğindeki MHP'li komandolar öğrencilere saldırılarını artırdılar. Her gün bir avuç komando, okulda olay çıkarmasına rağmen, kabak saldırıya uğrayan öğrencilerin başına patlamaktadır. Son günlerde okulumuzda olan olayların bir-ikisini yazarak yetkililerin tedbir almasını dileyelim.

Komandolar okul idaresine bir dilekçe vererek 7 Mart 1980 günü olay çıkacağını söylüyorlar. Sabahleyin 30 kişiye yakın bir grup komando bir sınıfa girerek 2 öğrenciyi yaralıyorlar. Bu olaydan sonra saldırganların cezalandırılması gerekirken saldırıya uğrayanlar 1'er ay ceza yiyor.

Yine 8 Mart 1980 günü okul bahçesinde solcu diye bilinen öğrencilere MHP'li komandolar saldırıyorlar. Polis ise bu olaya seyirci kalıyor. Daha sonra Doğan Öz'ün katili Hüseyin Kocabaş'ın kaçırılmasında parmağı olan komiser gelip saldırıya uğrayan öğrencilerle uğraşıyor. Olayla ilgisi dahi olmayan 3 kız öğrenciye küfürler savurarak dövüyor.

Bizler, başta Milli Eğitim Bakanı olmak üzere tüm yetkilileri uyarıyoruz.

Balıkesir Eğitim
Enstitüsünden bir
Bir grup öğrenci

MUĞLA

Paramızı hala alamadık

Biz Nebiköylü tütün üreticileri paramızı hâlâ alamadık.

İlçemiz Tekel idaresi ödeme sırası bize geldiği halde hâlâ ödeme yapmamakta diretiyor. Nedenini sorduğumuzda paramız yok diyorlar. Ziraat Bankasına soruyoruz, yeteri kadar paramız var, ancak Tekel talepte bulunmadı diyorlar.

İlçemiz Tekel Müdürlüğünün keyfi tutumu biz üreticileri çok zor durumda bıraktığını duyuruyoruz ve paramızın bir an önce ödenmesini istiyoruz.

Yatağan İlçesi
Nebi Köylüleri

HALKIN SESİ

GAZETEMİZİN SAHİBİ 45 MİLYON HALKTIR

İSTANBUL

DEMİREL'E AÇIK MEKTUP

SAYIN Süleyman Demirel, kanun ve nizam hakimiyetinden söz etmediğiniz, bunu mutlaka gerçekleştireceğinizi vadetmediğiniz bir tek gün oldu mu? Siz de kabul edersiniz ki olmadı.

Bu işin nasıl sağlanacağını da kuşkusuz ki düşündünüz. Ama durmuyor bir türlü, yasalar hiçe sayılıyor, cinayetler, soygunlar artarak sürüp gidiyor.

Yalın bir mantıkla bakacak olursak, kanun ve nizamlara tam bir bağlılığın, saygının önce sizden başlaması, bakanlarınızdan devlet memurlarına oradan sade vatandaşlara inmesi gerekir. Bu saygıda bir azalma, bir bozulma olmuşsa herkes sorumluluğu ve yetkisi oranında kendisinde kusur aramalıdır. Değil belli aralıklarla her gün ekranlarda kendinize özgü hitapla veryansın etseniz yine de durmaz, durduramazsınız. Havada kalır emirler, vaatler.

Kanun ve nizam hakimiyetinin azalmasını iki temel nedende toplamak mümkündür:

1) Kanun ve nizamların günümüz toplumunun sosyo-ekonomik yapısına uygun olmayışı.

2) Kanunları uygulayanların halktan istedikleri saygı ve dürüstlüğü kendilerinin göstermeyişi. Onları halkın gözünden düşürmesi.

Birincisini siz parlamenterler düşünür düzeltirsiniz. Ben ikincisine değineceğim.

Kanun adına her türlü adaletsizliği, yanlı yönetimiyle toplumun bir kesimini ezen huzursuz edenler nasıl saygı yaratabilirler? Düzen sağlayabilirler?

Başkanı olduğunuz hükümetler döneminde hiç bir soruşturma yapılmadan açığa alınan sürekli kıyıma uğrayan öğretmenlerin, polislerin sayısı, işinden çıkarılanların sayısı diğer hükümetler dönemiyle karşılaştırılamayacak kadar çok olduğuna inanmazsanız kayıtlar elinizdedir.

Sayın Demirel şu ağır geçen kışta kıyamette ulaşım zorluğu karşısında sürgün edilen binlerce memurun kaçı bunu haketmiştir? Kaçı hakkında soruşturma yapılmış suçlu görülmüştür?

Örnek mi istersiniz? Kırklareli'ne bağlı Kepirtepe Öğretmen Lisesindeki 28 öğretmenden 15'i hiç bir soruşturmaya gerek görülmeden, hiç bir neden gösterilmeden görevinden alınıyor; Erzurum'a, Kahramanmaraş'a, Trabzon'a sürülüyor. Yetmezmiş gibi bunlardan karıkoca olan üç çift eşlerinden ayrı yerlere sürülüyor. Karısı Kahramanmaraş'a, kocası Edirne'ye veriliyor. Daha nice bunlar gibileri çalışamaz duruma getiriliyor dersler boş geçiyor.

Bu yöntemler yakın geçmişteki MC hükümetlerince de uygulandı. Sonuç ne oldu? Her gün büyüyen kin, nefret işlemez hale gelen kurumlar. Bunlardan ders almamışcasına Milli Eğitim Bakanlığını Türkeş'in gözükanlı militanlarına terkettiniz. Yine atın dizginleri onların elinde. Yine devekuşu kurtuluşu yürürlükte.

Eğer gerçekten hizmet etmek isteniyorsa gerçek yurtseverlerin içtenlik dolu uyarılarına dikkat edilmeli. Hırsın, kinin, cinayetlerin insani yöntemlerle yokedilebileceğine inanılmalı, inandırılmalı halk. Yoksa gerçekler ortadadır. Öğretmenlere reva görülenler zulüm değil de nedir?

Bu acı feryatları siz duymuyor musunuz? Kendi deyiminizle siz bu "hökümetin başı" değil misiniz? Başı iseniz dağılan sıcak yuvalardan yükselen acı feryatlar sizi ilgilendirmiyor mu? Siz hiç sürüldünüz mü? Yasadışı sürülen bir devlet memurunun görev duygusu ve ruhsallığının ne biçim alabileceğini hiç düşünebiliyor musunuz Sayın Demirel?

Mecit AŞKAN

Sayın Hasan Ali Yücel Eski Milli Eğitim Bakanı

Milli Eğitim Bakanlığı görevini üstlendiğiniz günden itibaren milli varlık ve benliğimizi sarsan, kemiren duygu, düşünce ile amansız bir kültür savaşına giriştiniz.

Her türlü zorluk, güçlüklere karşın başdöndürücü bir hızla eğitim tarihimizde bir çığır açtınız.

Yurt düzeyinde eğitim seferberliğine giriştiniz. En ücra köyden kentine kadar bilimsel yuvaların temelini attınız.

Asırlarca özlemini duyduğumuz nitelik ve nicelikte öğretmen yetiştirmeyi amaçladığınız ilkeler yönünde Köy Enstitülerini kurdunuz.

Somut örneklere eşdeğer daha birçok eğitim davalarımızı ulusal eğitim felsefemizin doğrultusunda çözdünüz.

Halkımıza özgü ulusal bir eğitim felsefesi oluşturup Türk ulusuna armağan ettiniz.

Sayın Yücel, siz Milli Eğitim Bakanlığından ayrılıp ebedi yaşamınıza intikal ettiğinizden bugüne dek milli eğitim çirkin politikacıların birer sömürü aracı oldu.

Bu yüzden milli eğitimimiz gün geçtikçe yabancılaşmakta, yozlaşmaktadır.

Eğitim felsefesinden yoksun kişiler milli eğitimin kaderine hakim olmaktadırlar. Dolayısıyla milli eğitimde huzursuzluk dayanılmaz boyutlara ulaştı. Partizan düşüncelerle öğretmenler kıyılmaktadır. Dövülmekte canına acımasız ölçülerle kıymaktadırlar.

Öğretmenler ulusal sorunlarımızı, bağımsızlığımızı savunmaktadır. Emperyalizm, sömürüye karşı amansız bir mücadelenin içindedirler

Bu itibarla öğretmenlere şükran borçluyuz. Milli eğitimi- yapılan «ihanetlerin sizi çok üzeceğini biliyorum. Affınıza sığınarak yazdım.

Milli eğitimi bugünkü badireden kurtaracak bir liderin geleceği umuduyla yaşamaktayız. Temelini attığınız eserleriniz bir abide gibi yükselecek. O zaman ebedi yerinizde rahat uyuyacaksınız. Saygılarımla.

Emekli Öğretmen
Rasim Turan

BULMACA

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1							■	■		■	■	
2							■					
3									■			
4						■						■
5			■					■				
6				■					■			■
7		■						■		■		
8				■							■	

SOLDAN SAĞA: 1) Namuslu, doğru insan. 2) Elekten geçen - TERSİ bir erkek adı. 3) Kuruluş - Osmanlı lonca sistemi . 4) TERSİ güreşte bir oyun - Uzun mesafeli oto yarışlarına verilen genel ad. 5) Kriptonun simgesi - Ortaöğrenim kurumu- En küçük sosyal topluluk 6) TERSİ gözü görmeyan - TERSİ ses, nara - TERSİ bir uzvumuz. 7) Kıbrıs'ta bir havaalanı - Bir nota. 8) TERSİ futbolda topa vuruş - Bir cins kumaş.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1) Faşizme karşı, demokrasiden yana kişi. 2) TERSİ deyim olarak kullanılan bir cins ödenek türü. 3) Gerçek - Uyuşturucu madde müptelası (argoda). 4) Kayseri Valisinin soyadı. 5) Habersizce, ses çıkarmadan. 6) TERSİ hentbole kısaca verilen ad - Bir zaman birimi. 7) TERSİ Belçika'nın ikinci büyük şehri. 8) TERSİ Avrupa Ekonomik Topluluğunun kısa yazılışı. 9) Bir nota - TERSİ kırmızı - TERSİ vilayet. 10) Boynu Bükük Öldüler romanının erkek kahramanı. 11) TERSİ bir kadın ismi. 12) Birdenbire - Vahşi hayvan barınağı.

DÜNKÜ BULMACANIN ÇÖZÜMÜ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	V	A	R	O	L	U	Ş	Ç	U	L	U	K
2	İ	D	A	R	E	■	A	İ	D	A	T	■
3	R	■	K	A	■	A	R	K	A	D	A	Ş
4	T	Y	A	L	S	■	P	E	R	O	N	■
5	Ü	■	S	■	E	■	İ	Ç	■	E	G	O
6	Ö	M	■	M	T	A	■	■	İ	F	A	K
7	Z	A	H	İ	R	Ş	A	H	■	■	Ç	U
8	■	N	İ	S	E	K	■	A	S	A	■	L

AET liderleri eski bir zirve toplantısı sırasında.

AET zirvesi Lüksemburg' da başladı

Batı Avrupa İran'ı ve iç sorunları görüşüyor

- **AET üyelerinde sadece İngiltere ABD'yi destekliyor**

BRÜKSEL/ LÜKSEMBURG (AJANSLAR)

Avrupa Ekonomik Topluluğuna üye 9 ülkenin devlet ve hükümet başkanları Lüksemburg'da bir araya geldiler. AET'nin iç sorunlarının yanı sıra Washington ile Batı Avrupa arasındaki ilişkileri ele alacak olan AET zirvesinde, esas olarak perşembe gecesi İran'a karşı yapılan başarısız Amerikan operasyonunun değerlendirileceği sanılıyor.

Hatırlanacağı üzere AET Dışişleri Bakanlarının geçtiğimiz hafta içinde yaptığı toplantıda, Tahran'daki Amerikalı rehinelerin serbest bırakılması ve Amerika'nın gerçekleştirebileceği muhtemel bir harekatı ertelemek amacıyla bir dizi yaptırım uygulanması kararı alınmıştı. AET Dışişleri Bakanları, 17 Mayıs tarihine kadar bu yaptırımların etkili olmaması halinde daha ağır yaptırımlar uygulayacağını da belirtmişti.

AET liderleri, operasyonun başarısızlıkla sonuçlanması üzerine ,ABD'nin kendilerine karşı daha fazla baskı uygulayacağını düşünerek, takınılması gereken tutumu saptamaya çalışıyorlar.

Brüksel'deki AET çevrelerinden gelen haberlere göre, 9 Batı Avrupa ülkesi Carter'ın başarısız operasyonu konusunda kendilerine daha önce haber verilmemiş olmasını eleştiriyorlar. Öte yandan, 17 Mayıs tarihine kadar herhangi bir girişim beklemeyen AET üyeleri, operasyonu şaşkınlıkla karşılıyorlar.

Batı Avrupa'da özellikle Fransız basınında Carter'ın "zavallılığı" belirtilirken, bir tek İngiltere operasyonu resmen desteklediğini açıkladı. İngiliz Başbakanı Bayan Margaret Thatcher, Carter'a gönderdiği mesajda, operasyonun başarısızlıkla sonuçlanmasından duyduğu üzüntüyü dile getirdi.

DİĞER KONULAR

Lüksemburg'ta başlayan AET zirvesinde,ABD İran sorununun yanı sıra, İngiltere ile Fransa arasında çözüm bulamayan "Koyun Savaşı", İngiltere'nin Topluluk bütçesine yaptığı katkının azaltılması meselesi de ele alınacak. Bu arada Türkiye'nin AET'ye tam üyeliği konusundaki isteminin de Lüksemburg zirvesinde gündeme gelebileceği belirtiliyor.

Gilmour'un ziyareti ve işin perde arkası

ERDOĞAN ÖZBALIKÇI (LEFKOŞE)

Geçtiğimiz hafta İngiltere Dışişleri Bakan Yardımcısı Sir Ian Gilmour'un Kıbrıs'da yaptığı temaslar sonunda verdiği demeç Rum kesimi tarafından tepkiyle karşılandı. Sir Ian Gilmour Rum tarafındaki İngiliz Yüksek Komiserliğinde düzenlediği basın toplantısında, görüşmeler ve temasları sonunda izlenimlerini şöyle özetliyordu:

"Her iki taraftan edindiğim izlenimlere göre görüşmelerin başlamasına bir engel yoktur. Her iki tarafın hazırlığı beni etkiledi. İngiltere, Kıbrıs sorununun en iyi şekilde iki toplum arasında görüşmelerle çözümlenebileceğine inanmaktadır. Hiç bir tarafın tamamen haklı ya da tamamen hatalı olduğunu söylemek mümkün değildir. Uluslararası ilişkilerde istila gibi kelimelerden söz etmenin yararı yoktur. İngiltere'nin geçmiş olaylar konusunda görüşünü sormak bir yarar sağlamaz. Nihai bir anlaşma bulunduğu zaman Türk askerinin çekileceğini umuyorum.

"BM kararları konusunda konuşmak istemiyorum. Fakat şunu bilmelisiniz ki BM kararları ile herhangi bir problemi çözemezsiniz. BM kararları ile çözmek mümkün olsaydı, bugüne kadar hiç bir sorun kalmazdı.

"Sovyetler'in Afganistan'daki tutumu ile Türkiye'nin Kıbrıs'taki tutumu asla kıyaslanamaz. Rusya'nın Afganistan'da yaptığı dünyada benzeri olmayan bir şeydir. Oysa Türk ordusu Kıbrıs'a gelmiştir. İstila kelimesi herkes için başka başka anlam taşımaktadır."

İngiltere Dışişleri Bakan Yardımcısının, bu demeci Rum tarafında hayli tepki yarattı. Rum Bakanlar Kurulu perşembe günü yaptığı toplantı sonucu İngiltere ile konuyla ilgili diplomatik temasa geçme kararı aldı. Rum Dışişleri Bakanı Rolandis İngiltere'nin Lefkoşe Yüksek Komiserini makamına davet ederek Gilmour'un açıklamalarından büyük bir üzüntü ve hayal kırıklığına uğradıklarını belirtti.

Rum Temsilciler Meclisi perşembe günkü oturumunda Gilmour'un açıklamalarını oy birliğiyle kınandı.

Gelişmeler gazetemizin haberlerini doğruluyor. Afganistan'ın Rusya tarafından işgali ve Rum tarafının işgale karşı çıkmamasından sonra, Batılı ülkeler ve ABD Kıbrıs'taki Kipriyanu hükümetine destek olmaktan kaçınıyorlar. Türkiye'nin, Afganistan ve İran olaylarıyla beraber artan önemi nedeniyle Batı, Türkiye'ye baskı yapmak yerine Kıbrıs Rum tarafına baskı yapmaya yönelmektedir. Gilmour, ziyareti ve konuşmalarıyla Kipriyanu yönetimine bu durumu hissettirmeye çalıştı.

Yine perşembe günü Türkiye ile Yunanistan arasındaki ilişkilerin normalleştirilmesi için İngiltere'nin her türlü yardımı yapmaya hazır olduğunu açıklamasıyla, Gilmour'un geçtiğimiz günlerdeki ziyareti arasında çok sıkı bir bağ vardır. Yunanistan hükümeti de Kıbrıs'ın bugünkü yöneticilerinin Sovyetler'e yakın bir siyaset izlemesini tasvip etmemekte ve Kipriyanu yerine Batı yanlısı Kleridis'in Kıbrıs'ta hükümetin başında olmasını arzulamaktalar. Kleridis uluslararası alanda mücadele yerine toplumlararası görüşmelerle Kıbrıs sorunun ele alınıp çözümlenmesini savunmaktadır. Kleridis'in partisinin Sovyet işgaline karşı tutumu ve bölgedeki gelişmelerde Batıya yakın bir siyasi çizgi izlemesi Batılılar için önemli bir destektir.

Ortadoğu'daki olayların gittikçe hareketlendiği bir dönemde Batı, Kıbrıs'ta Kipriyanu'yu değil Kleridis'i görmek istemektedir. Batılıların nazarında Kleridis adada yumuşamayı sağlayacak tek Rum liderdi ve bu yumuşama Türkiye ile Yunanistan arasındaki meselelerin hallinde yardımcı olacaktır.

NATO'nun Güneydoğu kanadının güçlendirilmesi için Kıbrıs sorununun hallinin gerektiği konusunda Batılı liderler ve ABD ortak görüşe sahiptir. Kıbrıs'ı ziyaretinde Gilmour'un yaptığı konuşmalar ve Kipriyanu yönetiminin tepkilerini bu geniş çerçeve içinde ele almak gerekir.

Görünen o ki, Kıbrıs'ta önümüzdeki günlerde Sovyet yanlıları ve Sovyetler'e teslimiyet gösterenlerle, Batı yanlıları arasındaki mücadelenin kızışacağıdır. Daha bugünden Rus yanlısı AKEL partisi Kleridis ve DİSİ'yi (Kleridis'in partisi) emperyalizm ve oligarşinin zenginleri adına Kıbrıs'ın şahı rolünü oynayan adam olarak suçlamaya başlamıştır. Kleridis ise AKEL'i, Kipriyanu azınlık hükümetini ayakta tutmak için etrafa çamur sıçratmakla, Sovyetler'in emellerine hizmet etmek ve Sovyetler'in Kıbrıs'a girişini tezgahlamakla suçlamaktadır.

Kleridis'in AKEL'i suçladığı son konuşmasında AKEL'in Afganistan'daki gibi Sovyetlerin Kıbrıs'a müdahalesini istediğini, ancak bunu anlayan halkın Kipriyanu hükümetine ve AKEL'e sırt çevirmeye başladığını ve Kipriyanu-AKEL cephesinin yakında çökeceğine söylemesi çok anlamlıdır.

Kıbrıs Türk tarafı seçim ortamına girdi

LEFKOŞE

Kıbrıs Türk kesimi dünden itibaren seçim ortamına girdi. 1 Haziranda yapılacak belediye ve yerel yönetim organları seçimi için seçmen kütükleri seçim kurullarınca askıya alındı.

Belediye Başkan adayları, kalkınma heyeti başkan adayları ve köy ihtiyar heyetleri ve muhtar adayları açıklandı.

Seçimlere 7 siyasi parti ve bağımsızlar katılıyor.

Batı Şeria'da genel grev başlatıldı

TEL AVİV (AA/AP)

İsrail işgali altındaki Batı Şeria'nın üç kentinde, Filistinli liderlerin çağrısı üzerine grev ve boykot eylemlerinin başladığı ve eylemlerin yer yer olaylı geçtiği bildirildi.

İsraillilerin perşembe günü Ramallah kentinde Arap işyerlerine ve evlerine karşı giriştikleri saldırıyı protesto etmek amacıyla ilan edilen üç günlük genel grevin ilk gününde, Ramallah ve Nablus kentleriyle Kudüs'ün doğu kesiminde işyerleri kapatıldı. Öğrenciler okullarda boykot eylemine başladılar.

Çin, ABD'nin İran'a karşı yaptığı operasyonu kınadı

DIŞ HABERLER SERVİSİ

Yeni Çin Haber Ajansı (Sinhua) Carter yönetiminin İran'daki rehineleri kurtarmak için giriştiği başarısız askeri operasyonu kınadı. Sinhua, operasyonun İran'ın milli egemenliği ve toprak bütünlüğünü ihlal ettiğini belirtti.

Sinhua benzer operasyonların rehineler sorununu çözemeyeceğini, her iki taraf arasında görüşmeler yapılması gerektiğini kaydetti.

Yugoslavya ajansı Tanjug da, operasyonun ardından yayınladığı bir yorumda, ABD'nin İran'ın milli egemenlik ve toprak bütünlüğünü ihlal ettiğini belirtmişti.

ABD'nin müdahalesinden sonra Beni Sadr: "Sovyetlerden yardım almayacağız"

İranlılar (20 milyonluk ordu için) silah altına alınacak

- ABD'nin Hürmüz Boğazını bloke edebileceği söyleniyor
- Carter yönetimi, rehinelerin hayatının korunmasını istedi

TAHRAN/WASHİNGTON

İran'da Amerikan operasyonundan sonra, yurttaşların silah altına alınabileceği ve Rusya'nın yardımının kabul edilmeyeceği belirtilirken, ABD'nin Tahran'a karşı yeni önlemler alabileceği söyleniyor.

İran Ulusal Seferberlik Bürosu, "20 milyonluk ulusal ordu" için tüm gönüllü yurttaşların silah altına alınacağını bir çağrıyla kamuoyuna duyurdu.

Büro tarafından yayınlanan bildiride, ulusal savunma hizmetlerinin yerine getirilmesi için Horasan Eyaletinde bir güvenlik birliği oluşturulmasının kaçınılmaz olduğu kararlaştırıldı. ABD'nin operasyonunu ilk kez Horasan'daki askeri birlikler haber almıştı.

Bildiride gönüllü yurttaşların, silah altına girmek isteyenlerin kamu kuruluşlarına başvurmaları da istendi.

"SOVYETLER'DEN YARDIM İSTEMEYECEĞİZ"

Amerikan operasyonundan sonra bir basın toplantısı düzenleyen Beni Sadr, bir dış müdahale karşısında Sovyetlerden yardım istemeyeceklerini belirtti. Beni Sadr, iki ülke arasında 1921'de imzalanan ve Rusya'ya müdahale hakkı tanıyan antlaşmanın Bazergan yönetimince feshedildiğini hatırlatarak, Rusya'nın böyle bir davranışını bir saldırı olarak niteleyeceklerini kaydetti.

Beni Sadr, Amerikan operasyonunu görüşmek üzere de Bloksuzları olağanüstü toplantıya çağıracaklarını söyledi.

YENİ ÖNLEMLER

ABD'nin, rehineleri kurtarmak için İran'a karşı giriştiği başarısız operasyondan sonra, çeşitli girişimleri sürdüreceği belirtiliyor.

Batılı kaynaklar bu girişimleri iki başlık altında topluyorlar. Birincisi, ABD'nin Basra Körfezinin girişindeki Hürmüz Boğazının savaş gemilerince bloke edilmesi, ikincisi ise Batılı müttefiklerin İran'a karşı daha ağır diplomatik ve ekonomik ambargo uygulaması.

Diplomatik önlemler içinde vize mecburiyeti, diplomat sayısının azaltılması ve diplomatik ilişki düzeyinin alt seviyeye indirilmesi yer alıyor.

Ekonomik ambargoda ise sanayi ve tarım mallarıyla ilaç satışının asgari düzeye indirilmesi, yeni iş sözleşmelerinin yapılmaması gibi önlemler öngörülüyor.

Bu arada, operasyon sırasında ölen 8 Amerikalı için kamu kuruluşlarındaki Amerikan bayrakları yarıya indirildi.

Öte yandan Carter yönetimi çeşitli yerlere gönderilen Amerikalı rehinelerin hayatının korunmasını İran'dan resmen istedi.

DOĞU AVRUPA ÜLKELERİNDE ENERJİ BUHRANI

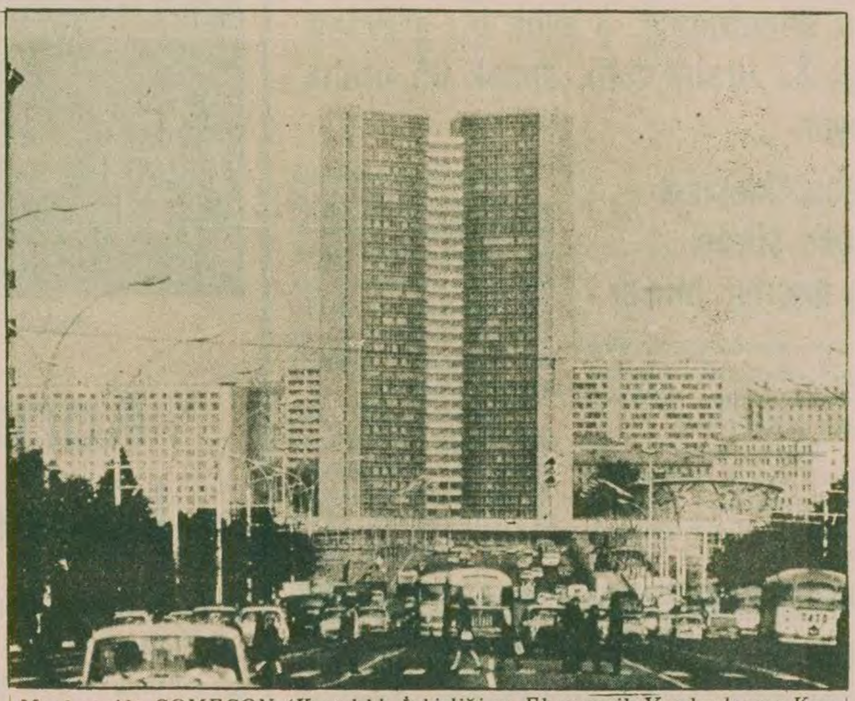

Moskova'da COMECON (Karşılıklı İşbirliği ve Ekonomik Yardımlaşma Konseyi) merkezi. Herşey buradan yönetiliyor.

Mer-

Moskova Comecon üyelerine yüzde yüzlük bir petrol zammı hazırlıyor

- Rusya dışındakı Comecon ülkeleri, kendi aralarında ve Batı ile ticareti geliştirmek amacında

DIŞ HABERLER SERVİSİ

Batılı uzmanlar, *Comecon* üyesi 6 Doğu Avrupa ülkesinin önümüzdeki 5 yıl içinde, Sovyetler Birliği'nden ithal ettikleri petrolün fiyatının iki misli artması tehlikesiyle karşı karşıya olduğunu belirtiyorlar.

Sovyetler Birliği'yle olan yoğun ilişkileri sayesinde bu 6 ülke şimdiye dek dünya petrol fiyatlarındaki artışlardan etkilenmemişlerdi. Ancak bu yıl Sovyetler Birliği'nin, Polonya, Macaristan, Romanya, Doğu Almanya, Bulgaristan ve Çekoslovakya'ya ihraç ettiği petrolün fiyatını büyük miktarda artırması bekleniyor.

15 DOLARDAN 30 DOLARA

24 Nisan tarihli "İnternational Herald Tribune" gazetesinin bu konudaki haberine göre, NATO'nun düzenlediği "Doğu Avrupa ülkelerinin ekonomisi" konulu 3 gün süren konferansa katılan uzmanlar, Comecon ülkelerinin şimdiye dek Sovyetler Birliği'nden ithal ettikleri petrole varil başına 15 dolar ödediklerini belirttiler. Bu fiyat 1980 Nisan ayında dünya pazarlarındaki petrol fiyatlarının yarısına yaklaşan bir rakam.

Gazetenin haberine göre, 1985 yılına kadar dünya petrol fiyatlarında bir artış olmaması halinde, Doğu Avrupa ülkeleri Moskova'dan aldıkları petrole varil başına 30 dolar ödeyecekler.

Comecon üyesi 6 ülke satın aldıkları petrol karşılığı Moskova'ya mal vermek zorundalar. Ancak Comecon ülkeleri Batı Avrupa'ya olan döviz borçlarını ödeyemedikleri gibi, ekonomilerinin verimliliğini artırmak için gerekli olan malları da ithal edemiyorlar.

Moskova, Comecon üyesi ülkelere ihraç ettiği petrole, dünya petrol fiyatlarında son 5 yılda değişen fiyat ortalaması esasına dayandırarak fiyat ödemelerini talep ediyor.

Petrol fiyatları daha hızlı arttığı için Sovyetler Birliği ihraç ettiği petrole fiyat artışı talebinde bulunabilirken 6 ülke Moskova'yla olan ticari ilişkilerinin farklı derecelerde düşüş göstermesinden sıkıntı çekiyor.

Doğu Avrupa ülkelerine aldıkları petrole karşılık Sovyetler'e aynı miktarda mal vermek çok pahalıya mal oluyor.

Öte yandan gazetenin bu konudaki haberinde, Sovyetler Birliği'nden alınan petroldeki büyük fiyat artışına rağmen bu miktarın 6 ülkenin ihtiyacını karşılayamayacağı ve bu yüzden Comecon üyesi ülkelerin OPEC ve diğer petrol ihraç eden ülkelerden petrol ithal etme çabalarını yoğunlaştırmasının beklendiği belirtiliyor.

Ancak Comecon ülkelerinin açık piyasadan petrol alabilmesi için Moskova'ya ödediklerinden daha fazla para vermeleri ve nakit para şeklinde ödemede bulunmaları gerekiyor.

ÇÖZÜM İRAN PETROLÜ MÜ?

"İnternational Herald Tribune" gazetesi, Japonya'nın ve Batının, İran'ın petrole talep ettiği fiyat artışını reddetmeleri üzerine, İran'ın bazı Doğu Avrupa ülkelerine petrol ihraç etmek için görüşmeler yaptığını hatırlatıyor. Ancak İran, petrolüne varil başına 35 dolar fiyat talep ettiği için Comecon üyeleri mübadele usulü anlaşmalar yapamamaları halinde İran'dan fazla petrol alamayacaklar.

Merkezi planlama sistemine bağımlı olan Doğu Avrupalılar, 1979 yılını ekonomik şartların daha fazla bozulmayacağı bir yıl olarak değerlendirmişlerdi. Doğu Avrupa şimdi 1979'da yüzde 2.4 olan ekonomik büyümeyi 1980 yılında yüzde 4'e çıkarmayı umuyor. Öte yandan NATO uzmanları, enerji fiyatlarındaki artış ve devam eden istihdam açıkları ve emek üretkenliğini artırma yolundaki çabaların başarısızlığa uğraması nedenleriyle Doğuda süren yavaş gelişme sürecinin devam edeceğini tahmin ediyorlar.

COMECON'DA İÇ TİCARET VE BATI

İtalyan Catania Üniversitesinden Profesör Giuseppe Schiavone, NATO seminerinde yaptığı konuşmada ortaya çıkan ticaret sorununun Comecon ülkelerini kendi aralarında ticaret yapmaya veya Batıdan aldıkları mallara karşı yerli kaynaklarını geliştirmek için daha fazla çaba harcamaya zorlayacağını söyledi.

Profesör Schiavone sözlerini şöyle sürdürdü: "Öte yandan, Doğu Avrupalıların Sovyetler Birliği ile olan hesap açıklarının büyümesi duyulan büyük kaygının bir başka nedenidir."

Gazetenin haberinde ise daha sonra, Moskova'nın Comecon ülkeleriyle yaptığı ticarette büyük kârlar sağlamak için müttefiklerine önemli miktarlarda krediler verdiğine değiniliyor.

NATO güçleri Sovyetler Birliği'nin Afganistan'ı işgalinin ışığında Sovyetler Birliği'yle olan ekonomik ilişkilerini ve 6 Comecon üyesi ile olan ekonomik ilişkilerini ayırmaya çalışıyorlar.

Ancak NATO uzmanları, Sovyetler'in alması için Doğu Avrupaya çok miktarda mal satılmasının beklendiğini ifade ediyorlar.

Kanada Olimpiyat Komitesi de boykot kararı aldı

OTTOWA

Kanada Olimpiyat Komitesi cumartesi gecesi yaptığı toplantıdan sonra 1980 Moskova Yaz Oyunlarını boykot edeceğini açıkladı. Kanada hükümeti daha önce yaptığı açıklamada olimpiyatlara katılmanın doğru olmayacağını belirtmiş ancak kesin karar verme yetkisini Olimpiyat Komitesine bırakmıştı.

JAPONYA

Japonya Olimpiyat Komitesi ise hükümetin tutumuna rağmen Japon sporcuların Moskova oyunlarına katılacağını açıkladı. Sporun politikaya alet edilmemesini istediklerini belirten Japon Olimpiyat Komitesi yetkililerinin aldığı karara rağmen, hükümetin boykot kararında ısrar edeceği sanılıyor.

BOGOTA'DAKİ REHİNELER SORUNU ÇÖZÜLMEK ÜZERE

BOGOTA (AA/AP)

Bogota'daki Dominik Cumhuriyeti temsilciliğinde 16'sı diplomat olan 18 kişiyi 59 gündür rehine tutan M-19 örgütüne bağlı kişiler ile Kolombiya hükümeti arasında cuma günü iki görüşme daha yapıldığı ve sorunun çözüm noktasına yaklaştığı bildirildi.

Gözlemcilere göre cumartesi günü yeniden başlayan görüşmeler 18 rehinenin serbest bırakılmasını, buna karşılık gerillaların Küba'ya gitmeleri için izin verilmesini amaçlamaktadır.

Cuma günü yapılan ve sadece 20 dakika süren görüşmeden sonra herhangi bir açıklama yapılmadı. Ancak hükümet kaynakları çözümün yakın olduğunu söylediler.

Perşembe günü büyük elçilikte yapılan görüşmeleri katılan Küba Büyükelçisi de çözümün yakın olduğunu söylemiş, gerillalar için Küba'dan bir uçağın gönderildiğini sözlerine eklemiştir.

Kolombiya gazeteleri de son gelişmeler "trajedi sona eriyor" "Gerillalar Küba'ya gidiyor" gibi iyimser başlıklar altında verdiler.

Güvenilir kaynaklar hâlâ her şeye kesin gözüyle bakmamak gerektiğini söylemişler, ancak gerillaların üç ya da dört rehineyle birlikte Küba'ya gitmelerinin söz konusu olduğu haberini doğrulamışlardır.

Kurt Waldheim bir ABÖ zirvesinde konuşurken.

Afrika Ekonomik Zirvesi Lagos'ta başladı

LAGOS

Afrika Birliği Örgütünün (ABÖ) ilk kez düzenlediği Afrika Ekonomik Zirvesi pazartesi günü Nijerya'nın başkenti Lagos'ta çalışmalarına başladı. Liberya hariç, örgüt üyesi 48 ülkenin üst seviyede yöneticilerinin katıldığı toplantıda, Afrika kıtasının ekonomik birliğini ilgilendiren sorunlar değerlendirilecek. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kurt Waldheim'ın da katılacağı toplantıda, enerji, hammaddeler, Kuzey-Güney diyaloğu sorunları tartışılacak.

Toplantıda, sömürgeciliğin kalıntıları, kabile ve siyasi rejim farklılıklarına rağmen Afrika ülkelerinin özellikle ekonomik çıkarlar temelinde nasıl bir birlik sağlayacağı sorunu gündeme getirilecek.

muzaffer hacıhasanoğlu
ELLER öyküler
35 lira
AYDINLIK YAYINLARI
Genel Dağıtım: TÜR-DA
Hamam Sokak, No. 4, Cağaloğlu İstanbul

AYDINLIK YAYINLARI
Mehmet Tekin
Sovyet Sosyal Emperyalizmi ve Kürt Meselesi
70 LİRA
Genel Dağıtım TÜR-DA
Hamam Sokak, No: 4. Cağaloğlu İstanbul
YENİ ÇIKTI

Yaşasın Zimbabve ve Türkiye halkının kardeşliği
AYDINLIK YAYINLARI
GENEL DAĞITIM: TÜR-DA
Hamam Sokak No: 4/2 Cağaloğlu/İST.
10 LİRA

örse çekiç

Gülay Göktürk

Çözümsüzlük nereden kaynaklanıyor?

MEES ile Maden-İş Sendikası arasında sürdürülen toplu iş sözleşmesi görüşmeleri, yeniden kesilmiş durumda. Daha önce "çözümleyici", "nihai", "bitirici" şeklinde nitelendirilen dört oturumluk dizi müzakereler de bir sonuç vermedi. Bu görüşmeler daha üçüncü oturumda, sözleşmenin genel hükümlerinde anlaşma sağlanamadığı gerekçesiyle parasal konular görüşülmeksizin kesildi.

Onbinlerce işçinin ayda 1500 lira ile perişan olmasına ve milyarlarca liralık üretim kaybına neden olan bu uzlaşmazlık nereden kaynaklanıyor? Bugün içine düşülen bu çözümsüzlükte asıl sorumluluk kime aittir?

Kim hangi hesaplar içindedir? Niçin aylardır bir adım bile ilerleme sağlanamamaktadır?

Bugün bütün işçiler artık kalıplaşan bazı açıklamalar dışında, ne MESS'in ne de Maden-İş'in yeterince cevap vermedikleri bu soruların cevabını aramaktadır.

Sözleşme görüşmelerinin başlangıcından bugüne kadarki gelişmeleri şöyle bir gözden geçirdiğimizde, MESS sözleşmesinde varılan çözümsüzlüğün asıl sorumluluğunun MESS'e ait olduğunu görüyoruz. Açıklıkla tespit etmek gerekir ki, bugün, bu grevlerin bitmesinin ve makul bir uzlaşma sağlanmasının önündeki birinci engel MESS'tir. MESS, başından itibaren, bu sözleşmeyi Türkiye çapında "işçilerin burnunu sürtme operasyonu" olarak görmektedir. MESS Genel Başkanının, MESS Genel Kurulunda resmen ve alenen "Bu savaş ne yazık ki, rakibimiz olan yabancı firmalara karşı bir savaş değil, kendi vatandaşımıza karşı bir savaştır" şeklinde konuşması bu niyetin en açık ifadesidir. MESS işverenleri, bu sözleşmeleri, Türkiye çapında ücretleri sınırlandırma, kıdem tazminatını dondurma ve kazanılmış hakları geri alma planlarının örnek uygulaması haline getirme kararındadır. Metal işverenleri böyle bir diretme için şartları uygun olarak değerlendirmekte ve işçilerin içinde bulunduğu zor durumu kendileri için en uygun fırsat olarak görmektedirler.

Şüphesiz, MESS'in bu katı ve uzlaşmaz tutumu, Demirel hükümetinin toplusözleşmeler ve işçi ücretleri konusunda izlediği politikadan ayrı düşünülemez. Hükümetin, ekonomik buhranın çözümünü, işçi haklarının kısıtlanmasında gören dar ve sakat ekonomi politikası, MESS'in bu sözleşmede izlediği katı tutumla tam bir uyum içindedir ve el ele yürütülmektedir.

MESS sözleşmesinin çıkmaza girmesinin ikinci sorumlusu ise Maden-İş Sendikasıdır. Maden-İş'in TKP'li yönetimi, sözleşme görüşmelerinin başlangıcından bu yana izledikleri politikalarla, işçi haklarına saldırmaya hazırlanan MESS'e ve hükümete büyük kozlar vermiştir. TKP'nin MESS grevlerini genel grev için kullanma niyetine bağlı olarak, Maden-İş yönetimi, daha görüşmeler başlamadan işi yokuşa sürmüş taslağa koyduğu ve gerçekleşmesi imkansız maddelerde, görüşmelerin çıkmaza girmesine zemin hazırlamıştır. Grevlerin başladığı günlerde "TKP'nin Sesi"nden yapılan yayınlarla maden işçilerinin hak grevleri "genel grev" olarak lanse edilmeye çalışılmıştır. TKP'nin bu tür yayınları ve yürüttüğü propaganda, işverenlerin ve hükümetin eline "ideolojik grev" propagandası için arayıp da bulamadıkları malzemeyi vermiştir. Başlangıçta, bir genel grev hayali uğruna onbinlerce işçiyi greve sokmaktan başka bir şey düşünmeyen Maden-İş, bugün gelinen noktada, insiyatifi elden kaçırmıştır. Yapılan yanlış hesaplar, izlenen yanlış taktikler yüzünden ipler tamamen MESS'in eline geçmiştir.

Kısacası, işçiler, bir yandan MESS'in uzlaşmaz tutumu, bir yandan da sendikasının başındaki yöneticilerin yanlış hesapları ve taktikleri sonucu, iki ateş arasına sıkışmış bir durumdadır.

Peki maden işçilerinin, bizzat grevci işçilerin bu düğümü çözmeleri ve bir çıkış bulmaları mümkün değil midir?

İşte burada da karşımıza, Maden-İş tabanının durumu, maceracılığın işçi sınıfı içinde yol açtığı tahribat, sendikal alanda muhalefetin örgütsüzlüğü ve seçeneksizlik gibi olgular dikilmektedir.

Yıllardır süren ve son aylarda daha da vahim boyutlara ulaşan anarşi, bugün işçi sınıfının mücadele isteğini ve gücünü büyük ölçüde zedelemiştir. İşçiler, hak mücadelelerine anarşi bulaştırılması ve provokasyon kuşkusu içinde çekingendir Tabanın bu durumu, MESS'i güçlü ve etkin kitle hareketleri ile, etkili bir grevle geriletme olanaklarını zayıflatmakta, tam tersine, MESS'e uzlaşmaz tutumunda direnmek için cesaret vermektedir. Öte yandan, bugün MESS grevcileri, başlarını belaya sokan ve onları MESS karşısında zayıf düşüren Maden-İş yönetiminden kurtulmak için yeteri kadar örgütlü ve hazırlıklı değildir. Maden-İş yönetimine karşı var olan güçlü tepki, halen örgütsüzdür ve sendikal alanda bir seçeneksizlik vardır.

İşte bütün bu etkenler, MESS uyuşmazlığının, işçinin gücüyle çözülmesini de engellemektedir.

Nisan ayı son günlerini doldururken, kimse, bu uyuşmazlığın ne zaman ve ne şekilde çözümleneceğini söyleyebilecek durumda değildir

AYDINLIK YAYINLARI

Yeni çıktı

Mehmet Tekin

Sovyet Sosyal Emperyalizmi ve Kürt Meselesi

70 LİRA

Grevde geçen sürenin ücretleri ödenmezse, işçiler büyük maddi kayıplara uğrayacak!

Maden-İş, grevdeki sürenin ücretleri konusunda açıklama yapmıyor

Grevci işçiler arasında tedirginlik var

● Grevde geçen günlerin ücretleri ödenmezse, 3 aylık bir grevden sonra, MESS'in şimdi teklif ettiği 32 liralık zam, ancak 66 liralık saat ücret zammıyla karşılanabiliyor

● Bu uygulama gerçekleşirse işçilerin grevde geçen süresi maddi açıdan boşa geçmiş oluyor

İŞÇİ SERVİSİ

MESS'e bağlı işyerlerinde 20 bini aşkın işçi grevin birinci ayını doldururken grevde geçen sürenin ücretlerinin ödenip ödenmeyeceği konusu işçilerin üzerinde önemle durduğu konuların başında geliyor.

Maden-İş Sendikası geçen MESS grevinde olduğu gibi bu yıl da MESS in dayatmalarını kabul eder ve grevde geçen sürenin ücretlerinin ödenmemesi konusunda taviz verirse işçilerin maddi açıdan büyük kayıplara uğrayacağı bildiriliyor. Sendikanın bu konuda şimdiye kadar açıklama yapmaması, kuşkuları daha da artırıyor.

Örneğin MESS'e bağlı VII. gruptaki ortalama 41 TL brüt saat ücreti alan bir Maden-İş üyesinin MESS'in 32 TL'lık son zam teklifi üzerinden hesaplandığında bir aylık kaybı 24.720 TL'yı buluyor ve bir ay sonra bu kaybı karşılamak için saat ücretlerine en az 41 TL zam yapılması gerekiyor. Grevde geçen sürenin uzaması ve bu paranın ödenmemesi halinde sözleşme imzalanırken kaybı karşılamak için alınması gereken ücret zammı çok daha yüksek miktarlara ulaşıyor.

VII. grupta ortalama 41 TL saat ücreti alan bir işçinin MESS'in 32 TL'lık önerisi ile birlikte saat ücreti 103 TL, aylık ücreti ise 103x30=24.720 TL'yı buluyor. Yan ödemeler katılmadan ikramiye oranı ve çıplak brüt ücret üzerinden yapılan bu hesaba göre grevde geçen sürenin ücreti ödenmezse işçinin bir aylık kaybı 24.720, üç aylık kaybı 73.160 altı aylık kaybı 148.320 TL. oluyor.

GREVİN BİTİM TARİHİNDE ZARARI KARŞILAMAK İÇİN NE KADAR ZAM ALINMASI GEREKLİ

İki ay sonra işbaşı yapıldığı takdirde bu kaybı karşılamak için bir yıldan geri kalan 11 ay süresince bu kaybı karşılayacak bir saat ücreti zammı alması gerekiyor. Zarar miktarı geriye kalan 11 ayın çalışma saatlerine yani 2640'a bölündüğü zaman kaybı karşılamak için saat ücretlerine en az 9 TL.lık bir zam yapılması gerektiği ortaya çıkıyor. Bu ek zam MESS'in ilk önerisi olan 32 TL'lık üzerine eklendiğinde işçinin grevde geçen sürenin zararını karşılamak için saat ücretine en az 41 TL lık bir zam alması gerektiğini gösteriyor.

Grev süresi 3 ayı bulduğu takdirde saat ücretine 66 TL, 6 ayı bulduğu takdirde ise en az 135 TL zam alınması gerekiyor. Aksi takdirde grevde geçen sürenin farkları işçilerin cebinden çıkarken MESS patronlarının kasasına milyonlarca liralık bir kâr olarak akıyor.

Bir başka ifadeyle grevde geçen günlerin ödenmemesi halinde belirttiğimiz bu ücret zamları alınsa dahi işçilerin eline geçecek yıllık toplam para MESS'in grev öncesi önerdiği miktar olacaktır ki, bu da işçilerin ekonomik açıdan grevden bir yarar sağlamaması anlamına gelecektir.

Ayrıca grevde geçen günlerin kıdem tazminatının hesabında ve emeklilik için hesap olunacak sürenin dikkate alınmaması da sözkonusu. Bu takdirde maddi kayıp daha büyük boyutlara ulaşıyor.

Durum bu olmasına rağmen Maden-İş yöneticileri grevde geçen sürenin ücretlerinin ödenmemesini zımnen kabul etmiş görünüyorlar.

Bugüne kadar bu konuda hiç bir açıklamada bulunmamaları işçiler arasında tedirginliğe yol açıyor?

Maden-İş yöneticilerinin geçen dönem grevde geçen günlerin ücretlerinin ödenmesini sağlamaksızın sözleşmeyi imzalamış olmaları da bu konuda duyulan kuşku ve tedirginliğe haklılık kazandırmaktadır.

Türkiye'de grev silahını etkisiz hale getiren böyle bir uygulamanın bu kez de yinelenmesi işçi sınıfı açısından önemli bir kayıp olacaktır.

MESS'in son teklifine göre ücretler ve grevde geçen süre ödenmezse ortaya çıkan maddi zarar

MESS'in son teklifine göre hesaplanınca işçinin ücreti ve grevde geçen sürenin ödenmemesi halinde aylık kayıp miktarı.

Grup	(TL) Eski ücret	(TL) MESS'in son teklifi	(TL) İkramiye oranı	(TL) Toplam ücret	(TL) Aylık maddi kayıp
VII	41	32	30	103	24.720
IV	35	28	26	89	21.360
I	24	24	18	71	17.040

* Ücretler brüt üzerinden ortalama olarak hesaplanmış ve yan ödemeler dahil edilmemiştir.

Zararı karşılamak için ne kadar saat ücreti alınması gerekli

Grevde geçen sürenin maddi kaybının karşılanması için saat ücretine ne kadar zam alınması gerekir?

	1 Aylık Grev Halinde (TL)	3 Aylık grev halinde (TL)
VII. Grup	41	66
IV. Grup	36	57
I. Grup	30	47

Menkul Satış İlanı
Kadıköy 2. İcra
Memurluğundan
979/1416

Bir borçtan dolayı mahçuz olup satılmasına karar verilen 50.000 lira kıymetinde 1 adet Planya makinası halen bulunduğu Kadıköy Merdivenköy Çömlekçi çukuru Çimen sokak No: 6'da satılacaktır. Birinci satış 12/5/980 Pazartesi günü saat 13.15'ten 13.30 arasında yapılacağı, bu günde talip çıkmaz veya teklif edilen fiat muhammen kıymetin %75'şini bulmazsa 13/5/980 Salı günü aynı yer ve aynı saatte yapılacak ikinci arttırma ile en çok fiat verene satılacağı, tellaliye ve ihale damga pullarının alıcıya ait olacağı ilan olunur. 17/4/980

(Basın:3028-449)

Sosyal Demokart-İş Konfederasyonuna bağlı Demir-İş Sendikası ek protokolle yeni haklar sağladı

İSTANBUL (ÖZEL)

Sosyal-Demokrat İş Konfederasyonuna bağlı Demir-İş Sendikasının çeşitli işyerlerindeki üyeleri için işverenlerle yapılan görüşmeler sonucu ek protokolla yeni haklar sağladığı belirtiliyor. Sosyal Demokrat İş Konfederasyonu Genel Başkanı Ziya Hepbir tarafından yapılan açıklamada işyerleri ve alınan haklar şu şekilde belirtiliyor:

Gebze Çayırova'da kurulu ikiyüz yirmi işçinin çalıştığı MET—KON Fabrikasında, işçilerin saat ücretlerine beş lira ilave zam alındı ve ayrıca yemek ve yol ücretleri günün koşullarına göre yeniden yükseltilerek artırıldı.

Rami-Topçular'da yedi yüz işçinin çalıştığı ALARKO A.Ş.'de, 3 Mayıs 1980 günü ödenmesi gereken 7 bin lira yakıt parası 6 bin lira ilaveyle 13 bin liraya çıkartıldı ve ayrıca 16 Temmuz 1980 tarihinde 6 bin lira ek ikramiye verilmesi kararlaştırıldı.

Göztepe'de kurulu ve elli işçinin çalıştığı ALSİM A.Ş.'de işçilere 23 Mayıs 1980 tarihinde ödenecek 7 bin lira yakıt parası, 6 bin lira ilaveyle 13 bin liraya çıkartıldı, ayrıca 16 Temmuz 1980 tarihinde 6 bin lira ek ikramiye verilmesi kararlaştırıldı.

ANKARA BELEDİYE BAŞKANLIĞINDAN
Yivli ve renkli karosiman satın alınacaktır

Belediyemiz 1980 yılı ihtiyacı için tretuvar kaplama ve tamirat işlerinde kullanılmak üzere şartnamesinde yazılı 300.000 Adet yivli ve renkli karosiman imal ve nakli ile İdaremize teslimi işi 2490 Sayılı kanun gereğince kapalı zarf eksiltme suretiyle satın alınacaktır.

1.) İşin keşif bedeli 5.062.500,- TL. olup, geçici teminatı 151.875,-TL.

2.) Şartnamesi Fen İşleri Müdürlüğü balgat Yol Şubesi Şantiyesinde görülebilir.

3.) İhalesi 14.5.1980 Çarşamba günü Saat 15 de Başkanlık binası Encümen salonunda yapılacaktır.

4.) İştirakçıların kapalı zarf Eksiltme şartnamesinin 5. maddesine göre hazırlayacakları belgeler ile, İhaleye İştirak belgesi alınması için son müracaat tarihi 9.5.1980 Cuma günü Fen İşleri Müdürlüğüne mesai Saati bitimine kadardır.

5.) Teklif mektuplarının İhale saatından en geç bir Saat öncesine kadar Encümen kalemine verilmesi zorunludur.

Postadaki gecikmeler dikkate alınmaz.

(Basın: 13836-447)

YURT HABERLERİ YURT HABERLERİ

Nüfusu 70 bine ulaşan Kdz. Ereğli'deki devlet hastanesinde sadece 4 doktor var.

Karadeniz Ereğli'sinde 5 bin kişiye 1 hasta yatağı düşüyor

- 70 bin nüfuslu ilçedeki Devlet Hastanesinde 100 yatak var.
- 150 yataklı SSK hastanesi ise 20 bin sigortalıya bakıyor.

KDZ. EREĞLİ (ÖZEL)

Merkez nüfusu 70 bine yaklaşan Ereğli'de sağlık hizmetlerinin son derece yetersiz olduğu bildiriliyor. 100 yataklı Devlet Hastanesinde sadece 3-4 doktor görev yapıyor.

İlçede bulunan 150 yataklı SSK Hastanesinin ise yaklaşık 20 bin kişiye bakmak zorunda oluşu, Devlet Hastanesindeki doktor ve yatak kapasitesinin artırılmasını zorunlu kılıyor.

Hasandede köylüleri, karpuz ekim kredilerinin artırılmasını istedi

KIRIKKALE (ÖZEL)

Kırıkkale'nin Hasandede köylüleri bu yıl 1 Mayıs günü ekimine başlayacakları karpuz için verilen kredinin artırılmasını istediler.

Tarım Kredi Kooperatiflerinin dönüm başına 10 bin lira kredi verdiklerini belirten karpuz üreticileri bir dönüme 3500 lira masraf yaptıklarını, 50 dönümlük bir tarla için de 175 bin liraya ihtiyaçları olduğunu açıkladılar.

Hasandede'de Tarım Kredi Kooperatiflerinden 10 bin lira kredi alan üretici daha mevsim başında tefecinin eline düşüyor.

Karpuz üreticileri ürünlerin pazarlanmasında da büyük zorluklarla karşılaştıklarını anlatarak, kilosunu 3 liradan sattıkları : karpuza alıcı bulamadıkları zaman da hayvanlarına yedirdiklerini ifade ettiler.

Konuyla ilgili bir açıklamada bulunan TİKP ilçe Başkanı Abbas Yılmaz "Hasandede üreticileri yeterli krediyi bulamayınca tefeciden yüzde 75 faizli krediler bulmak zorunda bırakılıyor" dedi. Kredilerin yükseltilmesi gerektiğini savunan Yılmaz, mazot ve gübre temin edilmesini, karpuz dış pazarlarda da satma imkanı sağlanmasını istedi.

Kilis'te fıstık üreticileri «karazenk»e karşı uyarıldı

KİLİS (AA)

Kilis Ziraat Mühendisliği bir açıklama yaparak fıstık üreticilerini "Karazenk" hastalığına karşı uyardı. Yapılan açıklamada "karazenk" hastalığı için ilaçlama zamanının geldiği hatırlatılarak, "Bu yıl yağışların fazla olması nedeniyle Karazenk hastalığının çıkma ihtimali çok fazladır" dendi.

Fıstık üreticilerine daha ayrıntılı bilginin Zirai Mücadele ve Karantina Müdürlüğünden verileceği de kaydedildi.

İnşaat malzemelerinin son zamlarla artan fiyatları yüzünden yurdun her yerinde inşaat işleri büyük bir durgunluk içine girdi. Mevsimlik inşaat işçileri de bu yüzden günlerdir boş geziyorlar (Fotoğraf: AYDINLIK)

Elazığ'da işsizlik çığ gibi büyüyor

● İnşaat işçileri haftalardır iş bulamıyor.

ŞAHİN TOGAY (ELAZIĞ)

Havaların düzelmeye başlamasıyla birlikte inşaat işçileri de bir umutla Elazığ'da Bitpazarı yöresinde toplanmaya başladı. Ancak günlerdir iş bekleyen işçiler sabah geldikleri gibi akşam evlerine eli boş dönüyor.

Günlerdir sabahın erken saatlerinde iş bekleyen bir inşaat işçisi, "Bu gidişle acımızdan öleceğiz. Çoluk çocuk evde perişan. Bir haftadan beri her gün sabahın şafağıyla gelip buraya dikiliyorum. Şimdiye kadar bir cigara parası kazanamadım. Bilmiyorum bu halimiz ne olacak? Fakir fukara ayak altında kalmış" diyor.

Tuncelili, Diyarbakırlı, Erzincanlı işçiler bunlar. Bir umutla düşmüşler yollara, inşaat işi bulma umuduyla. Diyarbakırlı Şükrü Derviş, "Köyde bir parça kıraç toprağımız vardı. Nüfus çoğaldı, yetmez oldu. Gün oluyor ekmek paramı bile kazanamıyorum, değil ki para biriktireyim. Aç kalan kaçakçılığa da başvuruyor, dış devlete gidiyor."

İnşaat malzemelerine yapılan zamlar yurdun her yerinde olduğu gibi, Elazığ'da da inşaat işlerini durdurdu. Geçen yıl bir gün çalışıp bir gün boş gezdiklerini belirten inşaat işçileri bu yıl tamamen boştalar.

Tuncelili bir işçi de, "Bizim oralardan binlercesi pasaport alıp dış memleketlere gittiler. Oralarda da perişan oluyorlar. Kimi ineğini, kimi bir çift öküzünü sattı. Çoğu da sınırdan geri çevrildi. Ne yapsın millet, çaresizdir. Hükümet vaatten başka bir şey vermiyor, oysa iş istiyoruz biz" dedi.

"Her parti kendi adamlarına iş veriyor" diyen işçiler gittikleri çoğu devlet dairesinde kendilerinden kart istenmesinden yakınıyorlar. İnşaat işçileri "Bizim gibi fukaralar için bir kurtarıcı lazım. Bu işler böyle gitmez. Vergi veriyoruz, askere gidiyoruz. Devlet bizi böyle yüz üstü bırakamaz" dediler.

Balçova Belediye Başkanı Saim Katırcıoğlu 5 ay sonra Balçova ve çevresinin su sorununun çözüleceğini açıklarken.

Balçovalılar 5 ay sonra suya kavuşacak

İZMİR

Balçova Belediye Başkanı Saim Katırcıoğlu Balçova barajında yeterli suyun biriktiğini, 5 ay sonra da Balçovalıların içme suyu sorununun halledilmiş olacağını açıkladı.

Belediye Başkanı, "Balçova halkının ve İzmir'in bir kesiminin içme ve kullanma suyu ihtiyacını bir an önce karşılamak için 6 ay kadar evvel başlatmış olduğumuz çalışmalar son aşamasına geldi. Önemli pürüzler çıkmadığı takdirde beldemiz ve çevresi 5 ay sonra çeşmelerinden 24 saat, arzu edildiği kadar kullanabilecekleri suya kavuşmuş olacaktır" şeklinde konuştu.

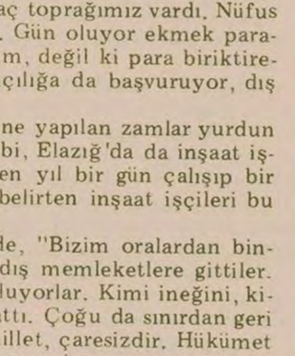

DEVRAN

Zorbaya boyun eğmemişlerin.
Haksızlığa sessiz
kalmamışların
sıcak kanlılığıdır bu.
Zamanlar ötesinden
sıyrılıp günümüze gelen,
Türlü çiçek kokan
yayla rüzgarıdır.
Körkaranlık dünyadan,
Tırnak ile diş ile
kurtuluş ışığını
söküp alanların,
Bıkmadan usanmadan
yol yordam öğrenip,
Sabır ile ayağı
kalkanların,
Halk yoluna
baş koyanların
mücadelesidir.

Genel Dağıtım: TÜR-DA
Hamam Sok. No: 4 Cağaloğlu
İSTANBUL, Tel: 27 25 22

AYDINLIK YAYINLARI

50 LİRA

Sendikalar Yasasında yapılmak istenen değişiklikler tepkilere yol açtı

İki büyük Konfederasyon, sendikaların denetlenmesine karşı

Çalışma Bakanlığının sendikaları idari ve mali yönden denetleyen yasa tasarısını kısa bir süre sonra parlamentoya sevketmesi bekleniyor.

Bakanlık yetkilileri, 274 sayılı yasada düşünülen değişiklikler arasında "Check Off" sisteminin kaldırılmasının yer almadığını söylediler.

İşverenler, hükümete verdikleri raporda, sendikalar kanunda istedikleri değişiklikleri dokuz maddede toplamışlardı.

İŞÇİ SERVİSİ

Çalışma Bakanlığının 274 Sayılı Sendikalar Kanununda değişiklik öngören yasa tasarısını yakında parlamentoya sevkedeceğini açıklaması, sendikal çevrelerde geniş tartışma konusu olurken, iki büyük konfederasyon sendikaların mali ve idari yönden denetlenmesine karşı çıkacaklarını açıkladılar. Bu konuda yaptıkları açıklamalarda, Türk-İş ve DİSK'e bağlı sendikalar, "bu tasarının sendikaların bağımsızlığına aykırı olduğu ve sendikalar üzerinde baskı yapılmasına yol açacağı" görüşünde birleşirken, MISK ise, tasarının lehinde olduğunu açıkladı.

Sendikaların mali ve idari yönden denetlenmesi konusu, hükümetin kurulduğu sıralarda TİSK'in hükümete sunduğu talepler arasında yer almaktaydı.

Öte yandan, Çalışma Bakanlığının Sendikalar Yasasını birkaç noktada daha değiştirmeyi düşündüğü bildiriliyor. Ancak değiştirilmesi düşünülen noktalar arasında, sendika aidatlarının doğrudan doğruya işveren tarafından kesilip sendikaya teslim edilmesi demek olan "Check Off"un kaldırılması yer almıyor.

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu TİSK'in Demirel hükümetine sunduğu talepler listesinde, Sendikalar Kanununa ilişkin 9 temel değişiklik yer alıyor. İşçilerin aynı anda birden fazla sendikaya üyeliğinin engellenmesi, sendika üyeliğinin istifada olduğu gibi noter yoluyla yapılması, Check Off sisteminin kaldırılması, işçi sendikalarının grevdeki işçiye çalışırken aldığı ücret kadar ücret ödemek zorunluluğunun getirilmesi, sendika-siyasi parti ilişkilerinin yasaklanması gibi noktaları içeren bu değişiklik isteklerinin birçoğunun sendikaların tepkisi ile karşılaşacağına kesin gözüyle bakılıyor.

SIRADA 275 SAYILI YASA VAR

Öte yandan, Çalışma Bakanlığının 274 Sayılı Sendikalar Kanunundan başka, 275 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununda da önemli değişiklikler yapmaya hazırlandığı bildiriliyor.

Geçtiğimiz günlerde Çalışma Bakanlığı Müsteşarı Hikmet Büyüklimanlı'nın MESS Genel Kurulunda yaptığı konuşmada, "toplusözleşmelerin genelde bir düzenlemeye tabi tutulmasının bir zorunluluk haline geldiğini" söylemesi ve "yasa dışı grev, direniş gibi eylemlerde uygulanan cezaları yetersiz bulduklarını" belirtmesi hükümetin 275 sayılı yasada düşündüğü değişikliklerin ipuçları olarak değerlendirildi.

Konfederasyonların görüşleri:

Türk-Iş ne diyor?

Türk-İş Yönetim Kurulunun geçtiğimiz günlerde yapılan toplantısında, sendikaların mali ve idari denetimini öngören yasa tasarısına karşı çıkılmasına oy birliği ile karar alındı. Daha sonraki günlerde, Türk-İş'e bağlı çeşitli sendikalar bu konuda açıklamalar yaparak tasarıya karşı çıktılar ve bu uygulamanın iktidar partileriyle olan ilişkilerine göre sendikalar arasında ayırım yapmayı, istenilen sendikayı kollamayıp istenmeyeni de baskı altına almayı kolaylaştıracağını söylediler.

İbrahim Denizcier

DISK ne diyor?

Çalışma Bakanlığının sendikalara idari ve mali denetimi öngören yasa tasarısının açıklanmasından sonra, DİSK ve DİSK'e bağlı sendikalar da buna şiddetle karşı çıktılar. DİSK'li sendikacılar yaptıkları açıklamalarda, sendikaların kendi iç mekanizmaları yoluyla denetlenmeleri gerektiğini, hükümetin getirmek istediği denetim mekanizmasının amacının ise sendikaların işlevini ortadan kaldırmak olduğunu vurguladılar. DİSK'e bağlı sendikalar ayrıca, Sendikalar Kanununun 29'uncu maddesinin sendikaların mali bakımdan bir ölçüde denetlenmesine olanak verdiğini ifade ederek, Çalışma Bakanlığının asıl isteğinin, grev uygulayacak sendikaları denetlemek bahanesiyle greve çıkmayı zorlaştırmak olduğunu söylediler.

Abdullah Baştürk

İşverenler, Sendikalar Yasasında ne gibi değişiklikler istiyor?

İşçilerin aynı anda birden fazla sendikaya üye olmaları önlensin. İstifada olduğu gibi, üyeliğin de noter kanalıyla kazanılması hükmü getirilsin.

◆

Sendika üyelik aidatlarının işçi ücretlerinden işveren tarafından kesilerek sendikaya ödenmesi anlamına gelen Check Off sistemi kaldırılsın.

◆

İşçi sendikalarının "sorumsuz grev yapmalarını önlemek(!) için grevdeki üyelerine çalışırken aldığı kadar ücret ödemesi zorunluluk haline getirilsin.

◆

Sendikalar mali ve idari yönden periodik olarak denetlensin.

◆

Sendikaların siyasi partilerle ilişkisinin çerçevesi kanunen belirtilsin ve müeyyidelendirilsin.

Halit Narin

---

açıkça DOĞAN YURDAKUL

Teknik arıza

— Olmaz böyle şey!

— Bu işin içinde başka bir iş var...

— Uçakları arıza yapmış da, çarpışmış, onun için operasyon yarım kalmışmış...

— Bu masala kimse inanmaz, işin doğrusunu saklıyorlar...

Olayı duyan, olayı Carter'ın açıklaması ile öğrenen herkesin gösterdiği ilk tepki bu oluyor.

Öyle ya, aya gidebilecek seviyeye erişmiş bir teknoloji için "basit" sayılabilecek bir askeri harekat, nasıl oluyor da "teknik arıza" nedeniyle başarısızlığa uğruyor?

Açıklamaya inanacak olsak, o zaman hep birlikte bu teknik arızaya duacı olmamız gerekecek. Bizi bir dünya savaşından koruduğu için. Erbakan'ın yaptığı yorumu tekrarlayıp, "Amerikan uçaklarının çarpışması cenabı hakkın bir hikmetidir" deyip, "Allah razı olsun şu teknik arızadan" dememiz gerekecek.

İnanmazsak?

O zaman ABD'nin bu korsanlık girişiminin başarısızlığa uğramasının ardındaki gerçeği araştırmaya başlayacağız. Filmlerdeki tahta bacaklı, çengel kollu, tek gözü bantlı "müthiş" korsanlara benzeyen eylemci, nasıl olmuş da İran çöllerinden geri dönmek zorunda kalmış?

Olayın ardındaki gerçek, kapalı kapılar ardında Washington dizisinde gördüğümüz cinsten bir gerçek mi? Ardında CIA mı var?

Kennedy, Küba'ya Domuzlar Körfezi çıkarmasını yapacakken son anda bundan gazgeçmiş, ama vazgeçtiğini açıklayamadığı için operasyonun başarısızlıkla sonuçlanmasını sağlamıştı. Başarısızlık daha sonra da CIA'nın beceriksizliğinin üstüne yıkılmıştı. Ama işin aslı "Primula Raporu" ile saptandı. Rapor, Nikson zamanında Watergate rezaleti ile birlikte ortaya çıktı. Dünya kamuoyu da Domuzlar Körfezi çıkarmasının içyüzünü öğrenmiş oldu.

Deşti Kebir çölü başarısızlığının ardında da böyle oyunlar mı var?

Yaklaşan ABD seçimlerinin rolü mü var?

İran'da siyasi istikrarın bir türlü sağlanamamış olmasından doğan çatlaklar mı bu duruma yol açtı?

Yoksa Carter bütün dünyayı enayi yerine koymuyor da, gerçekten basit bir "teknik arıza" yüzünden mi İran'dan geri döndü?

Bunlar hepimizin kafasını tırmalayan sorular.

İşin gerçeğine gelince:

Ortada gerçekten bir teknik arıza var. Bu, ABD'nin dünya politikasındaki arızadır. Teknik arıza Carter'ın kafasında.

Tek gözlü korsan dünyanın değiştiğini kabul etmemekte direniyor. Ardarda uğradığı hezimetleri bir türlü sineye çekemiyor. Çekemedikçe de işte böyle akılsızca hareketler yapıyor. ÜçüncüDünya gerçeğini, dünya barış cephesinin kurulması zorunluğunu kabul etmedikçe bütün dünyayı hızla savaş tehlikesine sokuyor. Rusya'nın iştahının gittikçe kabarmasını sağlıyor. Ortadoğu ülkelerini müdahale ile tehdit ettikçe, onları, Rusya'ya boyun eğmekten başka çare kalmadığını düşünmeye sevkediyor.

Bu hareketin İran halkına karşı bir yönü yokmuş! Hem adamın ülkesine çıkarma yap, hem de seninle ilgisi yok de!

Bu harekat, dünya barışının korunması içinmiş! Bir "Barış harekatı" imiş.

Zaten her ne hikmetse bağımsız ülkeleri işgal etme girişiminde bulunanlar yaptıklarına hep "barış harekatı" adını veriyorlar.

* * *

Demirel'e soruyorlar:

— Amerika bizden İran'a çıkmak için hava köprüsü istedi mi?

Cevap— Şu saate kadar bize böyle bir şey intikal etmedi.

Soru— Ya isterlerse?

Cevap— Türkiye, komşularının, müttefiklerinin zararına bir tavır takınmaz!

Ortalık süt liman iken böyle bir söz güzel bir söz olarak değerlendirilebilir. Ama komşularla müttefikler birbirine girmişken bu sözün ifade ettiği anlam sıfırdır. Müttefik Amerika senden İran'a çıkmak için yardım isteyince ne yapacaksın? Müttefikinin istediğini kabul etsen komşunun zararına tavır alacaksın. Komşunun yararını düşünsen, müttefikini reddeceksin. Komşularla müttefikler birbirine girmiş, komşularla komşular birbirine girmiş, hükümet fiyakalı sözlerle dış politika yapıyor! Biraz da Türkiye'nin menfaatlerini, bölgede huzursuzluğu ve savaş tehlikesini kimin yarattığını düşünüp ona göre tavır alsanıza.

Kendi başına düşünmemek de galiba bizim hükümetin teknik arızası.

---

40 yıl sonra

Köy Enstitülerini nasıl değerlendiriyorlar?

Hazırlayan: Mehmet Yeşil

LEMAN EVREN:

Köy Enstitülerinin kapatılmasında umulmadık kimselerin katkısı vardır

— Köy Enstitüleri ne amaçla açılmıştı? Yararları ne olmuştu? Eksiklik ya da hataları nelerdir?

— Köy Enstitüleri, kuruluşlarında öğretmen yetiştiren okullar gibi görünen kurumlardı. Fakat aslında Köy Enstitüleri bir köy öğretmen okulu olmayıp, bölgelere göre kurulmakta olan birer (Halk Eğitim) merkezi idi.

Burada yetişen genç yalnız köyünde ders okutmakla kalmayıp, okulunun, evinin, giderek köyünün bahçesinde faaliyet yürütecek, köye örnek ve hem de önder olacak, köyünü kuraklık ve bakımsızlıktan kurtaracaktır.

— Köy Enstitülerinin eğitim biçimi neydi? Bugün yeniden böyle bir girişim olsa eğitim nasıl ele alınabilir?

—Köy Enstitülerinin eğitim biçimi, işle öğretimi birlikte yürüten bir eğitimdi. Bugün bu uygulama yeniden başlasa, hiç kuşkusuz iş eğitim ve öğretimine çok daha fazla yer verilen bir eğitim olacaktır.

— Köy Enstitülerinin kuruluşunda çeşitli tepkiler olmuştu. O dönemde karşı çıkanlar ve destekleyenler kimlerdi?

— Köy Enstitülerinin kurulmasıyla bir kökten yirmi bir dal oluştu. Bu dallar büyüyüp gelişecek, filizlenecek ve yurt kalkınmasında etkin birer eleman yetiştiren tesisler olacaklardı. Yurda ses vereceklerdi.

İşte gelişmeyi istemeyen bazı (ismi lazım değil) yetkili kişiler, bu henüz yeşermekte olan tesisleri baltaladılar ve yeşerip, büyüyüp olgunlaşmasına karşı çıktılar. Müfettiş gruplarıyla dolaştıkları enstitülerin kapısına kilit astılar. Yalnız içinden yetişenlerle çalışanların asla. . .

— Tarıma dayalı ülkemizde Köy Enstitülerinin önemi nedir? Bugün hâlâ böyle bir eğitime ihtiyaç var mıdır?

— Köy Enstitüleri ne bir tarım okulu, ne de bir öğretmen okulu idi. Ancak Köy Enstitüleri bunları da içine alan birer yöresel halk eğitimi merkezi idi.

Eğer Köy Enstitüleri kapatılmasaydı, kente göç olmayacak, okulundan yetişen gençler köylerinin tarlalarını çalıştıracak, mahsulünü alacak, bağını bahçesini geliştirecek sebze bahçesinden sebzesini, ağacından meyvesini alacak, kendi yağımızla kendimiz kavrularak Doğu-Batı gezmeden huzur içinde yaşacak-

— Köy Enstitüleri niçin kapatılmıştır

— Başta bulunan yetkili kimseler, gençlerin kafaca gelişmesine, köye sahip çıkıp kalkındırmalarına karşıydılar. Karşılarında güçlü, kafası çalışan, iyi konuşan, hakkını aramasını bilen, tek yönlü olmayıp çok yönlü olan insanlar yetiştiren bu çalışma yuvalarına tahammül edemediler ve kapattılar.

Hem de hiç umulmadık kimselerin katkısıyla.

FAY KIRBY

Köy Enstitüleri, dünya çapında ilgi toplamıştı

— Köy Enstitülerini araştırma ihtiyacını neden duydunuz?

— Kısa cevabımın okuyucuları tatmin edeceğini sanmıyorum. Fakat konu önemlidir, bu nedenle uzunca bir cevap olacak. 1947'de, atomik araştırıcılığından, Arnavutköy'deki Kız Kolejine kimya öğretmeni olarak geldim. Türkiye'ye belki bir daha hiç gelemeyeceğimi düşünerek, her fırsattan yararlanıp gerek Trakya'da, gerek Anadolu'da değişik insanlarla tanışmak istedim.

Türkiye'de önemli değişikliklere yol açacak 1950 genel seçimlerine 1 ay kala (Bizim Köy'ün çıkışından hemen sonra) 3. mevki tren yolculuğuyla ve zamanın "harika" otobüsleriyle Antalya'ya gittim. O yörenin tarihi eserlerini ve folklorunu görmeyi programlamıştım. Ancak Antalya'da otelimden ilk çıkışımda yanıma bir genç yaklaştı. Antalyalıydı, İstanbul Hukuk Fakültesinde öğrenciydi. Bu günkü öğrencilere göre daha utangaç ve daha ciddiydi. Türklerin kendi olanaklarıyla başardıklarını bana göstermek istedi. Bana önce yeni açılan hastaneyi ve doğumevini gezdirdi. Sonra uzun bir yürüyüşle Milli Eğitim Müdürlüğüne vardık. Müdür, neşeli biriydi. Gencin davranışlarından hoşnut olduğu her halinden belliydi. Aralarında hararetli bir konuşmaya daldılar. Fakat ben hiç bir şey anlamıyordum. Çünkü Türkçe değil, "hukukça" konuşuyorlardı. Sonunda bir konuda anlaştılar. Benim anladığım kadarı ile müdür beni ertesi gün jipiyle Perge'ye kadar götürecek, sonra Antalya'ya dönecektik. Ayrıca tatilimin tümünü Aksu Köy Enstitüsü ortamında geçirmem konusunda da anlaşmışlar. Her ikisi de, böylece, polemik konusu olmuş bir konuda gerçeği gözlememi sağlamak ve Aksu'da başarılanları bir "Batılı"ya göstermek istemişler.

Herkesin bildiği gibi o yıllarda Aksu, eski Aksu değildi. Bir "İlköğretmen Okulu" olmak üzereydi. Kurucu müdürü görevinden alınmış, meslek dersleri yoğunlaştırılmış, usta öğreticilerin eski itibarları yok edilmiş, bedensel çalışmaya alışkın olmayan, ders verme dışında kendi içlerine kapalı öğretmen okulu ve üniversite mezunu öğretmenlerin sayısı çoğaltılmıştı. Fakat başta son sınıf öğrencileri ve yöneticiler olmak üzere bir kesim, eski havayı sürdürmek için direniyorlardı. Bu durum kafama kocaman iki soru işaretini perçinledi: "Niçin? Nasıl?

a. Yeterli olmamakla birlikte, eğitim bilgilerime göre, laboratuvar çalışmaları ne kadar çoğaltılırsa, öğrenciler o kadar önyargılardan arınırlar, olayları tıp ve fizik bilginleri gibi görebilirlerdi. Oysa Aksu'da laboratuvar diyebilecek bir şey yoktu. Kolojde bir laboratuvar dersinde bile bile kırılacak tüplerin, dökülecek malzemelerin yarısı bile yoktu. Hatta kimya öğretmeni bana yana yakıla, bir sınıfta deney yapsa, diğer sınıftaki öğrencilere rafine edilmiş kükürdün H_2SO_4 ve benzeri kimyasal maddelerin nasıl göründüğünü, nasıl koktuğunu gösterme olanağının kalmadığını anlatmıştı. Bu yüzden Köy Enstitülerinin yararsız olduklarını, kapatılmalarının yerinde olduğunu belirtmiş, bu konuyla ilgili bazı kanaatlerini de eklemişti.

Diğer atölye ve laboratuvar odalarının durumu da daha parlak değildi. Kolejlerle ve ABD'deki orta dereceli okullarla, meslek okullarıyla karşılaştırıldığında, durum ağlanacak derecede acıklıydı. Fakat Türkiye'de ilk defa bana yabancı gelmeyen gençlerle tanışmıştım. Laik kafalı idiler, sorumluluk duyguları yaşıtlarına göre çok üstündü. Bana yönelttikleri sorular bir kentli için gülünçtü, aynen ciftçilikten New-York'a gelen, sonra büyük kentlerin yoneticileri olan Amerikalı "Memoş"larınki gibiydi. Fakat bu sorular laf olsun diye sorulmuş da değildi. Bu öğrenciler sormadan önce deneylerini yoklamışlar, düşünmüşler, ancak bu yollarla sorunlarını çözememişlerse seslerini çıkarmışlardı.

b. Birinci sorunumu bir dereceye kadar çözebildim. Onların çalıştığı iş kolları, laboratuvara göre daha fazla gerçeklere uygundu. Kendilerinin yaptıkları binalar, oyun alanları, yollar, artık bakımsızlaşmış bahçeler vb. bunu gösteriyordu. Oysa kolej öğrencilerinin çoğu ciddi bir sorumluluk almamışlardı, para kendilerine bedavadan gelmişti, ter dökmeden harcamışlardı, savaş görmemişlerdi, günlerini gün ediyorlardı.

Oysa Köy Enstitüsü öğrencilerinde, bütün Türkiye halkında gördüğüm ve takdir ettiğim misafirperverliği, hoşgörüyü, yerinde esprili, yerinde ağırbaşlı konuşmayı buldum. Onlarda, beni rahatsız eden hiç bir şey görmedim. Burunlarını özel hayatıma sokmadılar, münasebetsiz konuşmalara girmediler, yerine getiremeyecekleri büyük iddialara girmediler. Onlarda ne aşağılık duygusu vardı, ne boş gurur, ne de boşvericilik... Uluslararası bir toplantıda kendilerini yabancı hissettirmezlerdi.

c. Gerek eski düzenden kalma, gerek yeni öğretmenler böyle değildi. Bunlar arasında, İstanbul Üniversitesinden yeni mezun olan sosyoloji ve meslek dersi öğretmeni Cavit Tütengil'i burada anmak isterim. Kısaca söylemek gerekirse, daha kompleksli idiler. Toplumsal ilişkilerdeki sorunları doğal bir biçimde çözemiyorlardı. Benden bir istekleri oldu. Kız ve erkek öğrencilerin halay çekmesinden sonra, öğretmenlere, Amerika'ya ilk yerleşen çiftçilerin çok sevdikleri bir oyunu öğretmek istedim. Önce anlayamadığım bir nazlanma ve kenardan köşeden gülüşmeler oldu. Bu oyun "fango" gibi, dans gibi falan da değildi, Elazığ yöresinin oyunları gibi, el ele tutuşularak oynanıyordu. Bu, öğretmenleri öyle bir hale soktu ki... Tuttuğum erkek elleri terden ıslak, bayan elleri ateşten yakıcıydı. Erkek ve bayan öğretmenler ellerini uzatıp meslektaşlarının ellerine dokunur dokunmaz 220 voltluk cereyan çarpmış gibi geriye çekildiler ve isteri gibi bir gülmeye tutuldular. Demek ki öğrencilerdeki doğallık ve toplumsal görgü öğretmenlerde yoktu, öğrencilere onlardan geçmemişti. Öğrenciler daha ileriydiler. Eğitim yasaları (!) bunu nasıl açıklayacaktı?

Kısaca, arzulanan çağdaş Türkleri gördüm. Tabii bir gözlemci olarak yanılmamışsam. (Buna pek ihtimal vermiyorum, çünkü "Profesyonel düzeyde bir gözlemciydim.) Ama bu arada o zamana kadar "yasa" olarak bildiğim bazı şeylere şüpheye düştüm. Bunların "yasa" olmadığını anladım.

Amerika'ya döndükten sonra, bir yıl Columbia Üniversitesine bağlı pragmatist John Dewey'in "kalesi" olarak bilinen Yüksek Öğretmen Okulunda "yasaları" belledikten sonra, "gerçeği" öğrenmek ve İsmail Hakkı Tonguç'un uygulamalarının cumhuriyet Türkiyesinde neden tehlikeli göründüğünü anlayabilmek için tekrar Türkiye'ye geldim.

— Köy Enstitüleri yurt dışında nasıl karşılanıyordu, yankıları ne oldu?

— Köy Enstitüleri genellikle anlatıldıkları gibi yalnız "kırsal kesime öğretmen yetiştiren kuruluş" olarak kalsalardı, dünya çapında böyle geniş bir ilgi toplayamazlardı. Çünkü bütün dünyada, kırsal kesime öğretmen yetiştiren pek çok eğitim kurumu kuruldu. Bunlardan kimisi varlığını sürdürdü, ama, çoğu da kapatıldı. Şimdiki genç öğretmenleri, Köy Enstitülerine gereken değeri vermeyen bir şartlanma içinde buldum. Hele yabancı uzmanlar, Türklerin başardıklarının yayınlanmasını hiç istemezler.

10 yıl süreyle karşılaştırmalı bir çalışmayla ortaya koyduğum 1000 sayfalık raporuma en ciddi ilgiyi Almanlar gösterdi. Nisbeten geri kalmış, düşük gelirli Katolik Almanların eğitiminin yeniden düzenlenmesinde, bu raporla Tonguç'tan aktardığım deneyimlerden epey yararlandılar diyebilirim.

Yarın: Fay Kirby: "Köy Enstitülerinin her biri yeni yerleşim ve sanayi bölgelerinin merkezi olacaktı"

Maraş'ta ETKO'yu ortaya çıkartan polis tutuklandı

POLİS MEMURU SADIK ŞİMŞEK AP MİLLETVEKİLİ CELAL BUCAK'IN EVİNDE YAPILAN ARAMADA DA GÖREV ALMIŞTI.

DİYARBAKIR (ÖZEL)

Diyarbakır'da Sadık Şimşek adlı polis memuru herhangi bir gerekçe gösterilmeden 21 Nisan günü gözaltına alınarak tutuklandı. Hastanedeki görevi başındayken gözaltına alınan Sadık Şimşek'in evinde yapılan aramada herhangi bir suç unsuru bulunmadığı bildiriliyor.

ETKO ÖRGÜTÜNÜ ORTAYA ÇIKARANLARDANDI

Edinilen bilgiye göre, Sadık Şimşek daha önce Kahramanmaraş'ta görevli iken Esir Türkleri Kurtarma Ordusu (ETKO) adlı yasadışı faşist örgütün ortaya çıkarılmasında görev almıştı. Sadık Şimşek bir süre önce de Urfa'nın Siverek ilçesinde AP Milletvekili Mehmet Celal Bucak'ın evinin aranması ve 6 silahın yakalanması olayında da görev almıştı.

Polis memuru Sadık Şimşek'in hiç bir gerekçe gösterilmeden tutuklanmasının Diyarbakır Emniyet Müdürlüğünde görevli bazı MHP'li polislerin bir tertibi sonucu olduğu sanılıyor. 21 Nisan günü gözaltına alınan polis memuru daha sonra mahkemece tutuklanarak cezaevine kondu. Sadık Şimşek beylik silahı dışında silah taşımakla itham ediliyor.

IMF ile görüşmeler tamamlandı

Ankara'daki temaslarını tamamlayan Uluslararası Para Fonu(IMF) heyeti, Ankara'dan ayrıldı. Ancak Ankara'da yapılan görüşmelerde IMF'nin Türk lirasının değerinin dünya piyasasındaki değişikliklere oranla sürekli devalüe edilmesi talebi bir sonuca bağlanmadı. Bu konunun hükümet içinde görüşüldükten sonra IMF'ye bildirileceği öğrenildi.

Haziran ayında süresi sona erecek olan Stand-by antlaşması yerine bir yenisinin yapılması için Ankara'ya gelen Charles Woodward Başkanlığındaki heyet iki hafta süren görüşmelerden sonra son olarak cuma günü yetkililerle bir araya gelerek son bir değerlendirme toplantısı yaptı.

IMF heyetinin yeni Stand-by antlaşması için hazirana kadar hükümetin ücret politikası ile taban fiyatı politikasının izlenmesi gerektiği görüşünde olduğu bildirildi.

SEZGİN'İN TEMASLARI

Uluslararası Para Fonu ve Dünya Bankasının komite toplantılarına katılmak üzere Federal Almanya'nın Hamburg şehrinde bulunan Maliye Bakanı İsmet Sezgin, çeşitli ülkelerin Maliye Bakanlarıyla ikili temaslarını sürdürüyor.

Maliye Bakanı İsmet Sezgin Hamburg'ta Fransa, Avusturya, Belçika ve Yugoslavya Maliye Bakanlarıyla ayrı ayrı görüştü.

Maliye Bakanı İsmet Sezgin'in bu temasları sırasında dünyanın ekonomik durumu, Türkiye'ye sağlanmakta olan mali desteğin yakın geleceği ve ikili ilişkileri ele alındı.

Fransa, Avusturya, Belçika ve Yugoslavya Maliye Bakanlarıyla yaptığı görüşmelerden sonra verdiği demeçte, Maliye Bakanı Sezgin şöyle dedi:

"Temaslarım sırasında, özellikle OECD üyesi ülkelerin Maliye Bakanlarıyla Paris toplantısında sağlanan mali desteğin geri kalan ikinci unsurunu teşkil eden borç ertelemesi üzerinde durduk. Bu yöndeki çabaların süratle sonuçlandırılması noktasında mütabakata vardık."

Fransa Maliye Bakanı Monory de yaptığı açıklamada, Türk ekonomisini içinde bulunduğu sıkıntıdan kurtarmak için Federal Almanya Maliye Bakanı Hans Matthöfer'in gösterdiği çabalara kendisinin de yardımcı olacağını söyledi.

Fransa Maliye Bakanı Monory'in bu konuda görüşmelerde bulunmak üzere önümüzdeki ay Türkiye'ye geleceği bildirildi.

Türkiye'de parlamento zamanını doldurdu mu? (1)

(Baştarafı 1. sayfada)

remedi, ama sol kılıklı darbecilik için bir tükenme noktası oldu. Türkiye gibi oldukça geniş bir burjuvaziye ve oldukça eski bir parlamento geleneğine sahip olan bir ülkede, "Yön" tipi darbeciliğin sosyal bir temeli olmadığı ortaya çıktı.

Yön-Devrim hareketinin siyasi programı, parlamentoyu ortadan kaldırmaktı. Onlara göre parlamento, tamamen gerici bir rol oynamaktaydı. Oy, seçim, siyasal partiler vb, bütün bunlar rafa kaldırılması gereken kurumlardı.

12 Mart, bu teoriyi iflas ettirdi. Köhnemiş ve gerici ilan edilen kurumların, ülkemizde doğrudan doğruya en gerici ve en zorba güçlerin hedefi olduğu ortaya çıktı. Böylece hiç bir sınıfsal temeli olmayan bir hareket, başka bir deyişle üçbeş aydının fantezisi sona erdi. Sol içindeki çeşitli yanlışlar, bireysel terörizm, parlamentoculuk vb, küçük burjuvazi ve burjuvazinin çeşitli kesimlerine dayandıkları için gene de varlıklarını sürdürebildiler. Yön-Devrim hareketi bu kadarını bile başaramadı. Esas niteliği halka inançsızlık olan bu hareketin bazı yandaşları 12 Mart'ta iktidar sahibi olurken, diğer bazıları hapislere atıldı. Sol kılıklı darbecilik böylece noktalanmış oldu. Bazı Yöncüler, bu sefer Türkiye halkı için yeni bir kurtarıcı buldular. Emekçi halka güvenmemek, onları darbecilikten Sovyetler Birliği taraftarlığına sürükledi.

Bir 23 Nisan yıldönümünde Yön-Devrim hareketini hatırlamak niçin gerekti? Çünkü bu hareketin incelenmesi, Türkiye'deki parlamento karşısında devrimci bir tutum belirlemek bakımından son derece öğreticidir.

Türkiye'de parlamento olayına berrak bir tarih kavrayışı içinde bakmak gerekir. 1876'da Birinci Meşrutiyetin ilan edilmesinden ve Meclis-i Mebusanın açılışından bu yana yüz yıl geçti. Arkamızda kalan yüz yıl, denebilir ki aynı zamanda Türkiye'nin milli demokratik devrim tarihidir. Türkiye toplumu yüz yıldır bağımsızlık ve demokrasi için mücadele ediyor, böyle bir tarih sürecini yaşıyor. Dikkat çekici olan şudur: 1876'dan günümüze kadar demokrasi ve bağımsızlık güçleriyle gericilik, parlamentoya karşı tutum konusunda da karşı karşıya gelmişlerdir. Tarihimizin bütün dönüm noktalarında, bağımsızlık ve demokrasi isteyenler parlamentoyu açtırmaya çalışmış, gericilik ise parlamentonun kapısına kilit vurmak istemiştir.

1876 yılında Anayasanın ilan edilmesi ve Meclis-i Mebusanın açılması, bütün eksikliklerine rağmen gene de hürriyet mücadelesinin bir ürünüdür. Bir yıl sonra Meclise kilit vuran ise Abdülhamit olmuştur. Arkasından 30 yılı aşan bir kara istibdad dönemi gelmiştir. Bu dönemde Abdülhamit'e karşı mücadelenin temel şiarlarından biri de Meclisin yeniden açılması olmuştur. Nitekim 1908 Devrimi ve hürriyetin ilanı ile Meclis-i Mebusan da açılmıştır.

1908 devriminden bir süre sonra İttihat ve Terakkinin gericileşmesi, Meclisi mümkün olduğu kadar etkisiz kılma ve iktidarı dar bir yönetici grubun tekeline hapsetme eğilimlerini de birlikte getirmiştir. Meclisi, kendi iktidarını sınırlayan bir kurum olarak gören artık padişah değil, İttihat Terakki şefleridir. Çünkü sınırsız iktidar hırsı içine girebilecek güçte olanlar, artık onlardır.

Kurtuluş Savaşı arifesinde Meclis-i Mebusanı basan ve dağıtan İngiliz emperyalistleri ile padişah olmuştur. Mustafa Kemaller ise milli ayaklanmaya kongreler örgütleyerek ve 23 Nisan 1920'de Ankara'da Meclisi toplayarak başlamışlardır. Kurtuluş Savaşımızın Anayasası olan, 1920 Anayasasına Fransız devriminin Jan Jak Russolarının demokrasi ruhu damgasını vurmuş, Meclis hakimiyetine dayanan demokratik bir sistem kurulmuştur.

Kurtuluş Savaşımızdan sonra Kemalizmin devrimci atılımının duralamaya yüz tutması ile birlikte iktidarı daha dar bir temele oturtma eğilimleri de güçlenmiştir. Meclis hakimiyeti sistemine son veren ve yürütmenin yetkilerini artıran 1924 Anayasası bu eğilimin ifadesi olarak gelmiştir. Böylece Kurtuluş Savaşı yıllarında doruğuna çıkan devrimci süreç, yerini gittikçe daha zayıf atılımlara bırakmış, Kemalist devrimciliğin hızı kesilmiştir.

İkinci Dünya Savaşında faşizmin yenilgiye uğraması, Türkiye'de de etkilerini göstermiş, çok partiye geçilmiştir. Türkiye Sosyalist Emekçi Köylü Partisine ancak altı ay çalışma imkanı verilmiş ve parlamento emekçi halka kapalı tutulmuş olmakla birlikte, çok partili dönemde daha geniş bir kitle siyasi hayata katılmış, parlamentonun temeli genişlemiştir.

Demokrat Parti, en fazla gericileştiği sırada muhalefeti ve parlamentoyu bastırmak için Meclis Tahkikat Komisyonları kurmaya kalkmış ve 27 Mayıs 1960 hareketi ile devrilmiştir.

27 Mayıs hareketi, parlamentoyu hedef almamış, tam tersine parlamentoyu devre dışı bırakmak isteyen Amerikancı Bayar-Menderes diktatörlüğünü devirmiş, özgürlükçü bir Anayasa getirmiş, Türkeş gibi diktatörlük heveslilerini tasfiye ederek seçimlere gitmiş ve parlamento düzenini yeniden işler kılmıştır. Böylece son yüz yılın Türkiye'sinde tarihi gelişme ile parlamentonun çalışması arasındaki bağ bir kere daha kendini göstermiş, 1960 sonrasında geniş emekçi yığınlar siyaset sahnesine çıkmaya başlamışlardır.

12 Mart, gerek özgürlüklere, gerekse parlamentoya karşı tutumuyla 27 Mayıs hareketine zıt karakterdedir. Nitekim 27 Mayıs Anayasasını "lüks" ilan eden, bizzat 12 Mart rejimidir. 12 Mart faşizmi, demokrasiye ağır darbeler indirmekle beraber parlamentoya kilit vuramadığı ve özgürlükçü güçleri çevresinde toplayan CHP'yi kapatamadığı için dikiş tutturamamış ve 1973 baharında yapılan Cumhurbaşkanlığı seçiminden sonra gerileme içine girmiştir.

Son yüz yılın olayları ülkemizde parlamentonun, zamanını doldurmadığını, köhnemiş bir kurum haline gelmediğini ve hâlâ ileri bir rol oynadığını gösteriyor. Bazıları, parlamentoyu "ahır" ilan ederek devrimcilik yaptıklarını sanıyorlar, ancak düşünmüyorlar ki, bugün Türkiye'nin gündeminde parlamento düzeninin yerine demokratik halk iktidarının kurumlarını getirecek bir değişiklik yoktur, fakat en gerici güçlerin bir darbe tezgahlayarak parlamentonun kapısına kilit vurmaları bütünüyle ihtimal dışı değildir. Türkiye'nin demokrasi güçleri, önümüzdeki dönemde parlamentoyu ve özgürlükleri yalnız bu gerici güçlere karşı değil, bir süre sonra Sovyetler Birliği yanlısı güçlere karşı da savunmak göreviyle yüz yüze geleceklerdir. Sovyetler Birliği'nin ağırlaşan tehdidi, hakim sınıfların bir kanadında teslimiyet eğilimini yükseltmektedir. Moskova'nın beşinci kolu ile el ele veren bu teslimiyetçilik, iktidar yolunu, darbeler yaparak açmaya çalışacaktır. CHP'nin Rusya'ya en yakın ve halka en uzak kanadının bir süre sonra böyle bir çizgiye girmesini önleyebilecek herhangi bir güvence yoktur.

Yarın: Konuya devam edeceğiz.

Görgü tanıkları...

(Baştarafı 1. sayfada)

Görgü tanıkları, ayrıca, ressam arkadaşımıza, katillerden birini daha tarif ettiler. Bu, yüzünde, dikişleri yeni sökülmüş genişçe bir yara izi bulunan, alnı saçlarla örtülü, kumral, orta boylu bir kişiydi. Olay sırasında üzerinde bordo renkli bir ceket vardı. Ancak yüzünde bu derece belirgin yara izi taşıyan birisinin güpegündüz ve çok yakından silah kullanmaya cesaret edebilmesi, bu yara izinin sahte olduğu kuşkusunu yaratıyor.

Gerek silah kullanan ve gerekse cinayet sırasında arabada bekleyen dört komandonun birbirlerine çok benzeyen, genç kişiler oldukları da görgü tanıkları tarafından belirtildi.

ALİ BÜLENT ORKAN KİMDİR?

Kaftancıoğlu cinayetinde silah kullanan ve görgü tanıkları tarafından "masum ve sempatik yüzlü" bir kişi olarak tanımlanan Ali Bülent Orkan, daha önce de, Ankara'da Piyangotepe katliamını düzenlemek ve Profesör Ümit Doğanay'ı katletmek suçundan aranıyor.

1957 doğumlu olan Orkan, ilk kez üç kişinin yaralanması olayı ile ortaya çıktı. "Salon Uyanık" kahvehanesi önünde, bir düğün salonundan dönen kalabalığa ateş ederek üç kişiyi yaralayan Ali Bülent Orkan, yakalanarak on yıl hapse mahkum edildi. Ancak, düzenlenen sahte bir telgrafla cezaevinden salıverildi.

Orkan, bu olaydan sonra, Piyangotepe'de bir kahvehaneye yapılan baskında, içerde bulunanlardan yedi kişiyi yere yatırarak katleden katillerden biri olarak görüldü. Bu cinayetten sonra, aynı baskına katılan Erol Türkmen adlı komando ile birlikte İstanbul'a geçen Orkan, Türkmen'le birlikte, Profesör Ümit Doğanay'ı da öldürdü.

Eli titremeden cinayet işleyebildiği için, önemli kişileri öldürmekle görevli vurucu time seçilen Ali Bülent Orkan, masum ve çocuksu görünüşüyle, cani kişiliğini gizleyebiliyor.

İki yurttaş....

(Baştarafı 1. sayfada)

MHP Genel Başkanı 'sağ terör yoktur' diyor. Bu sözler terörü teşvik etmiştir'' dedi. Toplantıya katılan CHP Adana Senatörü Hayri Öner de Türkiye'de bugün devlet terörü olduğunu söyledi.

FALAKAYA YATIRILANLAR ANLATIYOR

Karakolda işkence gören yurttaşlardan Uğur Yıldız olayı şöyle anlattı:

''Önce sıra dayağına çektiler. 'Silahlarınızı çıkarın' dediler. Biz de yok dedik. Sonra bodruma indirdiler, ayaklarımızı bağladılar ve yere yatırdılar. Lastik hortumla vurmaya başladılar. Yorulanın yerine bir başkası devam ediyordu.''

Uğur Yıldız'dan sonra sözü kardeşi Güzel Yıldız aldı ve şöyle devam etti:

— Alevi misin, Sünni mi?

— Aleviyim.

— Nerelisin?

— Yozgatlı.

— Yozgat'tan komünist çıkar mı ulan?

— . . . .

''Sırtımıza askerleri bindirdiler. Sonra da odunla vurmaya devam ettiler.''

23 Nisan törenlerinde MHP'lilerin ''Entarnasyonal Marşı söylediler'' diye ihbar ettiği Ege İlkokulu Müdür Yardımcısı Turhan Yıldız ise kendisiyle ilgili olan olayı şöyle anlattı:

''Gözaltına alınmadan iki gün önce evim bombalandı. 23 Nisan bayramı nedeniyle okulda tören düzenlenmişti. İstiklal Marşı söylendi. Folklor gösterileri yapıldı. Şiirler okundu. İki kişi beni ve okul müdürünü ''Enternasyonal Marşı söylediler'' diye ihbar etmiş. Gece evime polisler geldi. Evimde arama yaptılar, sonra da karakola götürdüler. Enternasyonal Marşı dedikleri ''Aldırma gönül aldırma' türküsüydü. Oysa bu türkü gerek televizyonda, gerekse radyoda çalınan bir türküydü.''

Kayaş Karakolunda işkence gören yurttaşlar kendilerine yapılan kanunsuzluğun başında Başkomiser Hüseyin Bayram'ın bulunduğunu ve karakolun MHP yanlılarıyla işbirliği yaptığını söylediler. Yurttaşlar Yusuf Balta isimli MHP yanlısının karakolla ilişki içinde olduğunu da sözlerine eklediler.

Çapa Tıp...

(Baştarafı 1. sayfada)

Eyfel Kahvesinde üslenen komandoların okul giriş ve çıkış saatlerinde çevredeki duraklarda saldırılar düzenledikleri anlatılan açıklamada, yetkililerin hiç bir önlem almaması eleştiriliyor.

DGB'nin açıklaması şöyle sona eriyor:

''Biz İstanbul DGB olarak öğrencileri faşist saldırganlara terketmeyeceğiz. Bütün öğrencileri can güvenliği ve eğitimin sürebilmesi için saldırganlara karşı birleşmeye çağırıyoruz.

''Öğrenci velilerini çocuklarına sahip çıkmaya, okul idaresini de gerekli tedbirin alınması için daha aktif olmaya ve saldırganlara gerekli cezanın verilmesi için harekete geçmeye çağırıyoruz.''

Özel sektörün...

(Baştarafı 1. sayfada)

sağlayacağı yararları anlatan Ersoy, ''Teklif gerçekleştiği takdirde, bugünkü haliyle büyük bir kısmı çürümeye terkedilen tütünün tamamının değerlendirileceğini'' söyledi.

Ersoy, ''Bu aynı zamanda Türkiye'de başkaca tarıma müsait olmadığı halde, tütün ekimine izin verilmeyen bazı sahaların tütün ekimine tahsisi ve dolayısıyla bu bölgelerde yaşayan fakir halka bir geçim imkanı sağlayacaktır'' dedi.

İlhan Ersoy, ayrıca yerli üretimin artırılması ile sigara ihtiyacının yurt içi üretimle karşılanabileceğini ve bu şekilde yerli tütün ekicisinin yabancı tütün ithali yoluyla zarara sokulmayacağını söyledi. Ersoy sigara kaçakçılığının da ancak yerli üretimi geliştirmekle önlenebileceğini belirtirken, "Daha iyi cins tütün yetiştirmek kabil olacaktır. Daha kaliteli ve bol çeşitli sigara sağlanacaktır. Bu bakımdan dış ülkelerle rekabet edilebilecektir'' dedi.

Yerli üretimin artması, tütünün tamamının değerlendirilmesi ve kaçakçılığın önlenmesinden başka, sigara fiyatlarının da ucuzlayacağı ya da hiç değilse mevcut seviyesini koruyacağını söyleyen Ersoy, "Az gelirli vatandaşlar da, köylüler de filtreli sigara içebileceklerdir. Daha kaliteli ve bol çeşitli sigara sağlanacaktır'' dedi.

Sigaranın yerli üretiminin geliştirilmesinin yararlarını açıklarken Ersoy, bu tekliflerin yurtdışındaki işçilerin sorunlarını da dikkate aldığını belirterek şunları söyledi: ''Yurtdışında çalışan işçilerimizin tasarrufları, gelişigüzel harcama, yerine daha isabetli ve verimli yatırımlara kaydırılacaktır. Yurt dışındaki vatandaşlarımızın iyi cins sigarayı daha ucuza içmesi sağlanacaktır. Bugün 3 DM'a aldıkları sigarayı teklifimiz gerçekleştirdiği takdirde 2 DM'a içebileceklerdir.

Sigara üretiminin özel sektöre devri sonunda, sigara ithal etmek zorunda kalacağımızı savunan görüşlere de karşı çıkan Ersoy, tam tersine yurt içindeki ihtiyacın karşılanabileceği gibi, ihracatın da mümkün olduğunu savundu. Ersoy, şu anda yerli üretimi çok sınırlı olan ''Orta Şark ve Arap aleminin'' sigara ihtiyacını Türkiye'nin karşılayabileceğini belirterek şöyle dedi: ''Şu sıra Arap aleminin mal bekleyen pazarına kim el atarsa o hakim olur. Türkiye yerli üretimi artırdığı takdirde bu imkanı değerlendirebilir.''

Bu arada, kanun kesinleşmediği halde, birçok şirketten talep geldiğini söyleyen İlhan Ersoy hükümetin ''izin verdik'' demesini eleştirdi. Ersoy, ''Hükümet kanadı müracaatlara izinverdik diyor. Böyle bir şey olamaz, kanun henüz kesinleşmemiştir'' dedi.

GENEL KURUL İLANI

Derneğimizin 26 Nisan 1980 Cumartesi günü saat 14.00'de Türk Tabibler Odası Salonunda Olağanüstü Seçim Kongresi çoğunluk sağlanamadığından yapılamamıştır.

Çoğunluk aranmaksızın 3 Mayıs 1980 Cumartesi günü aynı saat ve gündemle aynı yerde yapılacaktır.

İstanbul Üniversitesi
Tıp Fakültesi
Hemşirelik Yüksek Okulu
Dayanışma ve Kültür
Derneği Yönetim
Kurulu

İran'ı yalnız bırakamayız!

(Baştarafı 1. sayfada)

Erkmen aynı görüşü önceki günkü Meclis görüşmelerinde de yineledi. Anlaşılan odur ki, hükümet ne şişi ne kababı yakmak istemiyor. ABD ile İran arasındaki gerginlikte idare-i maslahata niyetli.

Ambargo kararı açıklanır açıklanmaz, İran, ambargonun sonuçlarını etkisizleştirebilmek için Türkiye'nin yardımına başvurabileceğini açıkladı. Bu tutum olumludur. Çünkü Ortadoğu'da gerginlik ve çözümsüzlüğün pususunda bekleyen Sovyetler Birliği reeksport yapabileceğini, İran'ın ihtiyacı olan malları Batıdan alıp İran'a, Batının ihtiyacı olan malları ise İran'dan alıp Batıya satabileceğini açıklamıştır. Böylece İran'ı kendisine bağlamak istediğini açığa vurmuştur.

Hükümet yetkilileri böyle bir durumun nelere yol açabileceğini düşündüler mi acaba? Sovyetler Birliği'nin İran üzerinde kurabileceği nüfuzun Türkiye'nin bağımsızlığı açısından ne ifade ettiğini hesapladılar mı? İki gözünün iki yanına bağ koyup "Aman Amerika'yı darıltmayalım" diyerek İran'ı bir ambargo karşısında yalnız bırakmanın hangi tehlikeli sonuçları doğuracağını hiç düşündüler mi?

ABD'nin baskıları sonucu İran'ın Sovyetler Birliği'nin nüfuz alanına kayması, Türkiye'nin bağımsızlığı ve dünya barışı açısından yöneticilerimizi ilgilendirmiyor mu?

Bölgede yaşanan gerginlik Türkiye'nin sağduyulu ve büyük siyasetler geliştirmesini gerekli kılıyor. Bakkal hesabının hiç bir işe yaramayacağı günlerde yaşıyoruz.

Türkiye, İran'ın teklif ettiği iktisadi işbirliğini kabul etmelidir. Böyle bir uygulama birçok açıdan yararlı olacaktır. Öncelikle Türkiye ile İran arasında karagün dostluğu sıcak bir biçimde gelişecektir. Böyle bir tutum bütün Üçüncü Dünya ülkelerine güven verecek, Türkiye'yi yanlarında hissedeceklerdir. Batının dar misilleme anlayışından kaynaklanan ve bütün Üçüncü Dünya ülkeleriyle Batının arasını açan uygulamaların etkisini kıracak, Batıyı Üçüncü Dünya ülkeleriyle eşitlik temelinde ilişkiler kurmaya zorlayacaktır. Ve nihayet böyle bir politika her iki ülkenin de maddi çıkarlarına uygundur. Türkiye ve İran'ın milli ekonomilerini ayakta tutmak ve geliştirmek için önemli bir yardımlaşma fırsatıdır. Zor günlerinde siyasi ve ekonomik anlamda İran'ın yanında yer alan bir Türkiye kendisinin yaşayacağı sıkıntılı günlerde de İran'ı ve bütün Üçüncü Dünya ülkelerini yanında bulacaktır. Nitekim bu gün yaşadığımız buhranlarda daha önceleri kaçırdığımız bu tür fırsatların etkisi yok mudur?

İran'ın sağduyulu ve uyanık lideri Beni Sadr, Bloksuzlar hareketinin gerginliğin çözümünde aktif rol oynamasını istiyor. Türkiye, bu çağrı karşısında olumlu tutum almalıdır.

---

20 yıl sonra...

(Baştarafı 8. sayfada)

halk bu sefer zorbaları men ediyor ve ''özgürlük'' rüzgarı esiyor... Bir kere daha bağırılıyor, bayrakların altında, dizi dizi yürüyen gençler, yaşlı kadınlar... ''Hürriyet''... ''Hürriyet''...

Ve 1961 Anayasası doğuyor... Astığı astık, kestiği kestik olmak isteyen zorbalara karşı önce şunu diyor; ''Bu durumda milletin direnme hakkı doğar''... Sonra esaslar getiriyor. Hükümet veya Başbakan aklına geleni yapamasın diye... Özgürlükleri satır satır yazıyor ve hepsini milletin koruması altına alıyor. Bir daha Türkiye'nin başına kendisini savcı, hakim yerine koyan bir Tahkikat Komisyonu belası tekrar türemesin diye...

20 yıl sonra bu olanların unutulduğu sanılarak bugün yine bir zamanlar istedikleri ve sonra meclislerden geçirip kanunlaştırdıkları tedbirler gündeme getirilmeye çalışılıyor. 20 yıl önce hürriyetleri gaspetmeye yeltenenler bugün yine suçu hürriyetlerde arıyorlar. Ama Türkiye'de ''hürriyet'' sesleri hiç durmadı. 1908'lerde İstanbul'un sokakları bu seslerle inliyordu. 1920'lerde işgal altındaki İstanbul'da binlerce insanın kalbi yine ''hürriyet'' diye çarpıyordu. 28 Nisan 1960'ta gençlerin elindeki bayrak ''hürriyet''ti... Ve 1980'de yine hürriyet... Bir kere daha hürriyet...

KAYIP — Nüfus hüviyet cüzdanımı kaybettim. Hükümsüzdür.

Hasan COBAN

Tire esnafının da desteklediği Kutsan grevi başarıyla sonuçlandı

TİRE (ÖZEL)

Tire'nin Kutsan Fabrikasında, 87 gün süren grev, işçilerin istekleri doğrultusunda sona erdi. Türk-İş'e bağlı Selüloz-İş Sendikasının bulunduğu işyerinde, uzlaşma kurulunun tespit ettiği maddeleri işveren kabul etti. İmzalanan toplusözleşmeye göre, işçilere şu haklar verildi: ''Saat ücretine birinci ve ikinci yıl 35 lira zam, ayrıca yılda 5 ikramiye, her ay net 1000 lira yakacak, ve 500 lira aile yardımı, Kurban ve Şeker bayramlarında 3 bin lira ek yardım, 100 lira çocuk parası, 2500 lira doğum yardımı, 3 bin lira ölüm yardımı ve 2 bin lira giysi yardımı''.

Ayrıca, senelik 12 gün olan izin 15 güne çıkarıldı.

Başarıyla sonuçlanan grev süresince işçiler, Tire esnafı ve halkı tarafından da desteklenmişti. İşçiler, mücadeleleri sonucu aldıkları hakları sevinçle karşılıyorlar.

TİKP'nin seçmenlere çağrısı

YURTTAŞLAR!

Muhtarlık bölgesi seçmen listeleri bütün köy ve mahalle muhtarlıklarında askıya çıkarılmış bulunuyor. Bu listeler 4 Mayıs 1980 gününe kadar askıda kalacaktır. 21 yaşını dolduran her vatandaş seçmendir. Ancak askı listelerinde yazılı olmayanlar oy kullanamayacaklardır.

Önümüzdeki seçimlere senin öz Partin TİKP de katılacaktır. Bu sebeple oy kullanmamız her zamankinden daha büyük bir önem taşıyor. Seçmen listelerinde yazılı olup olmadığımızı inceleyelim. Listelerde adımız yoksa gerekli itirazı yaparak yazılalım. İtirazlar 4 Mayıs 1980 tarihine kadar ilçe adliyelerinde çalışan İlçe Seçim Kurulu Başkanlarına, başkan yoksa nöbetçi savcıya yapılacaktır: 4 Mayısı geçirirsek 10 Mayısa kadar da itiraz yapmak mümkündür.

İtiraz dilekçemize adımızı, soyadımızı, açık adresimizi yazmayı ve nüfus cüzdanı sureti ile ikametgah belgesi eklemeyi unutmayalım.

Seçmen listelerinde akrabalarımızın, yakınlarımızın, tanıdıklarımızın ve yurttaşlarımızın isimlerine de bakalım. Yazılı olmayanların itiraz etmelerine yardımcı olalım.

TİKP'nin bütün il ve ilçe örgütlerinde seçmen listeleriyle ilgili görevliler bulunmaktadır. Karşılaştığınız her güçlükte örgütlerimiz yardımınıza koşmaya hazırdır.

Türkiye İşçi Köylü Partisi
Başkanlık Kurulu

DİLEKÇE ÖRNEĞİ:

..........................İlçe Seçim Kurulu Başkanlığına

İlçenin adı.

Özü: Muhtarlık bölgesi askı listesine itirazımdır.

İlçenize bağlı........ Mahallesi......... Sokak..... No'lu evde ikamet etmekteyim. Muhtarlık bölgesi askı listesinde seçmen olarak ismim yazılı değildir. Bu nedenle muhtarlık bölgesi askı listesine itiraz ediyorum. Gereğinin yapılmasını dilerim.

Adres:......................

Saygılarımla,
İsim
İmza

Deliller: 1 Nüfus Cüzdanı Sureti
2. İkametgah Belgesi

İLAN
ANKARA VALİLİĞİ
KORUNMAYA MUHTAÇ ÇOCUKLARI KORUMA BİRLİĞİ BAŞKANLIĞINDAN
ANKARA

S.NO:	CİNSİ	MİKTARI (Kalom)	TUTARI Lira	Geçici Teminatı: Lira	İHALENİN YAPILACAĞI SAAT	ve YERİ
1—	KURU ERZAK	27	5.745.500	172.365.-	11.00	Ankara Valiliği Korunmaya muhtaç çocukları Ko. Bir. Encümeni.
2—	SEBZE-MEYVE	42	2.950.189	88.506.-	12.00	'' '' '' ''

Birliğe bağlı, Yetiştirme Yurtlarının ihtiyacı olan satın almalar kapalı zarf usulü ile eksiltmeye çıkarılmıştır.

1— Kuru erzak ile sebze-meyva ihalesi 14.5.1980 Çarşamba günü hizalarında yazılı yer ve saatlerde yapılacaktır.

2— Bu eksiltmelere ait şartname ve birim fiyatları Ankara Valilik Binası 1. Kat. No. 20'deki Birlik bürosunda görülebilir.

3— İhalelere ait geçici teminatın TC. Ziraat Bankası Ulus şubesindeki 630/275 Nolu Birlik hesabına yatırılması.

4— Bu ihalelere iştirak etmek isteyenlerin usulune uyğun belgeleriyle ihale saatinden en geç bir saat evveline kadar Birlik Başkanlığına-Encümene vermeleri gerekir.

5. Postadaki vaki gecikmeler kabul edilmez.

İlan olunur.

(Basın: 13848-448)

Beni Sadr...

(Baştarafı 1. sayfada)

General Fellahi ise ordu birliklerinin radyoevi, kışla ve diğer kamu kuruluşlarını denetim altında tuttuğunu söyleyerek soykırımı iddialarını reddetti.

KOMELE ÖRGÜTÜ

Çarpışmaların ''Kürdistan Devrimci Emekçiler Örgütü'' (KOMELE) ve ''Kürdistan Demokrat Partisi''ne (KDP) bağlı güçlerle ordu birlikleri arasında meydana geldiği bildiriliyor.

KOMELE, iki süper devlete karşı çıkıyor, Kürtlerin kurtuluşunun ancak İran halklarıyla beraber olacağını savunuyor. KOMELE, Tudeh Partisini, ''beşinci kol, çürümüş ve revizyonist bir parti'' olarak nitelendiriyor.

Ancak KOMELE, ''Homeyni yönetiminin emperyalizme bağımlı olduğunu ileri sürüyor'' ve Tahran yönetimine karşı savaşacağını söylüyor.

KOMELE'nin oldukça geniş bir kitle desteğine sahip olduğu ifade ediliyor.

KDP üst yönetiminin ise ''Avrupa komünizmi'' ni savunduğu, ''gerektiğinde'' Sovyetler'den yardım almayı savunduğu bildiriliyor. Ancak bu partinin tabanının daha çok milli unsurlardan oluştuğu ayrıca ifade ediliyor.

Çarpışmalar, özerklik konusundaki anlaşmazlıktan çıkıyor.

TBMM ve...

(Baştarafı 1. sayfada)

lendirmek, caydırıcı bir savunma gücü yaratmak.

Selahattin Özgür de, ''Bölgemiz, bölge ülkeleri tarafından yöneltilmelidir'' diyerek, süper devletlerin müdahaleci tutumlarını yerdi. Afganistan işgalini de kınayan Özgür, gizli diplomasi girişimlerine karşı çıktı.

Ecevit, Sovyetler'in petrol bölgesini çembere aldığını belirtti. ABD'nin de buna karşı, zorlamalara giriştiğini söyledi. CHP lideri, bölgemizin içinde bulunduğu durumda, iç sorunlardan çok dışa yönelmemizi önerirken de iyi bir tespit yapıyordu.

Ne var ki, Ecevit, yumuşama hastalığından henüz kurtulamadığını yine beyan etti. Ve süper devletler arasında ''Barışçı ve yumuşak'' ilişkileri nafile istedi.

MSP lideri Erbakan, İsrail konusundaki haklı kuşkularını dile getirirken, faşist MHP sözcüsü, ''Osmanlı İmparatorluğu topraklarının ancak yüzde 30'unu kurtarabildik'' derken kendi fetihçi siyasetini teşhir etti. MHP temsilcisinin, Sovyetler Birliği'ni hedef alan açıklamaları ise, bu partinin halk içinde terör ve bölücülüğü temel alma siyaseti nedeniyle demagojiden öteye geçmedi. Bir yandan MHP geleceğine Rusya gelsin!'' dedirten terör, katliam ve bölücülük eylemlerini yürüteceksin, ondan sonra da TBMM kürsüsünden Rusya'ya karşı milli birlik isteyeceksin. Ayinesi iştir kişinin, lafa bakılmaz.

Gelelim hükümetin tutumuna; Dışişleri Bakanı Erkmen, biraz ''Yaptığımı yaparım, size ne!'' tutumundaydı. Hele ''Eğer gazeteler size yetiyorsa niçin bu toplantıyı istediniz'' şeklinde konuşması, Meclise karşı sorumlu olmak niyetinde olmadığını ortaya koydu.

Kamuoyu, parlamenterler gibi Erkmen'in açıklamalarını yeterli bulmadı. Sanki bir şeyler gizliyordu Dışişleri Bakanı.

Meclise kadar yansıyan, basına geçen çeşitli iddialar var: Türkiye Dışişleri Bakanlığı yetkililerinin İsrail casusluk teşkilatı Mossad şefi ile temasta bulunduğu söyleniyor. Amerikan uçaklarının Türkiye'ye indiği öne sürülüyor. Sonra bir Batı Alman gazetesi, rehineleri kurtarmayı tasarlayan Amerikan ''Mavi Işık'' komando grubunun Türkiye'de eğitim gördüğünü yazıyor.

Erkmen ise bu iddiaları kesin ve açık olarak yalanlamaya pek yanaşmıyor.

Bize kalırsa, hükümetin Ortadoğu konusunda berrak bir tutum içinde olmadığı açıktır. Hele oldu-bittilere gelmek gibi bir tehlikenin olduğu bu günlerde, Türkiye hükümetinin çok daha kesin bir tutum alması zorunludur.

Türkiye, Ortadoğu'da safını seçip bunu yüksek sesle açıklamalıdır. Mendereslerden devralınan gizli-kapaklı diplomasi artık terkedilmelidir. Bugün Ortadoğu'da Kremlin'in yayılmacılığına karşı durmak istiyorsak, her şeyden önce bağımsız ve Üçüncü Dünya ile dostça bir siyaset izlenmelidir. Gizli diplomasi Türkiye'yi felakete götürür.

28-29... Nisan...

(Baştarafı 1. sayfada)

la anıldığı bildirildi.

DGBF'nin açıklamasında şöyle deniyor:

''28-29 Nisan'ın 20. yıldönümü tam da anayasal hak ve özgürlüklere yönelik yeni tertiplerin olduğu bir zamana rastlamıştır. Anlaşılmıştır ki, bazıları bu mücadeleden kendileri hesabına ders çıkartmamışlardır. Onlar bugüne kadar Turan Emeksizleri gençliğe unutturmaya çalıştılar. Şimdi de anarşi vb. bahane ederek özgürlükleri rafa kaldırmak istemektedirler.

''DGBF olarak kamuoyuna ilan ediyoruz ki: Ne gençlik ne de üniversitelerimiz bu tür girişimlere 28-29 Nisanlarda olduğu gibi izin vermeyecektir. Turan Emeksizlerin kanları pahasına kazanılan bu özgürlükleri sonuna kadar savunacağız.''

Açıklamanın sonunda, kritik bir dönem yaşanan ülkemizde gençliğin 28-29 Nisanlarda olduğu gibi birlik olmak zorunda olduğu belirtilerek, ''Bizi birbirimize kırdırmaya çalışanların oyunlarına gelmemeliyiz. Ancak birleşmiş bir gençlik özgürlükleri savunabilir'' deniliyor.

İşkenceci...

(Baştarafı 1. sayfada)

uğramış, ''Hadi gelsin şimdi seni Aydınlık kurtarsın'' denmişti.

İşkenceciler hakkında soruşturma açılması dolayısıyla şikayetçi olup olmadığını soran yetkililere Göker, Emniyet Amiri İsmail Yalçın'dan şikayetçi olduğunu, ancak amirin etkisinde kalabileceklerinden, polislerden şikayetçi olmadığını belirtti.

Diğer yandan olaya Adalet Bakanlığı Özlük İşleri Genel Başkanlığının da el koyduğu, olay hakkında Akçakale Cumhuriyet Savcılığından bilgi istediği öğrenildi.

Aydınlık
BAYAŞ Basın-Yayın A.Ş. adına (sahibi ve) Genel Yönetmeni
ORAL ÇALIŞLAR

Yazıişleri Müdürü: MEHMET ATABERK
Haber ve Makalelerden Sorumlu Müdür: S. AYDOĞAN BÜYÜKÖZDEN
Müessese Müdürü: O. GÜRHAN ERTÜR
Ankara Temsilcisi: DOĞAN YURDAKUL

Adres: Nuruosmaniye Cad. 3/3 Cağaloğlu - İstanbul
Tel: 26 52 44—26 61 78
İdare Tel: 26 54 37
Dizgi: Aydınlık Ofset Tesisleri
Baskı: İst. GÜNTUR
Dağıtım: GAMEDA

BÜROLAR
ANKARA: Meşrutiyet Cad. 32/8, Kızılay Tel: 25 38 69 ☐ İZMİR: Özgüler İşhanı, 452. Sok. 25/3, Konak Tel: 13 10 90 – 25 25 54 ☐ ADANA: Atatürk Cad.113. Sok. Sefer İşhanı Kat: 3 No:16 Tel: 103 42 ☐ TRABZON: Cumhuriyet Mah. Kasım Sok. 27/10 Tel: 39 00 ☐ DİYARBAKIR: Beyazıt İşhanı, Kat: 3, No: 30, Dörtyol Tel: 3857

YURTDIŞI BÜROLARI
ALMANYA: Burgstr. 78, 6 Frankfurt /M 60, Tel: 0611 437 595
FRANSA: 95 Rue de la Jonguiere, 75017 Paris
BELÇİKA: 188 rue Josaphat, 1030 Brüxelles, Tel: 64 72 120
İSVEÇ: Gürgün, Duvgrand 5/A, 1 tr. 17236 Sundbyberg, Tel: 08/296 628
HOLLANDA: Bildstr. 53, Utrecht, Tel: 31 47 61
İSVİÇRE: Ch. des Cotes I 1020 Renens, Tel: 34 21 72

ABONE ÜCRETLERİ
Yurtiçi: 3 aylık 900 TL. 6 aylık 1800 TL. 1 yıllık 3600 TL.
Yurtdışı: 3 aylık 1125 TL. 6 aylık 2250 TL. 1 yıllık 4500 TL.
NOT: Yurtdışı abone ücretine gönderilen ülkeye göre uçak postası ücreti eklenir.

İLAN TARİFESİ
- Başlık yanı 4000 Tl.
- 8 hariç diğer sayfalar st/cm 900 Tl.
- 8. sayfa st/cm 1000 Tl.
- Renkli st/cm 1 700 Tl.
- Doğum, evlenme, ölüm st/5 cm 2000 Tl.
- Küçük ilanlar kelimesi 30 Tl.

22340 - 756

MEHMET SEYDA ROMANCI GÜNLÜĞÜ

Kemal Tahir

Kemal Tahir'i yedi yıl önce 21 Nisan 1973 günü yitirmiştik.

Mehmet H. Doğan'ın "Tekrarın Tekrarı" kitabının adından esinlenerek, Kemal Tahir'in ölümünün hemen ertesi günlerinde yazılıp yayınlanmış olan (Yeditepe-Haziran/1973, sayı 203) yazımı buraya alırken, ayrıca, birtakım anıları içeren bu tür duygusal yazıların "tekrar"ında bir sakınca görmediğimi belirtmek istiyorum:

"DEVLET ANA romanının arkasındaki bir sözüne bakıp "Türk Romanı" adını verdiğim kitapçıkta da anlattığım gibi, Kemal Tahir'i ilk olarak bundan 35-36 yıl önce "Tan" gazetesinde görmüştüm. Tanımıştım diyemiyorum. Zamanın ünlü kadın romancısı Suat Derviş'e çoğun Kemal Sülker'le birlikte giderdik. Hikayelerimle ilgili öğütler verirdi. Bir akşam böyle üçümüz bir arada fısır fısır konuşuyorduk. Bir başka masada, genç ve esmer bir adam, gazetelerdeki resimlerinden tanıdığımız Eşref Şefik'le röportaj yapıyordu. Odanın sessizliği birden, bu genç adamın: "Aman Suat bak, ne diyalektik söz!" diye bağırmasıyla parçalanıp dağılmış, yüreğimiz ağzımıza gelmişti.

Zamanla edindiği ve olaylarla doğrulanan kanıma göre, bu "flash" davranış, yani birden alevlenme, şimşek gibi çakma ya da parlama, Kemal Tahir'in ruhsal yapısının en belirgin özelliğidir. Buna daha sonra, genel ve geçerli doğrulardaki yanlışı arama tutkusu eklendi.

Edebiyatın toplum içindeki işlevi, bir görevi varsa bu görevi, bugüne kadar çok tartışıldı. Hâlâ tartışılıyor. Gelecekte de tartışılacaktır. Anlayışıma göre, "Edebiyat, dilin o yolda kullanılışıdır ki, anlamın önemli bir kısmını örtük anlam teşkil eder, denilebilir. Bilimsel yazılarda ise örtük anlam hiç yoktur. Açıklanan gerçek ne kadar açık-seçik olursa, eser o oranda bir sosyoloji, ahlak ya da felsefe eserine yaklaşmış olur."

Kemal Tahir, çağdaş Türk romanına büyük bir işlev, büyük bir görev düştüğü inancında idi. Benim, "Hâlâ bir çeşit Ahmet Mithat Efendi mi olmak gerekiyor?" sorumu, "E ne yapalım, biraz öyle.." diye cevaplandırmıştı. (bkz. "Türk Romanı", Tekin Yayınevi, 1969). Bu görüş ve anlayış onu okuyucu karşısına bir araştırıcı, bir düşünür, bir tarihçi tavrı ile çıkardı.

Bir sanat eseri, onu yazan sanatçı nice nesnel, gerçekçi, dış gözlemci olduğunu ileri sürse de, yazarının mizacını çok geniş ölçüde yansıtır, adeta yazarının mizacının aynası olur, aynası yerine geçer, diye düşünürüm. Toplumsal ve tarihsel gerçekleri, kendinden uzak ve bağımsız, nesnel bir bakış açısıyla vermekten yana olan, ya da bu tutumu ile savunulan Kemal Tahir, bence gerek düşünceleri, gerekse duyguları ile, kişiliğini eserlerine en geniş çapta sindirmiş bir sanatçıdır. Tarihsel gerçekleri arama ve arama tutkusu ağır bastıktan sonra, özellikle bu dönemden sonra, romanlarında değişik durumlara ve kişilere bölünerek, genellikle kendisini konuşturmuştur. Eserlerinin her biri benimsetilmiş bir doğruda yanlışı düzeltmeye çalışan bir mesaj iletir, zaafı ve gücü buradan gelir. Zaafı dedim, roman kişileri eğer bize konu içinde ilk tanıtılışlarına, ruhsal ve bedensel yapılarına, yaşadıkları çağ ve çevre ilişkilerine uygun çizgilerden sapmalar gösteriyorlarsa, romancının belirtmek istediği gerçek adına harcanıyorlarsa, tam canlanmadan, karton kişiler olarak kalırlar. Gücü dedim, "Büyük sanatçı, insanlığa kişisel düşlerini kabul ettiren kimsedir". Kemal Tahir de, birbiri peşinden gelen eserleriyle, iletmek istediği bildirilerle, toplumda yankılar uyandırmış, oldukça geniş bir okuyucu kitlesine kendisini beğendirip sevdirmiş bir sanatçı. Özgün kişiliği, karşısındakini etkisi altına alabiliyor. Bir üslup sahibi. Bu üslup özellikle "Devlet Ana"da cuk oturmuştur.

Romanın yayınlandığı, futbolda kulüp tutarcasına, Ankaralıların genellikle Kemal Tahir'ci, İstanbulluların Orhan Kemal ve Yaşar Kemal'ci kesildikleri sıradaydı, Fethi Naci bir gün bana şöyle dedi:

"Kemal Tahir, ne Devlet Ana'dan önce bu kadar yadsınacak, es geçilecek bir yazardı, ne de Devlet Ana'dan sonra bu kadar övülecek bir yazardır."

Doğrusu, bence de öyledir. Ama çevresini kuşatmış çok akıllı dostlar böyle düşünmediler. Onu, Türk romanını kendisiyle başlatmak konusundaki görüşünde alabildiğine desteklediler, yere göğe sığdıramaz oldular. Bence bunun zararını Kemal Tahir çekti; çünkü gereksiz ve haksız saldırılara uğradı. Her neyse, şimdi daha serinkanlı, daha nesnel bakış açılarıyla değerlendirilme olanağına kavuşacaktır.

Onunla acılı tatlılı anılarımız, sürtüşmelerimiz oldu. Bir ikisini "Türk Romanı"nda anlatmıştım. Bir ikisini de burada anacağım. Kendi payıma, araştırdığı tarihsel ve toplumsal gerçekleri düz yazılara, incelemelere bırakarak, Kemal Tahir'in doğrudan doğruya özel, kişisel serüvenlerini yazmasını çok istemişimdir. Bunda çok büyük başarı kazanacağına inanmışımdır. Çünkü, yukarda kısaca değindiğim gibi, o bana, bütün kitaplarında dolaylı yoldan "kişiliğini" en ustaca yansıtan bir yazar olarak görünüp gelmiştir. Geçmiş yıllarda, Lozan Kulüpte bir açık oturuma katılmıştık. Oturumu Haldun Taner yönetiyordu. Kalkıp: "Ben yalnız toplumsal gerçekleri, cezaevi gerçeğini, Kelleci Mehmet'i merak etmem; bütün bunları görmüş geçirmiş, algılamış Kemal Tahir'in Kemal Tahir oluş gerçeğini de merak ederim. Bize kendini açıklayan romanlar yazsa ne olur!" dedim. Çok kızdı buna. "Bak yahu, ne diyor?" diye söylendi.

Tahir Alangu'nun, Samatya'daki deniz görür apartmanındayız. Oturma odası oldukça kalabalık. Açılan konu neydi, tartışılan neydi? Şimdi unuttum. Unutamadığım, uzun süre hep Kemal Tahir'in konuşmasıydı. Kafalar dumanlı, mideler dolu. Canlı diri, renkli bir konuşma tutturmuştu. Ben izleyemiyordum, ama Tahir Alangu ile Sabahattin Selek can kulağı ile dinliyorlardı; onlar da tarih meraklısıydılar. Sonra vapurda roman üzerinde konuştuk, birlikte Kadıköy'e dönmekteydik. İskelede ayrılırken, çok dostça bir tavır ve sesle, André Gide'in üç kere Don Kişot'u okuduğunu söylediğini hatırlıyorum. Bunu büyük bir önemle, yakınlık duyduğu birine bir altın anahtar verir gibi söyleyişini de...

O zaman Nazım Hikmet'ten cezaevinde aldığı mektupları yayınlamamıştı. Nazım, mektuplarında, Don Kişot'un üzerinde önemle durmuştu. Kemal Tahir'in ustasından aldığı ve yararlandığı öğütleri bir başka yazara içtenlikle aktarışı, bana, onun çok gönlü açık olduğunu ve hiç de kıskanç bir yazar olmadığını, inandığı gerçekleri yaygınlaştırmak için içten bir istek duyduğunu kabul ettiriyor. Böyle davranışları olanlar ancak kendilerine güveni, inancı olanlardır diyorum. Gerçekten, kendi sanatlarına inananlar, böyle şeylerden hiç çekinmezler. Herkese açıktırlar.

Sabahattin Selek'te, akşam yemeğindeydik. Prof. Cahit Tanyol da vardı. Yenilip içilip, Selek'in çalışma odasına geçildi. Oradan buradan derken söz Peyami Safa-Nazım Hikmet-Necip Fazıl-Yahya Kemal ilişkileri üzerinde toplandı. Bir Yunus Emre şiirinin Necip Fazıl'ı Nazım'dan kesinlikle kopartışını, üniversitede düzenlenen Yunus Emre gününde bu şiirini okuyup alkış topladığını duyduğum Necip Fazıl'ın giderek mistisizme, tasavvufa kapılanışını anlatışım, bir yorum olarak ona doğru ve sevimli geldi. Sanatçının alkışa susamışlığı üzerinde durup, Peyami Safa'nın da Nazım karşısında duyduğu aşağılık duygusuyla nasıl tam sağa kaydığını anlattı. O gece üzerinde birleşilmiş ortak yargı hemen hemen, ünü sanı çağrılmış bir sanatçının önünde ezilmemek için, kimi sanatçının ya bilerek ya bilmeden, karşı karargaha geçişini kabullenişti.

O, Selek ve ben, Kaya Tanyeri'nin Göztepe'deki evindeyiz (hani, her girdiği amatör film yarışmasında birincilik ödülünü alıp götüren Kaya Tanyeri). Ev sahibi, arada sırada kalkıp, pikabına Mozart'ı Beethoven'i koyuyor. Vakit ilerliyor. Kaya, en sonra, pikaba bir alaturka plak koyuyor. Kemal Tahir rahat bir soluk alıp: "Hay ömrüne bereket, şu Alman'ı susturdun!" diyor. Şaşkınca yüzüne baktım. Kadehini kaldırdı: "Hadi arkadaşlar içelim!" dedi. İçiyoruz.

Bu sefer de onun evindeyiz. Eli işe yatkın, hamarat "Semiha Abla" güzel bir sofra hazırlamış. Alangu var, Hilav var, Mehmet Ali Yalçın var. Gene söz nereden açıldı kesinlikle bilemiyorum, ama herhalde Devlet Ana'nın başarısından açılıyor. Kemal Tahir korkunç bir konukseverlikle, "Cinsel Oyun" için Türk-Alman Kültür Derneği'nde katıldığı açık oturumda aldığı o kesin ters tavrı hafifletir bir alçakgönüllülükle, bana bakmadan, masadaki bir tabağa bakarak: "Ha... şimdi... kimden geriye ne kalır bilinmez.." diyor. "Devlet Ana mı kalır, Cinsel Oyun mu kalır? Bilinemez." Gönül rahatlığı içinde. Benimse, gönlüm, içim rahat değil. Bir huzursuzluk duyuyorum.

Devlet Ana'nın yayınlandığı yıl Bayramoğlu'ndaydık. İki masa kuruldu. Kemal Tahir'le ayrı masalarda pokere oturduk ve ortağız. Kazancı, yitiği bölüşeceğiz. İlk seans bitti. Ben başabaş bitirdim, o 360 lira kârla bitirdi, gülerek gelip yarısını verdi: "Al arkadaş. Sen nasılsın?" "Şansım yok" dedim, "istersen ortaklığı bırakalım." Bırakıyoruz. İkinci seansta bizim oyun bitmiş, onun üç iş adamıyla oyunu son ellere, Gelgellere gelmişti. Yerde epey para toplanmıştı. Kağıdı file ederken arkasına geçip baktım, dört dokuzlu elden gelmişti. Hiç renk vermedi ve elinde ful bulunan karşısındaki oyuncu resti patlatınca "Hay hay!" dedi. O son elde, birden, büyük kâra geçti. Adamlar, "Bravo, şanslısınız Kemal abi..." dediler. Kemal Tahir: "Evet, şans biraz açıldı..." dedi.

Geçtiğimiz yazdı. Önemli ameliyattan sonra geceleri Bayramoğlu'nda kalmıyor, günü birlik uğrayıp arabasıyla dönüyordu. Yemekhanenin duvarı dibindeki taşlıkta birkaç Ankaralı tanışı ve editörü Ahmet Küflü ile otururken, bir çocukmuş gibi elinden tutup, "Gel" dedim, "Vidosu iki buçuk liradan bezik oynuyoruz.". İstekle geldi. Üçüncümüz Bedirhan Çınar'dı. Bir ara, ikisine dördüncü vidoyu çektim, Çınar kaçtı, o: "Dur be, bu adam bize oyun eder arkadaş, ben varım!" deyip gördü. Kaybetti. Gene geçen yaz, gene aynı kişiler, son oyunumuzu oynadık. Bu sefer onunla bana dördüncü vidoyu Bedirhan Çınar çekmişti. "Arkadaş, sen görüyor musun?" diye sordu. Ben oynuyordum. "Sen gördünse ben de gördüm!" dedim. "Sen gördünse ben de gördüm!" dedi. Kazandık. "Sağ elini sol elimin üstüne koyup, "Arkadaş..." dedi.

Mevsim sonu son oyunumuzdu evet. (13.5.1973)"

NOT: Nereden nereye? Şişli Camisinin avlusunda toplanmıştık. Tahir Alangu'nun cenazesi kaldırılıyordu. Nevzat Üstün yanıma gelerek, "Yazını okudum. Doğru, Kemal Tahir tam senin anlattığın gibiydi..." demişti. Önce Kemal Tahir, ardından Alangu, ardından Nevzat Üstün... Gittiler. Baki'nin: "Avazeyi bu aleme Davut gibi sal/ Baki kalan bu kubbede bir hoş sada imiş" ikiliği akla geliyor. Ama "hoş sada"lar yarın öbürsü günhepimizin kulaklarından uçup gitse de, hepimiz biliyoruz ki, geriye yapıtlar kalıyor.

Köy Enstitüleri ve Başaran'ın «Memetçik Memet» romanı tartışıldı

Tünel Kültür-Sanat Evindeki açık oturumda (soldan) M.Başaran, Z.Anadol, B.Ay, O.Şahin ve C.Nuhrat

İSTANBUL Tünel Kültür Sanat Evi, geçtiğimiz günlerde, Köy Enstitülerinin 40. kuruluş yıldönümü nedeniyle enstitülü yazarları biraraya getiren ve Mehmet Başaran'ın enstitü gerçeğini dile getirmeye çalışan romanı "Memetçik Memet"'in de değerlendirildiği bir toplantı düzenledi. Cenap Nuhrat'ın yönettiği toplantıya konuşmacı olarak Mehmet Başaran, Zihni Anadol, Behzat Ay, Osman Şahin katıldılar.

Oturumda 1940'ta kurulup 1946'da kapatılan Köy Enstitüleri ile Başaran'ın bu yılki Orhan Kemal roman ödülünü alan romanının değerlendirmesi bir arada yapıldı. İlk olarak söz alan Başaran, enstitülerin 1946'larda resmi çevrelerin tepkisini iyice üzerine çektiğini anlattı. Enstitüler hakkında yapılan gizli soruşturmalardan söz etti. Bir yetkilinin "Okul mu burası kolhoz mu" şeklinde konuştuğunu, "Ne oluyor, bu ülkede rejim mi değişiyor", "Enstitü müdürü 5 valiye kafa tutuyormuş", "Burada köylüye toprak dağıtılıyormuş" şeklinde değerlendirmeler yapıldığını söyledi. Başaran "Köy Enstitüleri, eğitimi bir halk hareketi düzeyine ulaştırmıştı. Bu nedenle demir ökçe en ağır biçimde indi bu hareketin üzerine" dedi. Hareketin önderi İsmail Hakkı Tonguç'un amacının köylüyü kölelikten kurtarmak ve halkı kendi iktidarını kendisi kurabilecek bir düzeye getirmek olduğunu belirtti. Başaran, şiirlerle süslediği konuşmasını, "Enstitülerin olumlu yanlarının uygulanması bugün ancak demokratik bir toplum yapısı kurulabilirse gerçekleşir" diyerek bağladı.

Behzat Ay, "Lale soyu kurumasın diye oluşturulan Lale Bayramı Emirgan'da kutlanırken, bizim burada Köy Enstitülerini konuşmamız bazılarının hoşuna gitmeyebilir" diyerek başladı konuşmasına. Köy Enstitülerini demokratik kurumlar olarak gördüğünü belirtti. "Kendimiz üretip kendimiz yiyorduk" dedi. Başaran'ın romanını "anı-roman", "belgesel roman" ya da "yaşam öyküsel roman" diye niteledi. Bunları romanı küçümsemek için söylemediğini, romanı çok önemli bulduğunu belirtti. Romanın Köy Enstitüsü mezunlarının nasıl baskılara uğradıklarını anlattığını, romanı okurken, Anadolu bozkırında dolaştığı izlenimi edindiğini belirtti.

Zihni Anadol, eski enstitülülerin gördükleri baskıları anlatarak girdi konuya. 1944'te faşizme karşı savaştıkları için Reşat Fuat, Suat Derviş ve Hasan İ. Dinamo gibi isimlerle birlikte 84 kişininhapse mahkum olduklarını soyledi. Hapisten çıktıktan sonra bu kez Muğla'ya askerliğe gönderildiklerini, burada da birçok işkencelerle karşılaştıklarını anlattı. Köy ve kent kökenli aydınların burada biraraya gelerek birbirlerinden çok şey öğrendiklerini belirtti. "İsterdik ki enstitülülerin bir romanı yazılsın. İşte Başaran bir şiir diliyle bunu ustaca başarmış. Köy Enstitüleri üzerine yazılmış en güzel roman bu" dedi.

Osman Şahin, anı-biyografi türünde roman yazmış diğer yazarlardan örnekler verdi. Ahmet Rasim'den, Orhan Kemal'e, Halit Ziya'dan Aziz Nesin'e, Talip Apaydın'a kadar birçok yazarın bu türde eserler verdiğini anımsattı. Bu türdeki önemli bir örnek olarak gösterdiği "Memetçik Memet"'in Cumhuriyet tarihimizin en büyük aydın kıyımını dile getirdiğini belirtti. 7 şiir kitabı sahibi Başaran'ın bu ilk romanıyla sıcak, canlı, gerçekçi bir yapıt ortaya koyduğunu söyledi. Romanının temiz, şiirsel, yalın bir dile sahip olduğunu da vurgulayan Şahin daha sonra romandaki canlı, başarıyla çizilmiş bazı tiplere değindi. Palaska Yusuf'un, Hikmet Kaptan'ın, 101'linin "adamın hası" başlığıyla işlenen ilerici-devrimci subay tipinin Türk romanının unutulmayacak kahramanları olarak belleklerde yer edeceğini belirtti. Romandaki bu tipler için "Zulmün yenemediği adamlar" dendiğini açıkladı. "Roman bizim halkımıza hizmet ediyor" diyerek konuşmasını bağladı.

Daha sonra izleyiciler arasındaki Hasan İzzettin Dinamo'dan konuşma yapması istendi. Dinamo, Muğla sürgünü sırasında kendilerine yapılan ağır işkenceleri anlattı. "Ya Ölü, Ya Diri" adlı yeni bir kitabında kışla yaşantısını anlatacağını açıkladı.

Toplantıda ilginç bir tartışma konusu olarak, ilerici demokratik kurumlar olan Köy Enstitülerinin o günlerdeki baskı koşullarında nasıl yeşerebildiği konuşuldu. İsmail Hakkı Tonguç'un amaçları, çalışmaları, Köy Enstitülerinin resmi bürokrasinin dışında oluşturulup yürütüldüğü konuşuldu. Kemal Tahir'in Tonguç'u karalayan ve enstitü hareketini olumsuz gören "Bozkırdaki Çekirdek" romanı eleştirildi.

Tünel Kültür-Sanat Evindeki [illegible] oturum 100'e yakın kişi [illegible]dan izlendi.

Ruzin Gerçin, son resimlerini Galeri Evrensel'de sergiliyor

Ressam Ruzin Gerçin

RESSAM Ruzin Gerçin son yapıtlarından oluşan 34 suluboya tablosunu Ankara Galeri Evrensel'de sergilemeye başladı.

İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi İç Mimari Yüksek Bölümünden 1950 yılında mezun olan Ruzin Gerçin, bugüne kadar 15'e yakın kişisel sergi açtı.

Çeşitli ödüller kazanan sanatçı, ayrıca yurtdışında da sergiler açmayı sürdürüyor.

Ruzin Gerçin yapıtlarında daha çok Orta Anadolu insanını konu aldığını ve bu yöreleri gezerek, tanıyarak çizdiğini belirtiyor. Gerçin, iç mimarlık öğrenimiyle birlikte, usta ressamlardan da yararlandığını belirtirken, resim dışında seramik üzerine de çalışmaları olduğunu söyledi.

Ruzin Gerçin'in sergisi 3 Mayısa kadar izlenebilir.

---

günün sanat olayları

Gösteri

"Karanlıkta Uyananlar"dan bir görüntü

● İSTANBUL Sinema-Televizyon Enstitüsünün Balmumcu'daki salonunda işçi sınıfı ve grev konularını Türk sinemasında işlemiş başlıca yapıtlardan Ertem Göreç'in KARANLIKTA UYANANLAR'ı (1964), 14.00'te, Noel Black'in TATLI ZEHİR (Pretty Poison/1968) adlı yapıtı da 16.30'da gösterilecek.

● İSTANBUL Harbiye Muhsin Ertuğrul Tiyatrosunda, 20.00'de Boğaziçi Üniversitesi Folklor Kulübünün sunacağı "Samahlar Gecesi" izlenebilir. Programda Aşık Daimi'den deyişler de yer alıyor.

TV'de HABER YORUM MAGAZİN

Haftanın filmleri

29 Nisan Salı

Yağmur Geliyor'da başrolde Tyrone Power oynuyor.

Yağmur Geliyor

Yönetmenliğini Clarence Brown'ın yaptığı çok eskilerin 1939'ların filmi ekrana geliyor. Başrollerini Tyrone Power ile Myrna Loy'un paylaştıkları film Hindistan'ın ünlü muson yağmurları, zelzeleler ve çeşitli doğal afetler arasında duygusal bir aşk öyküsünü sergiliyor.

2 Mayıs Cuma

Üç Arkadaş

Yönetmenliğini Memduh Ün' ün yaptığı, başlıca rollerini Hülya Koçyiğit, Kadir İnanır, Müşfik Kenter ve Halit Akçatepe'nin paylaştıkları film, parkta üç delikanlının buldukları kör ve kimsesiz genç kızı kurtarmak için çabaları konu ediliyor.

4 Mayıs Pazar

Elmas Peşinde

Bu haftaki tatil sineması da dedektifli bir filme ayrıldı. Yönetmenliğini David Miller'ın yaptığı filmde Marx Brothers, İlona Massey, Vera Ellen başrollerde oynuyorlar.

Uğur Dündar 2,5 saatlik program yaptı

Haftanın programı

İşte cumartesi

Uğur Dündar'ın beklenen programı "İşte Cumartesi" bu hafta yayına giriyor. "Çarşamba Gecesi" adlı magazin programlarıyla Türkiye insanının yaratıcılığını, toplumdaki çelişkileri sosyal bozuklukları sergileyerek TV'de bu tür programların en iyi örneğini veren Uğur Dündar İstanbul Televizyonu Program Müdürü olduktan sonra kendisi program yapmamıştı. 15 günde bir yayınlanacak olan "İşte Cumartesi" ilk programı oluyor. Tam 2,5 saat sürecek program kuşağında "Çarşamba Gecesi"nin vatandaşı Müjdat Gezen yine ayın vatandaşı olarak yer alıyor. Müjdat Gezen'in yanı sıra Orhan Boran 5 dakika içinde garip, ilginç ve unutulmayan rekorları sıralayıverecek.

Programın diğer unsurları 15 günün konukları, güldürü tarzında işlenen A'dan B'ye yarışma güldürü, anılarda kalan sanatçı ve müziklerin tanıtılacağı müzik tüneli, çocuklar, hem de büyükler için çizgi film, gizli kamera şakaları, sosyal bir sorunu işleyen bir oyun, yine müzik ve Uğur Dündar'ın röportajları.

Bu kuşak programda hazırlanışında Haldun Dormen, Vural Sözer, Orhan Boran, Fecri Ebcioğlu, Müjdat Gezen, Ahmet Soner, Mustafa Yılmaz, Naci Çelik, İsmail Gonca, Namık Kasapbaşoğlu, Cengiz Baysal, Kayhan Öztepe, Uçman Sungur, Vedat Tayyar Erdamar, Namık Kemal Gönenç, Tamer Köksal, Atilla Candemir ve Tülin Candemir görev aldı.

Bol sanatçının yer aldığı bu haftaki "İşte Cumartesi" hakkında geniş bilgiyi hafta içinde vereceğiz.

Uğur Dündar "Çarşamba Gecesi"ni geliştirerek 2.5 saatlik bir "İşte Cumartesi" programı yaptı.

Müjdat Gezen "İşte Cumartesi"nde ayın vatandaşını canlandırıyor.

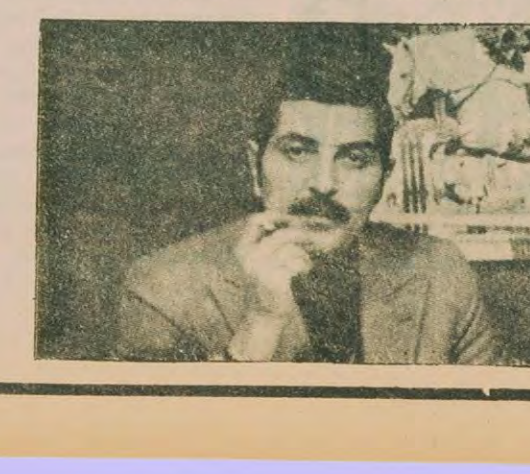

Programda Orhan Boran'ın görevi 5 dakika durmadan konuşmak.

MEHMET SEYDA/Roman

ÜŞÜTÜKLER 28

"Sağlam gövdede taş gibi sağlam kafa yaratmak" ilkesinin savunucusuydular

—Büyüklerimiz kaldı mı? Sizlere ömür, hepsi rahmet-i rahmana kavuştu.

—Olsun, siz bakmayın, büyükler hiç bir zaman eksilmezler.

—Kabul, lakin biraz bekleyecekler.

—Ne kadar?

—Az kaldı, iki saatçiğimiz daha var.

—Yahu sizinle çattık! diye çıkıştı telefondaki memura. Söyleyin ilgililere, bekletmek olmaz. Bunun bir yoluna, kolayına baksınlar!

"Afandina ve ya sahip.." deyip, *"Fesuphanallah!"* çekti adam:

—Fessuphanallah! Saatiniz yok mu? Bakın saatinize. Asıl size biz çattık!

Yavaş yavaş kendini bulan Pehlivan, kartal burnundan insan gibi soludu:

—Halime bak, acı. Ben bir yabancı. Burda saat gereksiz dediler, saatimizi uçaktan Şattülşarap'a attık!

—Sağlık olsun ve dilinizi eşek arıları soksun! deyip en iyi dileklerini sundu memur. Ben size kendi saatimi yollarım.

—Hey! dedi Pehlivan. Oraya bir gelirsem pos bıyıklarını yolarım, alimallah arşın gibi çekerim.

—Bıyığım yok ki.. dedi adam.

—Ulan, uzamasını beklerim.

Karşılıklı, verdiler veriştirdiler. Fena halde sinirlenmiştiler. Bir süre daha atıştıktan sonra çattadak telefonları ikisi birlikte kapattılar. Hırtoğlan dişlerini gıcırdatıp: *"Dalıma basıyorlar.."* diye homurdandı. *"Kim olduğumu bilmiyorlar. Bu gidişle bu işin çok, ama çok kötü olacak sonu!"* Soyunup dökünmüşken gene çekti bacaklarına pantolonu. Sadece ipiyle kuşağını kuşandıktan sonra, aynada kendine kestirmeden bir göz attı: Aman efendim aman, surata bak süngüye davran; aynada kendine bakan, turşudan ekşi, sirkeden keskin bir surattı. Sevmedi, beğenmedi bu görünümü. Giysi dolabını açıp, karıştırdı maskelerini. Yüzüne en iyimser ve gülümser olanını taktı. *"Hah, şimdi oldu."* Daha iyi, insana yakın bir görünüm kazanmıştı gerçekten. Oradan bir taksiye bindi, Basra'da indi. Basra'dan bindi, Mezopotamya'da indi. Kentin batı bölümü Karh'ta dolaştı. Kral sarayı ile krallık müzesini, Tıp Fakültesi ile Yüksek Öğretmen Okulunu ve sivil uçak alanını gezdi, gördü. Kansız kucaklaşmalarla birkaç kişiyi temizledikten, üstünün başını, bir de sol kaşının tozunu aldıktan sonra oteline döndü.

Bu arada çifte kâr etmiş; arabadan arabaya bine ine hem zaman doldurmuş, hem dostunu, düşmanını öğrenmişti. Çöllerde güneşe tuzak kuran gece sanki uzunca bir süre pusuya yatarak her yere birden abanmış, Bağdat ile Basra arasındaki elektrik direklerinde tüm lambalar birden yanmıştı. Ne var ki, Araplar mahallesindeki ara sokaklar gene ışıksız mı ışıksız, ıssız mı ıssızdı. Işıksızlığın nedeni belliydi; elektrik üretimi yetişmediğinden, yoksul kesim şimdilik mum yakmak, derdine yanmakla yetinmek zorundaydı. Issızlığın nedeniyse, yıkık duvarlarında makineli tüfekle taranan asker ve sivil birçok yurttaş görmüş, yangın yerlerinden birinde, altıncı küme kupa maçının son dakikalarının oynanmasından ileri geliyordu. Orada kümelenen Araplar Mahallesi halkı bu çok çekişmeli geçen maça bir türlü doyamıyordu. Oyunculardan dördünün kalem kemiği, ikisinin bel kemiği, birisinin kafası kırılmıştı. Suratına kafa yiyen hakem hastaneye kaldırılmıştı. Oyuncular hâlâ canla başla didişiyordu. Lif kopması, dudak patlaması, beyin kanaması gibi ufak tefek kazalarla olaylar tel bağlanarak, tentürdiyot sürülerek, *"oyna oyna!"* denilerek geçiştiriliyordu. Arap Ortak Federasyonu gözlemcilerinden başka, büyük gazetelerin spor yazarları, büyük kulüplerin başkanlarıyla kılkuyruk yöneticileri hep oradaydılar. Karşı takımdan üç oyuncunun işini bitirene madalya takılacağına ilişkin söylentiler dolaşıyordu ortalıkta. Pireyi deve yapmakta birebir spor yazarları, hem kendi aralarında bu söylentinin aslını araştırmakta, hem de maç üstüne not almaktaydılar. *"Sağlam gövdede taş gibi sağlam kafa yaratmak"* ilkesinin savunucusu, ardcısı ve öncüöncüsü durumundaydılar. Bu uğurda kelle koltukta gidiyorlardı. Bağdat'ın kurucusu Halife El-Mansur'u, Kral Faysal'ı, Kral Faysal'ı devirmiş Abdülkerim Kasım'ı deviriyor ve gözlerini budaktan esirgemiyorlardı.

DEVAM EDECEK

Aydınlık
Kurucusu ŞEFİK HÜSNÜ
Kuruluş yılı 1921
BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ VE EZİLEN HALKLAR, BİRLEŞİN!

Gençler, 28-29 Nisan 1960'da diktatörlerin karşısına dikildi

■ Menderes hızını alamıyor. Meclise verilen CHP hakkındaki soruşturma önergesini dokuz gazete hakkında soruşturma açılması izliyor. Gerekçe "Neşri yasak edilen olaylar hakkında neşriyat yapmak"... Hükümet yaptığı kanunsuzlukların yazılmasını suç sayıyor

Diktatörlerin devrilmesi her yanda sevinçle karşılanıyordu.

20 yıl sonra yine "hürriyet"

''Hürriyet''... ''Hürriyet... ''Hürriyet''... İstanbul'da üniversitenin bahçesinde toplanmış onbinlerce genç haykırıyor... ''Kahrolsun diktatörler''...

■ 20 yıl sonra bu olayların unutulduğu sanılarak bugün yine bir zamanlar istedikleri ve sonra meclislerden geçirip kanunlaştırdıkları tedbirler gündeme getirilmeye çalışılıyor. 20 yıl önce hürriyetleri gaspetmeye yeltenenler bugün yine suçu hürriyetlerde arıyorlar

28 Nisan sabahı İstanbul Üniversitesinin bahçesinde toplanan gençlerin bütün Türkiye'yi saran haykırışlarının üzerinden 20 yıl geçti. 20 yıl sonra bu seslerin, ''hürriyet'' haykırışlarının, unutulduğunu sananlar yine sahnede ve yine hürriyetlere karşı...

Geçenlerde İstanbul'da Tarabya Otelinde yapılan bir toplantıda konuşanlar Türkiye'deki kargaşalığın nedenini özgürlüklerde arıyorlardı. Onlara göre meclislerin denetimleri 1961 Anayasanın getirdiği kurumların yetkileri azaltılmalı, hükümetin yetkileri artırılmalı ve Seçim Kanununda yapılacak değişikliklerle tek partinin hakim olduğu bir meclis oluşturulmalıydı. Bu arada İstiklal Mahkemelerinin kurulmasından bahsedenler bile çıkıyordu. İzleyiciler arasında Demokrat Parti döneminin ünlü ismi ve sık sık tekrarladığı ''komünistlerin tenkil''i fikirleriyle tanınan Celal Bayar da vardı. Bir anlamda 28-29 Nisan gençlik mücadelesinin ve 27 Mayıs'ın intikamı alınıyordu. 20 yıl önce kulaklarını çınlatan ''hürriyet'' haykırışlarının karşısına dikilen Demokrat Parti döneminin ünlü Tahkikat Komisyonu Başkanı Hamdi Sancar bile kürsüde boy gösteriyordu.

20 yıl önce gençlik neden ''hürriyet'' diye bağırıyordu? Neden kurşunlara, coplara ve hapsedilme tehlikelerine rağmen gerilemiyor tam tersine Kızılay'ı dolduruyor ve Menderes'in yakasına yapışıyordu? Bugünlerin üzerinden 20 yıl geçti ama, olaylar taze, ''hürriyet'' sesleri ise asla unutulmadı ve unutulmayacak...

1960 seçim kampanyası

MART 1960... Türkiye seçim havası içine giriyor. Demokrat Parti seçim kampanyasını başlatıyor. Menderes oldukça yıpranmış durumda. 1950'lerde ''Küçük Amerika yaratacağız'', ''Her mahallede bir milyoner yaratacağız'' sözleriyle işe başlayan Demokrat Parti 10 yıl sonra arkasında gittikçe artan dış borç ve hayat pahalılığı, kuyruklar ve karaborsa bırakmış durumda. Gerçekten yeni milyonerler türemiş... Ama arkalarında karanlık bir geçmişi var... Karaborsacılık, vurgunculuk almış yürümüş.

2 Nisan, CHP de seçim kampanyası başlatıyor. İnönü, Kayseri'ye gidecek.. Hükümet yanlısı basın sürekli ortalığı kızıştırıyor. Of'ta DP ve CHP'liler birbirine giriyor. 500 kişinin çatışması sonucu 10 kişi yaralanıyor. Adana'da çatışma... Bu haberlerle yurt çapında sinirler geriliyor.

Hükümet İnönü'nün Kayseri'ye gidişini durdurmak istiyor. Trenin yolu askeri barikatlarla kesiliyor. İnönü şunları söylüyor: ''Benim Kayseri'ye gitmeme kimse mani olamaz. Manasız ve kanunsuz bir emri reddediyorum''... Ve İnönü'nün Kayseri dönüşü bu kanunsuzluğa zorlanan askeri birliğin komutanının da istifa haberi geliyor.

Vatan Cephesi

ORTA yaşlı olanların çok rahat hatırlayacağı gibi devletin radyosu her akşam CHP'den istifa edip Demokrat Partinin açtığı ''Vatan Cephesine'' katılanları açıklıyor. Listeler... isimler... aralarında yıllar önce ölmüş insanlar da var...

Menderes hızını alamıyor. Meclise verilen CHP hakkındaki soruşturma önergesini, dokuz gazete hakkında soruşturma açılması izliyor. Gerekçe ''Neşri yasak edilen olaylar hakkında neşriyat yapmak''... Hükümet yaptığı kanunsuzlukların yazılmasını suç sayıyor.

11 Nisan günü... Bazı Demokrat Partililer İstiklal Mahkemesinin kurulmasını istiyor... Talepler bitmiyor. Takrir-i Sükun Kanununa benzer bir kanunun çıkarılması isteniyor ve daha da ileri gidiliyor.. ''Memleketin yüksek menfaatleri icabı'' hükümet icap ettiği zaman gazeteleri muvakkat veya devamlı surette kapatma yetkisi istiyor. Ve daha da ileri gidiliyor. Kanunlar bir yana bırakılıyor ve Demokrat Parti 15 kişilik bir komisyonun kurulmasını ve CHP'nin siyasi faaliyetlerinin durdurulmasını istiyor... Ve bu olayın ardından ünlü Tahkikat Komisyonu çalışmalara başlıyor. Ve Komisyon siyasi faaliyeti durdurma kararı alıyor ve ardından sıralıyor... ''Yeni parti kurulamayacak''... ''Basın TBMM'deki olayları yazamayacak''.. 21 Nisan günü Tahkikat Komisyonu 5 nolu tebliğini açıklıyor; ''Hükümet aleyhtarı yayın men edilmiştir''...

Ve Türkiye karanlık bir ortamın içine sürükleniyor. Tek partinin hakim olduğu, kanunların, Anayasanın bile üzerinde yetkileriyle donatılmış bir komisyon astığı astık, kestiği kestik, her türlü zorbalığı ve kanunsuzluğu meşru gören bir hükümet... Belki de bugünlerde 1961 Anayasasına saldıranların kafalarındaki ''kuvvetli hükümet'' modeliydi bu...

28 Nisan
"Kahrolsun Diktatörler"

OLAYLAR birbiri ardına sürüyordu. Tahkikat Komisyonlarının, savcı, sorgu hakimi, sulh hakimi, askeri ve adil amirlere tanınan haklara sahip olacağı da kabul edildi.

Tarihlerden 28 Nisandı, adaleti, bağımsız yargıyı ayaklar altına alan bu kanun Mecliste kabul edildi.

Ve 28 Nisan 1960 sabahı İstanbul Üniversitesinde toplanan onbinlerce genç haykırıyordu: ''Hürriyet... ''Kahrolsun diktatörler''... Menderes'in polisini buluyorlar karşılarında; ''Dağılın''... Rektör dikiliyor kanun adına zorbalık yapanların karşısına; ''Sizi kim çağırdı. Burası üniversite''... Zorbalar saldırıyor; ''Kes sesini. Zaten siz kışkırtıyorsunuz bu sersemleri''.. Ve Rektör Sıddık Sami Onar yerlerde sürükleniyor, yaralanıyor. Gençler daha yüksek sesle haykırıyor; ''Hürriyet''.. Sonra hep bir ağızdan İstiklal Marşı söyleniyor.

Saat 10.00... Polisler tabancalarını çekiyor. Gençler taş atarak savunuyorlar kendilerini. Ve iki tabanca birden patlıyor... Ardısıra diğer patlamalar... Üç genç yere düşüyor, ama gençler yürüyor, ''Kahrolası diktatörler bu dünya size kalır mı''... Bir ses duyuluyor; ''Kanun namuna dağılın''... Gençler cevaplıyor; ''Hangi kanun''... Bir genç göğsünü açmış, hürriyet için bağırıyor ''vur, vur''... Gençler durdurulamıyor, halk bayraklar asıyor.

Bu sırada Rektör, Menderes'in valisi ile karşı karşıyadır. Vali sanki hiç bir şeyden haberi yokmuş gibi soruyor; ''Ne oluyor Sıddık Bey, ne oluyor''.. Ve Rektör cevap veriyor; ''Ölmek sizin gibi talebelerinin hocalarını yerlerde sürükleyen bir rejimde yaşamaktan iyidir''.. (bu vali rektörün talebesiydi) Zorla Rektörün gömleği değiştiriliyor, kırılan gözlüğü onarılıp yenisi takılıyor. Neyi gizleyebilecekler ki? Artık ''hürriyet'' sesleri bütün İstanbul'u sarmış... Yayın yasağına ve o akşam ilan edilen sıkıyönetime rağmen olaylar Ankara'da da duyuluyor. Üniversitede 28 Nisan günü İstanbul'da Beyazıt Meydanında özgürlük için düşüp kalan incecik genç bir fidan Turan Emeksiz anılıyor. Zorbalar ellerinde coplarla üniversiteyi basıyor. Gazetecilere resim çektirilmiyor. Çekmek isteyenler dövülüyor. Ve bir ses duyuluyor; ''ateş et''... Ankara'da zorbaların namlularından çıkan kurşunlar bilime, özgürlüğe, demokrasiye saplanıyor... Hukuk Fakültesinin duvarları kalbura dönüyor.. Dekana saldırıyorlar. Öğrenciler zindanlara tıkılıyor.

İstanbul'da gençler, halk yürüyor. Sokaklardan kadınlar çıkıp gençlere su dağıtıyor. Gece ara sokaklarda ''hürriyet'' sesleri eksik olmuyor. Herkes ayakta... Gençler Turan Emeksiz'i ve Nedim Özpolat'ı şehit verdiler, ama herkes daha gür sesle bağırıyor.

İstanbul Üniversitesi bahçesinde polis kurşunları ile şehit olan ve yaralanan gençlerin anısını, 10 binlerce genç, üç koldan Taksim'e doğru yürüyerek yaşatıyordu. Galata Köprüsü önünde toplanan gençler, ''Kahrolsun faşistler'' diktatörler yıkılacaktır'' sloganlarının hep bir ağızdan bağırdılar.

Sansür

ZORBALIK sansüre bağlıyor umudunu... Yazdırmamaya, konuşturmamaya. Ve ünlü Tahkikat Komisyonu yeni bir teblig yayınlıyor; ''28 Nisan günü İstanbul'da cereyan eden hadiseler hakkında encümenimiz, hükümet ve sıkıyönetim komutanlıklarının yapacakları resmi tebliğler dışında her türlü haber, havadis, makale, fıkra, mütalaa, resim ve yazıları men etmiştir''... İmza Hamdi Sancar. Menderes konuşuyor; ''28 Nisan hareketleri bir ayaklanmadır''... Ardından kopkoyu bir sansür başlıyor. Gazeteler kapatılıyor birbiri ardına. Bunu daha da koyu bir sansür izliyor; ''Telgraf, mektup sansüre tabi olacak, bütün diğer muhabere vasıtaları da kontrol edilecek''... Ve ardından sıkıyönetim komutanlığının bildirisi yayınlanıyor; ''Gazetelerin aşağıdaki hususlara riayet etmelerini rica ederim. 1) Başlıkta 72 puntodan büyük harf kullanılmayacak, 2) Sürmanşet, 3) Dişi klişe, 4) Espaslı manşet, 5) Dört sütundan büyük resim kullanmak yasaktır''.. Yazıdan korkuyorlar, resimden korkuyorlar...

Ama durduramıyorlar... Bütün Türkiye çalkalanıyor ve mayıs ayının sonuna yaklaşılıyor. Üniversiteler kapatılmıştır. Ama gençler boş durmuyorlar, aralarında toplanıyorlar, Anadolu'ya dağılıyorlar.. Herkes duyuyor, biliyor.

Ve 25 Mayısta sıkıyönetim komutanlığı son bildirilerinden birisini yayınlıyor; ''Örfi idarenin devamı müddetince vukuu muhtemel nizam bozucu her türlü hadiselere ait haber, yazı ve fotoğrafların tabı ve neşri men edilmiştir.''...

Ama bu son men kararı oluyor... 27 Mayıs günü zorbaların elinden kurtulan

(Devamı sa. 6 sü. 8'de)

Televizyonda bugün

17.00 BÖLGESEL HABERLER

17.05 AKŞAMA DOĞRU

18.00 HABERLER

18.05 SINAVA DOĞRU

Programın bu bölümünde Matematik dersinde analitik geometri I, biyoloji dersinde de hücreler anlatılacak.

18.50 GÜLE OYNAYA

19.15 HAFTANIN ŞARKISI

19.20 DIMIDAN

Programın bu bölümünde Uşak yöresi kadın halk oyunları yörede geleneksel olarak yapılan tarhana hazırlama olayı içinde ekrana geliyor. Sırasıyla Karakaş oyunu, İslamoğlu Zeybeği, Dımıdan oyunu, Çeşmeden Dudu Geçti oynanacak.

19.50 UYKUDAN ÖNCE

20.00 HABERLER

20.40 MİNİK BALE

20.50 FORSYTE EFSANESİ

21.40 TÜRK HAFİF MÜZİĞİ

Mansur Sunkar'ın hazırladığı programda, sanatçı Erdem Alkın şu parçaları okuyacak: ''Kısa Oyun'', ''Kuş Olup Uçsam'', ''Her Nefeste'', ''Sarhoş Adam'', ''Askerin Özlemi'', ''Duyan Yok ki''

21.55 SPOR

TRT Haber Merkezi spor şubesince hazırlanan programda, haftanın iç ve dış spor olaylarına yer verilecek.

22.50 HABERLER

(Geniş Haber 7. Sayfada)